

marksist teori 39

Kasım - Aralık 2019 ❖ 7.50 TL

“Komünistler çağın sorunlarını çözerek ilerleyebilir. Bütün devrimci deneyimler bakımından böyle olmuştur. Şu kadar veya bu kadar başarılı olur, doğru çözümler yapar, ama çağın sorunlarını çözmeye hiç girişmeyen bir komünist partinin başarılı olma şansı baştan düşüktür. Çünkü mücadele için gereklilik zihniyeti bunu mutlaka getirmek zorunda. Partinin varlığı da mücadele için gerekli. Onun teorik tutumları ve politik pratiği de mücadele için gerekli. Dolayısıyla teoriyi güncel dünyanın, sınıf mücadelesinin ihtiyaçları ile doğru bir ilişkilenişi süreklileştirmek temelinde ele almak, üretmek zorunda. Doğru bir ilişkilenişin süreklileşmesinin programda küçük ya da büyük bir sürekli yenilenmeyi doğallığında getirmesi gerekir. Mezhepsel temelde kendine yaklaşmadığı sürece, kendi varlığını sosyalizmin kuruluşu amacına adanmış sürece, değişen dönemin güncel sorunlarına sürekli yanıt üretmek zorunda.”

marksist teori

Sayı 39 ❖ Kasım-Aralık 2019

Özel Mülkiyet, Heteroseksist Egemenlik Ve Toplumsal Cinsiyet
Ekin Şevin Sökmen

Üçüncü Dünya Savaşı Mı, Öncü Depremler Mi?
Yücel Yıldırım

Robotlu Üretim, Kapitalizm, Sosyalizm
Olca Çelik

“İklim Adaleti” Mücadelesinde FFF
Deniz Boran

Dersleri Ve Deneyimleriyle Maraş Katliamı
Ali Haydar Saygılı

Eş Genel Başkanlar Berçem Güneş Ve Kerim Gökdeniz’le Röportaj: “Öncülük Yenilenme Kuvveti Gerektirir”

Röp. Şengül Destan Öncü

1. Rojava Konferansı Ve Rojava’ya İşgalci Saldırı

Arîn Çiya

Şirin’e Özlemle...

Yasemin Şengül

marksist teori

39

Öncü Yürüyüşte 25 Yıl

Marksist Teori

39

Kasım/Aralık
2019

Marksist Teori - Yaygın Süreli Yayın
Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Adına
İmtiyaz Sahibi: Şengül Güneş Bali
Sorumlu Yazışları Müdürü: Şengül Güneş Bali
Yönetim Yeri: Aksaray Mah. Müezzin Sok. İlhan Apt. No: 12/1 D: 7 Aksaray-İstanbul
Tel: (0212) 529 15 94 **Faks:** (0212)529 06 75
Web Sitesi: www.marksistteori.org
Baskı: Ceylan Matbaacılık Tel: (0212) 613 10 79
Abonelik: Yıllık 40 TL (Posta çekini yatırdıktan sonra bilgilerinizi e-posta veya faksla iletiniz.)
Posta Çeki: Serdal Işık 05145562

İçindekiler

5 | MLKP Eş Genel Başkanları
Berçem Güneş Ve Kerim Gökdeniz'le Röportaj:
“Öncülük Yenilenme Kuvveti Gerektirir”
Röp. Şengül Destan Öncü

37 | 1. Rojava Konferansı Ve Rojava'ya İşgalci Saldırı
Arin Çıya

53 | Şirin'e Özlemle...
Yasemin Şengül

63 | Özel Mülkiyet, Heteroseksist Egemenlik Ve Toplum-
sal Cinsiyet
Ekin Şevin Sökmen

77 | Üçüncü Dünya Savaşı Mı, Öncü Depremler Mi?
Yücel Yıldırım

93 | Robotlu Üretim, Kapitalizm, Sosyalizm
Olçay Çelik

105 | “İklim Adaleti” Mücadelesinde FfF
Deniz Boran

115 | Dersleri Ve Deneyimleriyle Maraş Katliamı
Ali Haydar Saygılı

MLKP Eş Genel Başkanları Berçem Güneş Ve Kerim Gökdeniz'le Röportaj: “Öncülük Yenilenme Kuvveti Gerektirir”

Röp. Şengül Destan Öncü

Komünistler çağın sorunlarını çözerek ilerleyebilir. Bütün devrimci deneyimler bakımından böyle olmuştur. Şu kadar veya bu kadar başarılı olur, doğru çözümler yapar, ama çağın sorunlarını çözmeye hiç girişmeyen bir komünist partinin başarılı olma şansı baştan düşüktür. Çünkü mücadele için gereklilik zihniyeti bunu mutlaka getirmek zorunda. Partinin varlığı da mücadele için gerekli. Onun teorik tutumları ve politik pratiği de mücadele için gerekli. Dolayısıyla teoriyi güncel dünyanın, sınıf mücadelesinin ihtiyaçları ile doğru bir ilişkilenişi süreklileştirmek temelinde ele almak, üretmek zorunda.

Partinizin 25. mücadele yılında-sınız. MLKP tarihsel varlık hakkını nasıl elde etti?

Berçem Güneş: MLKP devrimci mücadelenin amaçlarını, işçilerin, emekçilerin ve kadınların özlemleri ve taleplerini, devrimi gerçekleştirmek için var oldu. Var oluşu, Birlik Devrimini gerçekleştirmesi, hem ilkesel temelde bir zorunluluk, hem de mücadelenin güncel ihtiyacıydı. Kendini amaçlaştırmama düşüncesinin bir ürünü olarak ortaya çıktı. Daha sonraki bütün mücadelesini de bu temelde ilerletti. Bunu, politik askeri mücadeleden teorik üretime kadar, kendini ortaya koyduğu bütün alanlarda görebilirsiniz. Mevcut durumunu ve kuvvetlerini korumayı esas almayı mücadelesinin hiçbir alanında göremezsiniz. Değişik mücadele araç

ve biçimlerini, yasal-yasadışı, barışçıl ya da şiddet içeren biçimlerini ele alırken, “Kendi varlığımı nasıl korurum? Nasıl görünürüm? Bunu yaparsam risk mi alırım?” diye düşünmedi. Kuvvetim ne kadarsa o kadar politika yapayım demedi. “Mücadelenin bugün şu araca ihtiyacı var” diyorsa, buna göre kuvvetlerini örgütledi ve kendini ortaya koydu. Teoride “Sorunları şöyle tartışırsam nasıl zarar görürüm” diye düşünmedi. Politik mücadelenin önünü açmak, burjuvazinin ideolojik etkisini geriletme, işçi sınıfı ve ezilenlerin güncel mücadele deneyimlerini özümsemek için hangi soruların yanıtlanması gerekiyorsa, onları yanıtlamaya yöneldi. Kendini amaçlaştırmadı. İşçilerin, emekçilerin, gençlerin, kadınların, Kürt ulusunun bütün talep ve

özlemlerini mücadele konusu edindi. Egemenlerin politik gündemlerine protesto temelinde yanıt üretmek kendini var eden bir hattan yürümedi. İşçi ve emekçilerin talep ve özlennlerini, mücadelesiyle, politik gündemin yakıcı başlıkları arasına çekerek, öncülük görevlerini yerine getirdi. Örneğin, 4-5 Şubat öğrenci eylemleri sürecine bakalım. Üniversite haraçları karşısında “Faşist zincir, paralı eğitim halkasından da kırılabilir” şiarıyla büyük bir mücadele geliştirdi. İşçi sınıfına karşı büyük saldırılar içeren “kölelik yasası”na karşı geniş bir kampanya örgütleyebildi. İş cinayetlerine karşı büyük bir mücadele yürüterek, bunu siyasetin genel gündemi haline getirdi. Düşman saldırıları karşısında kendi kuvvetleri ile içe dönük bir savunma pozisyonu almak yerine, bu saldırıları politik mücadelenin gündemi haline getirdi. Örneğin, Hasan Ocak yoldaşın kaçırılarak kaybedilmesi karşısında başlatılan gözaltında kayıplara karşı kampanya, partimizin politikayla ilişki tarzı açısından özel bir örnektir.

25 yıllık mücadele tarihinden MLKP’yi çıkardığımızda, Kürt ulusal özgürlük mücadelesi karşısında Batı’da şovenizme ve sosyal-şovenizme karşı elde edilen düzeyden çok şey eksileceğini görürsünüz. Çünkü partimiz, sosyal-şovenizme kararlı bir şekilde, değişik politik kampanyalar örgütleyerek mücadele etmiştir. Emekçi sol saflarda sosyal-şovenizmi geriletici ideolojik etkisi de oldu, politik bakımdan da büyük bir etkisi oldu. Ya da mücadele yoldaşlığı örnekleri, Rojava siperlerinde hem Kürt komünistlerin, hem Türk ve başkaca halklardan komünistlerin savaşması gibi pratikler ortaya çıktı. Kadın özgürlük mücadelesinden komünistleri çıkardığımızda, 8 Mart’ların sokakta kutlanması, kadın özgürlük gündemlerinin 8 Mart’lara sıkıştırılmasından kurtarılarak toplumda sınıf savaşımının gündemi haline getirilmesi açısından çok şey eksiltmiş olursunuz.

Özetle partimiz, mücadele ile ilişkisini kendisini amaçlaştıran tarzda kurmamıştır. Aksine, emekçi sol ta-

rafından içe dönük olarak algılanabilecek gündemleri bile, bir politik mücadele konusu haline getirmiştir. Her konuda, her alanda, her araçla politik mücadele yürütmüştür.

Devrimin güncelliğini esas almıştır. Örneğin, Gezi-Haziran ayaklanmasına katılmakla yetinmeyip, tıpkı Gazi ayaklanmasında olduğu gibi, ayaklanmayı bütün kentlere yayma ve büyütme görüşü açısı ile ilişkilendirilmiştir. Rojava devrimi başladığında devrimin olduğu yere gitmiştir.

Kerim Gökdeniz: Partilerin varlık hakkını kazanmasının tek yolu, politik mücadeledir. Faşizmin ve sömürgeciliğin egemen olduğu topraklarda varlık hakkını kazanmak için, her şeyden önce, öncü bir parti olarak, feda ruhu berrak bir parti olarak kendinizi ortaya koymanız gerekir. Faşizme karşı mücadele eden bütün kuvvetleri birleştirme görüşünüzün olması gerekir. Doğru bir stratejiye sahip olmalısınız. MLKP, bütün bu konularda emekçi soldaki pek çok parti ve gruptan belirgin farklılıklar gösterdi.

Bunu grupçuluğa karşı mücadelesinde, öncü parti olarak kendini ortaya koyuşunda, faşizm ve sömürgeciliğe karşı birleşik devrim perspektifiyle hareket etmesinde, mücadelenin bütün araç ve biçimlerini kullanma konusundaki marksist ilkeyi uygulayışında görebilirsiniz. Stratejiyi, “devrim karşısında, egemenlerin, orta burjuvazinin, küçük burjuvazinin ve işçi sınıfının konumu”nun “saptanması”na indirgemeyen, Türkiye ve Kürdistan’daki tüm ulusal ve toplumsal çelişkilerden, o çelişkilerin öznelerinden

hareket eden, onların talepleriyle devrimin ittifakını politik zeminde somutlaştırma, taktiği bunun uygulama gücü olarak kavrama zihniyet ve eyleminde görebilirsiniz. Bütün bunlardan doğan eyleminin ürünü, sonra da kılavuzu olarak, politik literatür ve kültüründeki, “öncü parti”, “öncü çıkış”, “birleşik devrimci önderlik” ve “devrimci yoldaşlık” gibi kavramlarda görebilirsiniz. MLKP, kendisine dair görüşleri kağıt üzerinde kalan bir parti olmadı. Klasik ifadeyle, ateş altında yürüdü. Rüzgara karşı yürü-

Partimiz, mücadele ile ilişkisini kendisini amaçlaştıran tarzda kurmamıştır. Aksine, emekçi sol tarafından içe dönük olarak algılanabilecek gündemleri bile, bir politik mücadele konusu haline getirmiştir. Her konuda, her alanda, her araçla politik mücadele yürütmüştür.

dü, akıntıya karşı kürek çekti. Bütün bunların ağır bedeller gerektireceğinin bilincinde oldu her zaman.

Partimiz, varlık hakkını, işçi sınıfının ve ezilenlerin sorunlarıyla, talepleriyle, özlemleriyle kurduğu devrimci ilişkilenişle, kendini sorumlu görme anlayışı ve pratiğiyle kazandı. Sistematik gözaltı ve tutuklama saldırılarına, gözaltında kaybetme, işkenceyle katletme ve değişik tipte katliamcı saldırılara rağmen savaşım iradesini güçlendirmekten vazgeçmemesiyle kazandı.

Partimizin en zayıf kaldığı mesele, Batı'da Türk köylülüğü ile kurulan ilişki olmuştur. Kürdistan'da Kürt köylülüğü ulusal sorun etrafında mücadele ettiği için, onun temel talepleri ile temasta bir sorun yok. Bu konuda varlık hakkını partimiz kazanmış durumda. Türkiye köylülüğünün talepleri ile, Türkiye kırı ile ilişkilendirilmede zayıf kaldı. MLKP kendini büyük sanayi şehirlerinde konumlandırdı. İşçi sınıfı ve kent yoksulları içinde var olmak istediği için, Türk köylülüğü ile ilişkiye yeterince güç

Dünya deneyimlerinden de biliyoruz. Bir partinin önderliğini koruma gücü göstermesi gerekir. En başta önderliğinin kendini koruma beceresi, ama partinin de önderliğini koruma becerisi göstermesi gerekiyor. Bunu başaramadığı zamanlar oldu ve ağır sonuçlarını yaşadık.

ayıramadı. Kapitalist tekeller, tarımdaki yıkımın yanı sıra, ekolojik bir yıkım da yaratıyor. 3. Kongremizden itibaren söylediğimiz bir şey var: Türkiye cephesinde köylülüğün demokratik mücadelesi, doğayı koruma mücadelesi olarak öne çıkacaktır. Buradan zayıf da olsa ilişkilenebilir çalışmıştık.

Bir kez daha vurgularsak, partimiz varlık hakkını politik mücadelesiyle, öncü parti olarak gerekli bedelleri ödeyerek kazanmıştır. Komünist öncünün devrimin feda bölüğü olarak

ya da ölümsüzler partisi olarak nitelenmesi veya Baran Serhat yoldaşın "bedel kapılarından geçerek yürüneceği" haykırışı, partimizin var olma hakkının kazanmak konusuna bakışının güçlü yankılarıdır.

Partiniz bu 25 yıllık pratiğinde neyi değiştirebildi, neyi değiştiremedi?

Kerim Gökdeniz: Kendini sistematik olarak yenilediğini söyleyebiliriz. Yavaş hareket ettiği, geciktiği konular oldu. Örneğin, parti yapısını günümüzün illegalite ve savaşım koşullarına göre daha erken bir zamanda dönüştürebilirdi. Ağır hareket etti. Bu, yer yer kolektivizmin gereklerini yerine getirme ihtiyacı, yer yer fikrin ihtiyaçlara karşılık verecek kadar olgunlaştırılması ihtiyacı tarafından koşullandı. Bunlara öncelik verip aşabilseydi, düşmanın bazı darbelerini savuşturabilir ya da politik etkisi altındaki güçleri daha verimli biçimde seferber edebilirdi. Zaman zaman politik mücadelede geri düştük. Mustafa Suphilerden bu yana çok iyi bildiğimiz bir ders var. Dünya deneyimlerinden de çok iyi biliyoruz. Bir partinin önderliğini koruma gücü göstermesi gerekir. En başta önderliğinin kendini koruma beceresi, ama partinin de önderliğini koruma becerisi göstermesi gerekiyor. Bunu başaramadığı zamanlar oldu ve ağır sonuçlarını yaşadık. Yer yer çok iyi dönem taktikleri belirlememize rağmen güçlü bir şekilde uygulayamadığımız süreçler oldu. Yine de bu gerçeklerle ilişki devrimciydi. Bütün bu sorunları görme, anlama ve değiştirme mücadelesi biçiminde somutlaştı. Kuşkusuz ki, parti kendi stratejisini uygulamakta daha ileride

olabilmeliydi. Örneğin, egemen sınıflar, burjuvazi ile proletarya çelişkisi dışındaki bütün çelişkileri ya da karşıtlıkları, çelişki veya karşıtlığın bir tarafı zemininde gerici temelde, devrime karşı örgütlemek istiyorsa, siz de bunu bozmalısınız. Mesela, Türk-Kürt karşıtlığı üzerinden şovenizmi örgütleyorsa, Türk emekçisini, işçisini şovenizmle kendine bağlıyorsa, siz de bir yandan Kürt özgürlük mücadelesini yürütmeli, öte yandan şovenizmi zayıflatacak, etkisizleştirecek adımlar atmalısınız. Rejim İslam inancı ve din temelinde ulusal toplulukların bir kesimini devlet gücü haline getirme taktik ve yöntemleri izliyorsa, siz onlarla demokratik talepleri temelinde ilişkilenebiliriz, rejimin planını bozmalısınız. Ulusal demokratik talepleri savunan araçların oluşturulmasına katkıda bulunmalı, belirli koşullarda bu görevi omuzlamalısınız. Partimiz böyle bir görüş açısına sahip olmasına rağmen, bu konularda ulaştığı düzeyin bir sınırı oldu. Bu pratik adım sınırlılığı, örgütsel gövdesi ve önderliğinin sistematik olarak düşman saldırısı altında olmasıyla, mücadele yürüttüğü koşullar ve hazırlık düzeyiyle ilgilidir.

Geldiğimiz aşamada, MLKP'nin temel görüşlerini, Birlik Kongresinde ortaya koyduğu görüşlerini geliştirdiğini, yetkinleştirdiğini, sonuçlarına götürdüğünü söyleyebiliriz. Her açıdan iddiasızlıktan ve tekrardan kurtulan, yeniyi arayan bir hatta ilerledi. Daha hızlı ilerlemesi gerektiğini söyleyebiliriz elbette. Ancak insanlar tarihlerini verili koşullar altında yapıyorlar, keyiflerince seçtikleri koşullar altında değil. MLKP de hazır

bulduğu koşulları bu kadar değerlendirebildi. Çeyrek asırdan sonra karşı karşıya olduğumuz gerçek nedir?

Partimiz, Birlik Devrimini başarmış ve grupçuluğun yenilgiye uğratılabileceğini göstermiştir. Mücadelenin değişik biçimlerini kullanmanın, marksist-leninist bir partiyi, askeri sapmaya veya yasalıcılığa götürmek zorunda olmadığını göstermiştir. Enternasyonalizmin ve dünya devrimi savunusunun, “Tek bir ülkede devrimin zaferi olanaklıdır, orada sosyalizmi inşa etmeye başlayabiliriz”

Partimiz 6. Kongreye giderken, hemen hemen bütün mücadele cepheğinde birikimini ve deneyimini artırmıştı. Önderlik sürekliliği bakımından bir düzey elde etmişti. Demokratik ve devrimci birleşik mücadelede cephesel düzeye sıçranmasında önemli rol oynamıştı.

leninist görüş açısından kopmaya mecbur edemeyeceğini göstermiştir. Kadın özgürlük mücadelesi ile çok köklü bir şekilde ilişkilenebiliriz, burjuva ya da küçük burjuva feminist olmayı gerektirmeyeceğini göstermiştir. Kürt ulusal özgürlük talebiyle ve ulusal demokratik taleplerle Kürdistanı bir güç olarak, sosyalist yurtsever bir temelde ilişkilenebiliriz, dar ulusalcılığa, sınıfsal perspektiften kopmaya mahkum edemeyeceğini göstermiştir. Genel sekreterlik, şimdi de eş genel başkanlık kurumunun,

bireysel yönetime, kolektivistikten sapmaya, parti kurumlarının işlevsizleşmesine sürükleyemeyeceğini göstermiştir. Bunlar çeyrek asırlık savaşımızda sınandı.

Demek ki, eylemi ileriye doğrudur, devrimcidir, marksist-leninisttir. Geldiği yer de, sahip olduğu görüşleri de marksist-leninisttir, devrimci netlik yansıtır, ufku açıktır. O yüzden bugün, MLKP'nin emperyalist küreselleşmeyi analiz etme cesareti, kadın özgürlük mücadelesi ve ekolojik kriz ile kurduğu ilişki de marksistçedir,

Teoriyi güncel dünyanın, sınıf mücadelesinin ihtiyaçları ile doğru bir ilişkilenişi süreklileştirmek temelinde ele almak, üretmek zorunda. Doğru bir ilişkilenişin süreklileşmesinin programda küçük ya da büyük bir sürekliliği yenilenmeyi doğallığında getirmesi gerekir.

marksist-leninist görüş açısidir. Bunlar partinin kazanımlarıdır ve yönünü gösteriyor. Ama çeyrek asırda daha büyük savaşılabilirdi, daha büyük zaferlerden, daha büyük yenilgilerden geçilerek yürünebilirdi.

Partinizin 25. yılında 6. Kongrenizi gerçekleştirdiniz. Hem partinizin gelişiminde hem de devrimci mücadeledeki yeri ve anlamı ne oldu kongrenin?

Berçem Güneş: Bütün parti kongreleri düşmanla irade savaşının konusudur. Dolayısıyla partimizin 25

yıllık tarihinde 6 kongre toplamış olmasının ve kendini kongrelerle yönetmesinin başlı başına da bir anlamı var. Her kongresinde gerek programatik, gerek tüzüksel anlayışlarını mücadelenin ihtiyaçları doğrultusunda yenileme kuvveti gösterdiği ve kendini kongreler temelinde yönetmeyi başarabildiği her süreçte de sonuçlarını aldığı bir tarihsel seyir var. Bu nedenle Kongre, her şeyden önce, başlı başına bir anlam taşıyor.

6. Kongrenin somut içeriğine ve işlevine iki açıdan soru sorulabilir. Birincisi, MLKP'nin politik-örgütsel gelişimi açısından nasıl bir rol oynadı? İkincisi programatik-tüzüksel bakımdan 6. Kongrenin özgün rolü ne oldu?

Gerçekliğimiz içinde birinci sorunun cevabı şudur: Partimiz 6. Kongreye giderken, hemen hemen bütün mücadele cephelerinde birikimini ve deneyimini artırmıştı. Önderlik sürekliliği bakımından bir düzey elde etmişti. Demokratik ve devrimci birleşik mücadelede cephesel düzeye sıçranmasında önemli bir rol oynamıştı. Yasal mücadele olanaklarını kullanma bakımından araçlarını çeşitlendirmiş ve geliştirmişti. Politik askeri mücadele bakımından kendi tarihinde elde edilmiş bir kent gerillası düzeyi vardı. Buna Dersim özgülünde kır gerillasını, Rojava özgülünde cephe savaşı deneyimini eklemiştir. Kadın özgürlük mücadelesi bakımından 5. Kongrede Komünist Kadın Örgütü'nü (KKÖ'yü) kurmuştu ve inşasında ısrarlı ve kesintisiz biçimde yol almıştı. Farklı işlev ve biçimlerdeki örgütler ve cepheleer toplamı olarak ilerlemiş, bunun yö-

netnel araçlarını büyük oranda ortaya çıkarmıştı. Dolayısıyla büyük bir özgüvenle 6. Kongre sürecine girdi. Kongre, bu birikimin sindirildiği, özümsemiği ve bunları ilerletmenin sorunlarının tartışıldığı bir kongre oldu. Örgütsel ve politik kararlarını bu tablo belirledi.

Şüphesiz, 6. Kongreye en çok damga vuran programatik, kısmen de tüzüksel değişiklikler oldu.

Bu değişikliklerin detaylarına girmeden önce şunu sormak istiyorum. Devrimci harekette, partilerin programatik değişiklik yapmamasının devrimci ilke ve kararlılık olarak görüldüğü bir gelenek var. Ancak MLKP'nin her kongresinde program ve tüzüğünde bir değişiklik görülüyor. Bu değişiklikleri yapmanın kriteri nedir? Yani bir parti programında hangi durumda değişiklik yapılır?

Berçem Güneş: Komünistler çağın sorunlarını çözerek ilerleyebilir. Bütün devrimci deneyimler bakımından böyle olmuştur. Şu kadar veya

bu kadar başarılı olur, doğru çözümler yapar, ama çağın sorunlarını çözmeye hiç girişmeyen bir komünist partinin başarılı olma şansı baştan düşüktür. Çünkü mücadele için gereklilik zihniyeti bunu mutlaka getirmek zorunda. Partinin varlığı da mücadele için gerekli. Onun teorik tutumları ve politik pratiği de mücadele için gerekli. Dolayısıyla teoriyi güncel dünyanın, sınıf mücadelesinin ihtiyaçları ile doğru bir ilişkilenişi süreklileştirmek temelinde ele almak, üretmek zorunda. Doğru bir ilişkilenişin süreklileşmesinin programda küçük ya da büyük bir sürekli yenilenmeyi doğallığında getirmesi gerekir. Mezhepsel temelde kendine yaklaşmadığı sürece, kendi varlığını sosyalizmin kuruluşu amacına adanmış sürece, değişen dönemin güncel sorunlarına sürekli yanıt üretmek zorunda. Bölge devrimi, kadın devrimi, ekolojik kriz ya da LGBTİ+ hareketi. Dünya yerinde durmuyor, sürekli değişiyor, pek çok büyük ya da küçük değişiklikler oluyor. Örneğin eko-

loji sorunu dün de vardı, Marks'ın buna ürettiği yanıtlar da vardı, ama kuşkusuz dünyanın, insanlığın varlığı yokluğu temelinde tartışılacak bir ekolojik kriz sorun haline gelmemiştir. Şimdi bugün bu konuda başka sözler, yeni sözler söylemek, nasıl bir stratejik öngörü ile yürünmesi gerektiğini ortaya koymak gerekiyor. Programatik değişiklikler bundan dolayı sürekli bir ihtiyaç olarak var. Bugüne kadar bu ihtiyacın konuları neler oldu? Emperyalist küreselleşme dönemi ve bunun sınıf mücadelesine getirdiği olanak ve sorunların doğru saptanması. Örneğin kadın özgürlük mücadelesinin geldiği düzeyin ortaya koyduğu sorunlar var. Ya da başlayan bölge devrimi gerçeğine yanıt üretme ihtiyacı var. Kürt ulusunun özgürlük ve birleşme hakkı eksenindeki gelişmeleri de ekleyebiliriz buna. Bu gerçek sorunlarla ilişki temelinde oldu. Dolayısıyla, hep sosyalizm amacına ulaşmanın başarısını güvenceleme temelinde gerçekleşti program değişiklikleri. Bundan sonra da olacak. Başka türlü olamaz. Çünkü bu, amaçla bağlılığı korumanın zorunlu bir yolu. Öncü kuvvet olmanın yolu da bu. Büyüyen sınıf mücadelesinin karşısına bir takım birleştirici fikirlerle, yöntemlerle, gündemlerle çıkmayacaksınız niye varsınız? Öncülük aynı zamanda böyle bir yenilenme kuvvetini de gerektiriyor.

Kerim Gökdeniz: Liberaller marksist-leninist ilkelere bağlılığın dogmatizm olduğunu ileri sürerler. Halbuki dogmatizm, canlı yaşamla gerçek bir bağ kurmaksızın masa başında doğruyu ya da yanlışlığı icat

etmektir. Marksizm bundan fersah fersah uzaktır. Marksizmin yöntemi de, ilkeleri de farklıdır. Biz hayata sırtımızı dönüp masa başında üretmiyoruz. Dünyada, bölgede, Türkiye ve Kürdistan'da değişik sınıflar, toplumsal tabakalar bakımından ne olup bittiğini görmek, anlamak ve çözümlemek zorundayız. Çeyrek asır önce program yapmışsınız, ancak bu süre içinde bir dizi büyük ya da küçük gelişme gerçekleşmiş. Örneğin emperyalist küreselleşme. Herhangi bir devrimci hareketin emperyalist küreselleşme olarak nitelendiğimiz bu gelişmeyi ele almaması düşünülemez. Dünyada emperyalist küreselleşme diye bir gerçek ve bu gerçeğin çok belirgin toplumsal sonuçları var, ama bunları ele almıyorsunuz, programınızda bunlar bir karşılık bulmuyor. Elbette bu şekilde büyük bir devrimcilik üretilemez. Çağın ya da günün sorunlarına böyle cevap verilemez. Önderlik iddianız kaçınılmaz bir biçimde sınırlı olur. Biz bu değişiklikleri görüyoruz ve programımıza yansıtıyoruz. Analiz edilmesi gereken günü gelmiş sorunları ele alarak çözmeniz gerekiyor. Ya da zamanın eskittiği bazı sorunları yeniden ele almanız gerekiyor. Böyle olunca program değişiklikleri gündeme geliyor. Çünkü sizin eyleminize yön verecektir. Çeyrek asır önceki koşullarda formüle edip programınıza koyduğunuz ekoloji maddesini, bugün günlük mücadelenize yol gösterecek bir şekle sokmanız gerekir. Ya da "dün", Türkiye ve Kuzey Kürdistan'a göç ve mültecilik gündeminize, programınıza girmemiş olabilir. Ama milyonlarca insan

Türkiye ve Kürdistan'a göç etmişse, göçmen kampları kurulmuşsa, bu sorunu görmemiz ve o insanların taleplerine ilişkin bir tutum belirlemeniz gerekir. Bütün değişikliklerin programa yansması lazım. Yoksa bir program hazırlayıp, kapısına da "girilmez, çıkılmaz" levhası asarsanız, ya güncel politik mücadele-program bağını koparırsınız veya yaşamdan koparsınız. Yaşam akıp gidiyor, şu veya bu program maddesi kapsamında değişimler gerçekleşiyor. O nedenle, programın şu ya da bu maddesi değişebilir. Marksist-leninist olmanın gereğidir bu. Değişim ve dönüşümleri programınıza yansıtamazsanız devrimci eyleme kılavuzluk oluşturamazsınız.

Emperyalist küreselleşmeye ilişkin programatik değişikliğin güncel politikadaki karşılığı nedir?

Berçem Güneş: Her şeyden önce, kapitalizme karşı bütün ülkelerde dolaysız mücadele kuvvetlerinin büyüdüğünü söylüyoruz. Çünkü kapitalizm sömürdüğü ya da baskı altında tuttuğu sınıfların, tabakaların üzerine en gaddar biçimde gidiyor. Doğanın üzerine yok edici bir zalimlikle gidiyor. Örneğin köylülük, kapitalizme karşı mücadele etmeme lüksüne sahip değil artık. Venezuela tipi halkçı rejimlerin tecrit haldeki bağımsızlıkçılığının koşulları iyice zayıflamış durumda. Kadınlar, erkek egemen kapitalist düzeni yerle bir etmeksizin ilerleyemeyeceğini görüyor. Bütün ezilenler ve emekçiler için tablo bu. Kapitalizme karşı mücadelenin koşulları güçlenmiş, kuvvetleri büyümüştür. Bu gerçekten hareketle, ezilenleri emperyalist küreselleşme

kapitalizmine karşı mücadelenin etrafında birleştirme imkanı doğmuştur ve bunu başarmalıyız.

Partinizin programında "kadın devrimi" bir kavram olarak yer alıyor. Ayrıca programın içinde "kadın devriminin programı" da yer alıyor. Neden programatik olarak ifade ediliyor? Soruyu öncelikle sizin cevaplamasını istesek?

Kerim Gökdeniz: Elbette. Kadın devrimi, dünya ölçeğinde bir çelişkinin ifadesi olarak gündeme geliyor. Bir cinsin öteki ile çelişmesini

Kadınların özgürlüğü veya cinsiyet eşitliği için, toplumsal kadınlığın, toplumsal erkekliğin ve ondan doğan kurumların, ideolojik anlayışların, kültürün ortadan kalkması gerekiyor. Dolayısıyla kadın devrimini sınıfsız topluma yürüyüşün temel koşullarından biri olarak görüyoruz.

ve bu çelişkinin yarattığı toplumsal sonuçları ortadan kaldırmaya dönük bir eylem olduğu için, partinin programında, kadın devriminin nasıl gerçekleştirileceği ve araçlarının ne olacağı, nelerle savaşılabileceği bütünsel olarak yer almış oluyor. Kadın devrimi, basitçe "kadın-erkek eşitliğini sağlayacağız"dan öte bir konudur. Engels'in deyimiyle, "ezen ile ezilen arasındaki tarihteki ilk sınıf mücadelesi"ni kapsayan bir derinlik taşır. Partimizin programında insanlığın kurtuluşunu gerçekleştirecek

temel imkan ve zorunluluklardan biri olarak gündemleşiyor. Özel mülkiyeti kaldırmamız, toplumsal mülkiyete geçmeniz son değil, başlangıç oluyor. İşçi sınıfı dahil, bütün sınıfların ortadan kalkması gerekiyor. Sınıflara, ezen ve ezilene bağlı dünyanın bütün ilişkilerini değiştirmelisiniz. Kadınların özgürlüğü veya cinsiyet eşitliği için, toplumsal kadınlığın, toplumsal erkekliğin ve ondan doğan kurumların, ideolojik anlayışların, kültürün ortadan kalkması gerekiyor. Dolayısıyla kadın devrimini sınıfsız

Kadın devriminin öznesi toplumsal yaşama dahil olduğu, daha fazla örgütlenme olanaklarına kavuşabildiği için, ama bu, burjuva taviz olanaklarının daraldığı koşullarda geliştiği için çelişkiler şiddetleniyor. Bunun da toplumsal sonuçları çok ortada.

topluma yürüyüşün temel koşullarından biri olarak görüyoruz. Programımız bu konuda neler gerçekleştireceğini, hangi araç ve yöntemlere ihtiyaç duyulacağını ortaya koyuyor. Alışkanlıkların ya da siyasal kültürün kendiliğinden dönüşümünü beklemek yerine, hedefler ile irade arasındaki bağın en yüksek biçimde kurulması için, dönüştürücü örgütler oluşturmak, onların hak ve yetkilerini açık bir biçimde tanımlamak, eşit temsiliyetin yasal ve kurumsal dayanaklarının sağlanması görüş

açısından hareket ediliyor. O yüzden, partimiz kadın devrimi konusunda iddialı görüşler taşıyor. Hem sorunların teorik ve ilkesel olarak ortaya konuluşunda, hem örgütsel yapılanma, hem de pratik politikalarda iddialıyız. Bu iddiamız basitçe, Türkiye ve Kürdistan zemininde de sınırlı değil. Dünya çapında kadın özgürlük mücadelesi ile ilgili söz söyleme, araç ve biçimler önermede partimizin bir iddiası var. Programına ve tüzüğüne yansıtıldığı budur.

Berçem Güneş: Kadın devrimi kavramı etrafında pek çok başlıkta değişiklik yaptık. Bir kısmı, sorunun, cinsler ilişkisinin toplumsal, tarihsel tanımlanışı, dolayısıyla da, çözümün maddi koşullarının tanımlanışı ile ilgili değişiklikler. Bir kısmı, kadın devriminin güncel konuları başlığı altındaki değişiklikler. Bir kısmı ise, devrimin ilk aşaması olan antifaşist, antisömürgeci, antiemperyalist, cins özgürlükçü demokratik devrim koşullarında bunun cisimleşeceği konular, koşullar ve araçlarda somutlanıyor.

Bu kavram etrafında böylesine bir değişikliği gerekli kılan koşullar neler? Komünist hareketin belli bir döneminden sonra kadın özgürlük mücadelesi ile kurduğu ilişki dünyasal çapta zayıf ve yer yer yanlış. Kabaca bir dönemlendirmeye, proleter kadın hareketinin geriye düştüğü, Clara Zetkin'den sonraki dönem diyebiliriz buna. Bütün bu dönem boyunca dokunulmamış, çok zayıf ilişkilendirilmiş bir konu olarak kaldı. Dolayısıyla, hem teorik hem pratik bakımdan büyük bir boşluk, büyük bir kesinti oluştu. Kadın özgürlük mücadelesi

gelişirken, bu gelişime denk düşen yanıtlar üretilmedi. Burada üretim, teorik bakımdan da zayıftı, mücadelenin araçları, konuları bakımından da zayıftı. Bir dizi program değişikliği, aslında bu boşluğun tanımlanmasına, bu eksikliklerin ve zayıflıkların tamamlanmasına dönüktür.

Cinsel devrim kavramı Kollantai'da ve o dönem komünist hareketin başkaca önderlerinde de vardı. '60'larda ise küçük burjuva feminist harekette kadın devrimi kavramı vardı. Ama bugün söylediğimiz o günküden farklı. '60'lardaki kadın devrimi fikri tümüyle soyut ve zihinsel bir devrim fikriydi. O dönemin siyasal canlılığı içinde küçük burjuva feminist hareketin devrimci yapılarla, sosyalist söylemlerle temel ayrımını belirginleştirme ihtiyacının da bir ürünüydü bu kavramlaştırma. Fakat bunun kuvvetleri kimdir, zemini nedir, araçları nelerdir, müttefikleri var mıdır, hangi yollardan geçilerek hedefe varılacaktır, hedefi nedir? Bu önemli sorunların boşlukta olduğu bir soyut meseleydi. Dolayısıyla programatik bir yaklaşım değildi. İdeolojik bir kavramdı. Bizim için bu bir ideolojik kavram değil. İdeolojik, politik, teorik, örgütsel karşılıkları olan bir somut politik program. Bizim kadın devrimi anlayışımız, kadın devriminin maddi temelini, nasıl gerçekleştireceğinin ve bunun stratejisinin, dolayısıyla bunun kuvvetlerinin, ittifaklarının belirlenmesini, programa da bu haliyle yansıtılmasını içeriyor. Her şeyden önce, bunu somut, elde edilebilir bir durum olarak tanımladığımız ve bunun mücadelesine girişmiş bulunduğumuz değişiklikler ger-

çekleştirdi parti programında. Ama bu şöyle bir şey değil: program değişikliklerini yaptık, şimdi de mücadeleye başlıyoruz. Bunu, mücadelemizin bir düzeyinin kavramsallaştırılması olarak görüyoruz. Aynı zamanda teorik bakımdan temellendirilerek, bu mücadelenin ileriye taşınmasının bazı ön koşullarının tanımlanması. Etrafında mücadele edegeldiğimiz, edeceğimiz araçların daha somut hale gelmesi. İdeolojik fikirden çıkıp bir devrim programı haline gelmesi. Ama birden bire ortaya çıkmış bir şey değil.

Devrim, hem bir kadın devrimi olarak, hem de bir sınıf devrimi olarak gerçekleşmelidir. Devrimci iktidar da buna göre şekillenmelidir. Devrimci iktidar içinde de, kadın, cins olarak da kendi iktidar araçlarına ya da iktidar içindeki kendi mevzilerine sahip olmalıdır.

Kadın devriminin nesnel zemini nedir?

Berçem Güneş: Sınıflı toplumlar, aynı zamanda cinsiyetçi toplumlardır. Her iki çelişkinin kaynağı, temeli özel mülkiyettir. Özel mülkiyetle birlikte toplum karşıt cinslere bölünmüştür. Kapitalizm özelde kadın emeğini toplumsallaştırarak, kadın özgürlük mücadelesinin, genelde üretimi toplumsallaştırarak, özel mülkiyetin ortadan kalkışının maddi koşullarını ortaya çıkarır. Kadın devriminin genel, tarihsel nesnel zemini

budur. Bu, komünistlerin her bir verili dönemde soruna yaklaşımından bağımsız olarak, kapitalizmin bütün seyri için geçerlidir.

İkincisi de, daha yeni bir durum olarak, emperyalist küreselleşme döneminin güncel koşulları içerisinde yanıtlayabiliriz. Kapitalizm ile birlikte kadın hareketinin ortaya çıkışı ve özellikle 200 yıllık dönemde olgunlaşmasının belli bir düzeyi yaşıyor bugün. Kadının, cins bilinci elde ederek başlı başına bir maddi kuvvet haline gelişinin ileri düzeyi yaşanıyor. Emperyalist küreselleşme öncesi dönemde kadın emeğinin, kadın işgücünün yaygın bir şekilde kullanımı ile evsel köleliğin, modern burjuva ailenin pekiştirilmesi arasında oluşturulmuş denge taşınabilir durumdaydı. Emperyalist küreselleşme bu dengeyi bozan, parçalayan, burjuva aileyi krize sokan, kadın işgücünü, nicelik olarak şimdiye kadar hiç olmadığı ölçüde toplumsallaştıran, dolayısıyla cins çelişmesini bütün yönleriyle büyüten bir dönem. Maddi temelinin merkezinde bu gelişme duruyor. Yani işgücünün daha kitle-

sel bir biçimde, esnek çalışma koşullarında, en ucuz sömürü koşullarında pazara çıkışı. Bu pek çok dengeyi bozuyor. Zaten toplumsal üretime katılım arttıkça, kadın hareketinin gelişimi doğal olarak kuvvetleniyor. Öte yandan, burjuva aile kriz içine giriyor ve bu kriz derinleşiyor. Bunu süregelen bir durum olarak söylüyorum. Kürtaj hakkı, evlilik-boşanma koşulları etrafındaki gelişmeler, kadının toplumsal yaşamdaki rolünün belirginleşmesi, erkek egemen direnişin şiddetlenmesi gibi pek çok dışavurumu var. Bu çelişki keskinleşiyor. Kadın emeğinin bütünselliği bilinci gelişiyor. Bir yandan evsel köle, bir yandan bir işte çalışıyor. Bu çelişkiler dünden çok daha görünür durumda. Kadının toplumsal yaşamdaki varlığı her alanda belirgin ve giderek daha da belirginleşmesinin koşulları var. Öyle ki, aslında kadının toplumsal üretime katılmasının önünde engel olarak burjuva ideolojisinin, erkek egemenliğinin dayanakları da zayıflıyor. Burjuva devletlerin tek tek taviz olanakları da emperyalist küreselleşme döneminde zayıfladı.

Böyle olunca, bu çelişkiler tüm biçimleri ile keskinleşiyor. Erkek egemen direniş biçimleri de keskinleşiyor. Örneğin, bu koşullar kaçınılmaz olarak burjuva ailenin eski temelde yaşatılamamasını getiriyor. Kadın bakımından bu, özgürlük taleplerinin daha ileriden yükseltilmesini getiriyor. Bu kuvvetli bir erkek şiddeti ve erkek direnişinin ortaya çıkmasına yol açıyor. Erkek şiddeti buradan büyüyor. Örneğin, kadının toplumsal yaşama katılımı, kadın cinselliğinin dünkü sınırlarda tutulamamasına yol açıyor. Ancak burjuva düzen, daraltmadığı bu alanı, erkek cinselliğini sınırsızca körükleyerek açıyor. Erkek cinselliğinin yüceltilmesi ve meşrulaştırılmasının kapitalist araçları devreye giriyor. Bu da cinsel şiddeti tırmandırıcı bazı sonuçlar üretiyor. Dolayısıyla, bir kutupta kadın özgürlük mücadelesi gelişirken, diğer kutupta erkek egemenliği, erkek şiddeti ve erkek direnişi tırmanıyor. Aslında egemenler bu çelişkinin, yıkıcı ucu kendilerine yönelmeyen, ezilen sınıftan erkeklerle ve ezilen cins arasında yoğunlaşan tarzda gelişmesini sağlamaya, erkek ve kadın arasındaki çelişkiyi bu yönde şiddetlendirmeye çalışıyorlar. Kadının ezilmesinden erkeğin aldığı toplumsal payı bir şekilde yükseltmeye, kadın özgürlüklerini yasa zoruyla kısıtlamaya çalışarak. Bunlar çelişkileri her cephede derinleştiriyor. Kadın devriminin öznesi toplumsal yaşama dahil olduğu, daha fazla örgütlenme olanaklarına kavuşabildiği için, ama bu, burjuva taviz olanaklarının daraldığı koşullarda geliştiği için çelişkiler şiddetleniyor. Bunun da toplum-

sal sonuçları çok ortada. Toplumsal mücadele bakımından yüzyılın en görünür gelişmelerinden biri, büyük kadın mücadeleleri dalgası. En son kadın grevi biçimini aldı. Bu bir niteliksel gelişmedir. Verili bir durumda başvurulmuş rastgele bir araç gibi de görmemek lazım bunu. Kadın emeğinin bütünsellik kazanması. Evde ve toplumsal üretimdeki sömürülme koşullarının daha ileri bir bilincini elde edişinin de yansıması. Benim, fabrikadaki gibi evde de emeğim var, bütün alanlarda var. Benim emeği-

Cins çelişkisi karşısında **LGBTİ+ hareketin ideolojik kuvveti, politik kuvvetinden de önemli. Cins çelişkisine dair cinsiyetçi topluma bugüne kadar çok sormadığı soruları sorduran, toplumun cinslere bölünmüşlüğü sorununu baştan aşağı sorgulatan bir hareket.**

min bu şekilde örgütlenişi akıldışı. Buna isyan ediyorum. Bu çok büyük bir dalga ve geçici bir dalga da değil. Nesnel bir durumun ürünü olarak da gelişen bir dalga. Dolayısıyla, bir kadın devrimi programı bu bakımdan da özel olarak önemli.

Programda “Ezilen cins ile ezilen sınıfın toplumsal devrimi, birleşik devrim karakteri taşır” diye bir ifade var. “Birleşik devrim” ifadesi neyi kast ediyor?

Berçem Güneş: Orada kast edilen proleter devrimi. Bunun birleşik

karakter taşıması. Her ikisi de özel mülkiyet ile ortaya çıkan sınıflı ve cinsiyetçi toplum düzeni karşısında bir devrim. Toplumun sınıflara ve cinsiyetlere bölünmesinin maddi temelini ortadan kaldırmadan sonuca ulaşamayacağımız bir devrim. İşçi sınıfı da, kadınlar da, bu iki kuvvetin talepleri sınıflı toplumu ve cinsiyetçi toplumu ve bu her ikisinin maddi temeli olan özel mülkiyeti ortadan kaldırmadıkça, kendi taleplerini nihayete erdiremez. Dolayısıyla bu devrimin hem örgütlenişi

Hem bu kurumda görevli yoldaşlar, hem de parti bakımından, eş başkanlık kurumuna sahip davranmada iradi olunması gerekiyor. Herkesten önce de kadın örgütü, kadın komünistler bakımından. Eş başkanlık cins olarak kazanılmış bir mevzidir.

ve bu devrim için mücadele aşamasında, hem devrimin oluş koşulları içinde, hem de devrimden sonraki toplumun kendi amaçlarına doğru ilerlemesi içerisinde birleşik bir karakter taşımak zorunda. Homojen olarak tanımlamıyor, ama ayrı ayrı da tanımlamıyor. Yani a, homojen değildir, b, ayrı ayrı devrimler değildir demiş oluyoruz. Homojen olarak tanımlamaması ne demek? Bu öznelerin genel bir mücadele içinde, genel politik gündemlerle, genel örgütsel araçlarla mücadele ederler

ve sonuçlarından herkes faydalanır. Bu değil kesinlikle. İkincisi de... Bu kesimlerin ayrı ayrı talepleri var, her biri kendi talepleri yolunda ayrı ayrı mücadele eder, bir taraf başarıp, diğer taraf başaramayabilir, stratejileri ayrıdır, programları ayrıdır. Bu da değil. Biz şunu diyoruz: Bu iki sorunun, toplumsal kuvvetleri homojen değildir, ama bunlar birleşik hareket etmelidirler. Birleşik bir program etrafında birleşik bir strateji ile hareket etmelidir. Aynı devrim, hem bir kadın devrimi olarak, hem de bir sınıf devrimi olarak gerçekleşmelidir. Dolayısıyla da, devrimci iktidar da buna göre şekillenmelidir. Devrimci iktidar içinde de, kadın, cins olarak da kendi iktidar araçlarına ya da iktidar içindeki kendi mevzilerine sahip olmalıdır. Ki böylece cinsiyetçi toplumun tasfiyesi, kadınların özgürlük taleplerine erişmesi yolunda gerçekten ilerleyebilsin. Ekonomi bu şekilde yönetilebilsin. Toplumsal yaşam bu şekilde örgütlenebilsin. Yargı, yasama organları, meclisler bu hedef doğrultusunda yönetilebilsin.

LGBTİ+ hareketi de toplumsal mücadelenin önemli dinamiklerinden biri olarak öne çıktı. LGBTİ+ hareketi, birleşik devrimin neresinde duruyor? Programda LGBTİ+ hareketine ilişkin nasıl bir tanımlama var?

Berçem Güneş: LGBTİ+ hareketi, kadın mücadelesi başlığı altında tanımlanamaz. Ama tabii ki, toplumsal cinsiyet ve cins çelişkisi kapsamında ele alınmalıdır. Program bakımından heteroseksizmi de “erkek egemenliği” alt başlığı altında görmüyoruz, ama cinsiyetçi toplumun egemeni er-

kekler. Dolayısıyla heteroseksizmin öncüsü de erkek cinstir. Bu nedenle erkek egemenliği ile mücadelede ortaklaştığını düşünüyoruz. LGBTİ+ hareketi geliştiği ölçüde, kadın hareketini de genel olarak cins mücadelesinde kuvvetlendirici bir rol oynuyordu, oynayacaktır da. LGBTİ+'lar cins çelişkisinin en ezilen tarafıdır. Öte yandan, sınıf mücadelesi içinde nasıl temel sınıflar varsa, cins mücadelesi açısından da, politik özneler olarak etki gösteren temel cinsler var. Ancak örneğin, kapitalizmde temel sınıfların burjuvazi ile proletarya olması nasıl yoksul köylülerin, kent yoksullarının, ezilen uluslardan, inanç topluluklarından emekçilerin sorunlarını önemsizleştirmiyorsa, bu sınıf ve tabakaların devrimde oynayabileceği rolleri ortadan kaldırmıyorsa, cins mücadelesinde de böyle. Dolayısıyla, cins çelişkisinin çözümü ve kadınların ve LGBTİ+'ların oynayabileceği rol açısından belki buradan bir farklılaşma söyleyebiliriz. Öte yandan, cins çelişkisi karşısında LGBTİ+ hareketin ideolojik kuvveti, politik kuvvetinden de önemli. Cins çelişkisine dair cinsiyetçi topluma bugüne kadar çok sormadığı soruları sorduran, toplumun cinslere bölünmüşlüğü sorununu baştan aşağı sorgulatan bir hareket. Katıldığı bütün mücadelelerde de ideolojik etkisini, dönüştürücülüğünü gösteren bir hareket. Gezi-Haziran ayaklanması bu konuda özellikle önemliydi.

5. Kongrenizde Komünist Kadın Örgütü'nün kuruluşunu ilan ettiniz. 6. Kongrede ise örgütsel mekanizmanızda da bazı değişiklikler yaptınız. Eş başkanlık sistemine

geçtiniz. Sanırım illegal komünist partiler bakımından bir ilk bu. Neden böylesine bir değişiklik yapma kararını aldı kongreniz? Bir de, sizin gibi illegal komünist partiler için böylesi bir örgütsel mekanizma kimi riskler içermez mi?

Berçem Güneş: Eşit temsiliyette ısrar, bugünün devrimcilik ölçülerinden biri. Bir devrimci partinin devrimci niteliğini saptamanın ölçüleri arasında olmak zorunda. Çünkü devrim güncel bir sorun ise, devrim çağın sorunları ile buluşan

Eş başkanlık kararı, partimizin kadın devrimi konusundaki görüş açısının hem maddi, hem simgesel bir hamlesiydi. Bu hamle ile bütün fikirlerini en ileri düzeyde ortaya koymuş oluyorsun. İdeolojik dönüşümde, ideolojik yetkinleşmede yeni pota kuruyorsun.

ve onun çözümlerine yönelen bir irade ise, süregiden mücadelelerin ortaya çıkardığı değişik örgütlenme ve mücadele biçimlerinden en ileri olanlarıyla buluşmak zorunda. Eşit temsiliyet bunlardan biri. Dahası, bu biçimde şiddetlenmiş bir cins çelişkisi karşısında bütün kendi iç mekanizmalarında eşit temsiliyeti zorlamak zorunda. Bir devrimci birey açısından da bu ilke temelinde davranmayı, düşünmeyi esas almak, bir devrimcilik ölçüsüdür. Biz de devrimci amaçlara çok güçlü bağlılı-

ğımız nedeniyle, bu devrimci ölçüyü esas alan bir biçim aramayı uygun gördük. Bunun pratikte nasıl gerçekleşeceği konusunda önümüzde çok açılmış, yürünmüş yollar yok. İlegal mücadele koşulları altında yaslanılabilecek deneyimler yok. Elbette bunun yollarını arayacağız, bulacağız. Kısa bir süre geçtiği için kuvvetli bir değerlendirme yapmanın da sınırları var. Biçimsel kalmaması, gerçek bir kurum olarak kuvvet kazanması, üstüne üstlük, yasal koşullarda bunu gerçekleştiren partilerde bile kadın

Kadın örgütü fikri, KKÖ somut olarak ortaya çıkmadan çok önce komünist kadınların gündemine girdi. Kadınların özel örgütlenmesi anlamında partinin kuruluşundan beri belli bir görüş açısı vardı. Birlik Kongresinden sonra Merkezi Kadın Komisyonu oluşturulmuştu.

eş başkan aleyhine pratikler ortadayken, bir de illegal koşullarda ileri bir uygulama düzeyi elde edilmesi için yüksek bir kararlılık gerekiyor. Hem bu kurumda görevli yoldaşlar, hem de parti bakımından, eş başkanlık kurumuna sahip çıkmada, gereklerine uygun davranmada iradi olunması gerekiyor. Elbette herkesten önce de kadın örgütü, kadın komünistler bakımından. Eş başkanlık cins olarak kazanılmış bir mevzidir. Böyle bir cins mevzisi içinde kadın önderleşmesi mutlaka kolektif bir eylem

olmak zorunda. Hepsinden çok, belirleyici olan kadın örgütünün, kadın partililerin duruşu ve ilgisi olacaktır. Biz bunda çok kararlı, özgüvenli ve güçlü bir ruh ve görüş birliği içinde yola çıktık. Dolayısıyla başaracağız.

Kerim Gökdeniz: Geçtiğimiz bu modelin dünyada ikinci bir örneği var mı? Yoldaşın da vurguladığı gibi, okuduklarımızdan, bilgilerimizden hareketle, soruya hayır cevabı veremeliyiz. Yine de, bu cevabın, okuduklarımızla, bilgilerimizle sınırlı olduğunu akılda tutalım. Eş başkanlık kararı, partimizin kadın devrimi konusundaki görüş açısının hem maddi, hem simgesel bir hamlesiydi. Bu hamle ile bütün fikirlerini en ileri düzeyde ortaya koymuş oluyorsun. İdeolojik dönüşümde, ideolojik yetkinleşmede yeni pota kuruyorsun. Kuşkusuz partimizin bu konuda bir deneyimi yoktu. Eş başkanlık sistemi elbette bir risk oluşturabilirdi. Nasıl bir risk? Bu kendine has bir çalışma tarzı kurmayı, daha özgün bir kolektivizmi, elverişli iletişimi gerektirir. Bunlar bizim deneylerimiz içinde yoktu. Bunu başarıp başaramama riski diyelim. Yoksa, bu kurum partinin önemli bir kazanımı. Bu açıdan risk alanının dışında. Nihayet bütün işleyiş belli kurallara, tüzüğümüze bağlı. Tüzüğümüz çerçevesinde bir işleyişi vardı partinin. Bu bir kurum, iki bireyin toplamı değil. Yine de bu kurumun, kurum olarak işlemesini başarmanın, illegal bir parti ve illegal parti çalışması içinde bunun gereklerini yerine getirmenin zorlukları olacaktır. Burada kendimize güvenmek, öğrendiklerimizi yetkinleştirmek ve uygulamayı ge-

liştirmek hattından ilerlemek dışında bir yol yok. Kongreden bu yana geçen yaklaşık dokuz aylık sürede, bu kurumun işlevini yerine getirmesi için, bir kurum olarak şekillenmesi, olgunlaşması ve mücadeleye bir kuvvet katması için bilinçli ve iradi çabalar sergilendiğini söyleyebiliriz. Partimizin mücadelesine ve yaşantısına katkısını gördük. Bu kurum daha verimli işletmeyi öğrendikçe, bunun yöntemlerini daha güçlü geliştirdikçe, çalışma tarzını daha iyi kurdukça da katkısı, üretkenliği ve verimi yükselecektir. Partimizin bu meseleyle ilişkisi heveskarca değil. Asla biçimsel tarzda yaklaşmıyoruz. Kendimizi, içeriğinin, anlamının bilinci temelinde yönetiyoruz.

Bir önceki kongrede KKÖ'nün kuruluşunu ilan ettiniz. KKÖ'nün kurulduğu günden bu yana nasıl bir deneyim açığa çıktı? 6. Kongrede bu deneyimin üzerine tüzüksel-programatik olarak ne koydunuz?

Berçem Güneş: Deneyim, her şeyden önce, bu yolun yürünebileceğini gösterdi. KKÖ'yü kurma kararı al-

dıktan sonra değişik zorluklarla yürüydük. O da daha önce yürünmemiş bir yolda kendi yolunu açma mücadelesiydi. Bunun başarılabilirliğini gördük. Çünkü yürünmüş olan yolun sonunda dönüp baktığımızda, eksik kalanların yapılamazlıkla değil, yapamışlıkla ilgili olduğunu gördük. Ne yapamadysak, irade zayıflığından ya da fikri yeterince uygulamaya dönüştürmeye girişmemekten olmuştur. Kararlılık gösterdiğimiz her şeyde belli bir başarı elde ettik. Bunların sayısı hiç de az değildir. Şöyle yola çıkmıştık: Kadın örgütünü istiyoruz. Ancak bu örgütün nasıl yaşam bulacağı, hangi işleyiş biçimleriyle geliştirilebileceği gibi konular, hele de yaslanabileceğimiz deneyimler çok sınırlıyken, masa başında belirlenemez. Dolayısıyla, temel görüşlerimiz doğrultusunda ana çizgilerimizi belirledik ve şunu dedik: biz bir kere yol yürüyelim. Dolayısıyla x örgütü şu biçimde mi kurulacak, bu biçimde mi kurulacak? Şu örgütle bu örgütün ilişkisi şöyle mi olacak, böyle mi olacak? Pek çok sorunda

durum, boşluklar, ihtiyaçlar hayatın yeşili içinde açığa çıksın, çözüm talep etsin. Biz bu yolda yürüme kararlılığı gösterdik ve öğrendik. Elbette daha çok da öğreneceğiz. 6. Kongredeki ve 2. Komünist Kadın Konferansındaki durum, yürüdüğümüz yolun değerlendirilmesi, eksikliklerin, boşlukların, öngörülememiş, pratikte açığa çıkmış sorunların daha ciddi, daha gerçek bir zemine göre düzenlenmesi, politik mücadelenin yönetimi, parti yaşamının düzgün işleyişi, daha kuvvetli bir biçimde ör-

Seks işçisi kavramından bağımsız olarak, karşımızda devasa bir sorun var. Dünyanın her yerinde kadınlar, çocuklar cinsel ticaret metası olarak kullanılıyorlar. Bu, kadınlardan önce erkeklerin sorunudur. Çünkü burada “patron” da, “alıcı” da erkek cinsidir.

gütlenme yönünden tamamlanması biçimindeydi. Modelin esasları bakımından özsel bir farklılığa gidilmedi. İşleyişte sayısız farklılığa gidildi, ama yön olarak o yön doğrulandı.

KKÖ, MLKP içinde ne yapmak istiyor?

Berçem Güneş: Kadın örgütü fikri, KKÖ somut olarak ortaya çıkmadan çok önce komünist kadınların gündemine girdi. Kadınların özel örgütlenmesi anlamında partinin kuruluşundan beri belli bir görüş açısı vardı. Birlik Kongresinden sonra Merkezi

Kadın Komisyonu oluşturulmuştu. Bazı dönemlerde işlevsellik sorunu yaşamakla birlikte, 4. Kongreye değin varlığını sürdürdü. 4. Kongreden itibaren, Merkezi Kadın Komisyonu yerini Merkezi Kadın Komitesine bıraktı. Böylece politik-ideolojik üretimin dışında, örgütsel hak, görev ve sorumluluk alanı tanımlanmış oldu. Merkezi Kadın Komisyonu ve Merkezi Kadın Komitesi döneminde, alta doğru, il örgütlerine, değişik parti örgütlerine doğru komisyonların kurulması ve işletilmesi fikri ve pratikleri parti yaşamında var oldu. Bir komünist kadın örgütünün gerekliliği fikri de belirli bir süredir gündeme girmişti, ancak 4. Kongre, bunun somut biçimi ve nasıl hayata geçirileceği konusunu, bir komünist kadın konferansının toplanmasına bağlı olarak ele almayı kararlaştırıldı.

Ancak başlı başına bir kadın örgütü konusunda, komünist hareketin o güne kadarki deneyimleri ve görüş açısı esasen kadın kitle örgütü pratiklerine dayalıydı. Bunun da merkezinde, kadınların özgün psikolojisine dayalı olarak örgütlenmesi, demokratik kadın hareketinin proletarya devrimine yedeklenmesi fikri duruyordu. Öte yandan kadın özgürlük cephesindeki deneyimlerimiz, birikimlerimiz, partimizin bu cephede politik mücadeleyi sürekli kılma ısrarı ve pratiği, artık örgütsel, politik ve teorik olarak daha ileri bir düzeye sıçramanın bütün koşullarını biriktirmişti.

Komünist Kadın Örgütü, partili kadınları partinin yarısı olarak örgütlemek, partiyi kadın devrimi fikri çizgisi temelinde dönüştürmek, teo-

rik, politik, siyasal, askeri cephelerde öncü kadın kadrolar, komutanlar, savaşçılar yetiştirmek, kadın kitlelerinin devrime kazanılmasının kadınlarca yönetilmesini sağlamak, pratik politikayı yönetmek gibi işlevlerle ortaya çıktı. Sadece kadın kitlelerini örgütlemek değil, aynı zamanda politik askeri cepheden kültür-sanata kadar herhangi bir çalışma alanında mücadele yürüten bütün kadın komünistlerin bir yapı içerisinde örgütlü olması ve bunun kolektif yapı, kolektif kuvvet, kolektif akıl olarak parti yaşamına sirayet etmesi, kadın kadroların görevlendirilmesi de dahil pek çok cephede kadın kuvvetlerini yönetmesi, aynı zamanda parti yaşamında kadın devriminin örgütsel-politik her yönüyle canlı var edilmesiydi. Komünist Kadın Örgütü bu temelde kuruldu. Bu nedenle, örneğin komsomol tipinde bir kadın örgütü değil. Çünkü sadece kadın kitlelerini örgütlemenin özgün aracı değil. Bütün partiyi kadın görüş açısı ile yönetmenin, kadınların partinin yarısı olarak partiyi bu görüş açısı ile yönetmesinin, eşit temsiliyetin partinin her cephesinde sadece bir nice-lik olarak değil, bir nitelik olarak da kendini var etmesinin, kadın akli ve iradesinin kolektivizm içinde toplam akla kadın özgürlüğü ile ilgili bütün sorunlarda müdahalesinin sağlanması temel fikirleriydi. 5 yıllık bir pratiğimiz oldu. Çok somut olarak uygulanabileceği görülmüş oldu. Birçok kazanımı oldu. Başlangıçta olur mu olmaz mı fikrinden, “Bunsuz nasıl olur? Bu kazanılmış bir eşiktir”e geldik. Kadın örgütü kazanıldı. Kadın örgütünü düşman saldırısı altında,

ateş altında kurduk, yükselttik. Bu süreçte, çok sayıda kadın yoldaşımız tutuklandı. 1. Konferans delegemiz Yeliz yoldaşı ölümsüzlüğe uğurladık. KKÖ'nün kurucu üyesi olan yoldaşlarımızı, Suruç'ta, İstanbul'da, Dersim'de, Rojava'da, Medya Savunma Alanları'nda ölümsüzlüğe uğurladık. Bu yolu, kurduğumuz bir organın ya da şu alanda attığımız bir adımın süreklileşme koşullarının elverişli olduğu bir dönemde yürümedik. Kurduğumuz örgütlerin sıklıkla düşman saldırıları altında bozulduğu

**İnsanların yaşayamaya-
cağı bir dünyada tabii ki
sosyalizmi kuramazsınız.
İnsanlar için yaşanabilir
olmayan bir dünyada
bir sınıfsız toplum
kuramazsınız! Tehlike
gerçekten büyük. Doğal
çevrenin yıkımına karşı
çok ciddi bir mücadele
yürütmek zorundayız.**

koşullarda yürüdük, ama ısrarcı olduk. 6. Kongreye gelindiğinde yürüdüğümüz bir yol, kurduğumuz işler durumda olan temel bir yapı, kendi işleyişinin araçlarını, gerekliliklerini ve zayıflıklarını ortaya çıkarmış bir deneyim biçiminde, bir cisim olarak, bir gerçek olarak, artık KKÖ vardı. Parti yaşamında etkiliydi. Onun çağrılarını bekleniyordu.

Programatik değişikliklerden biri de “seks işçiliği” kavramının kullanılması ve demokratik devrim programınızda buna ilişkin madde de-

ğişiklikleri oldu. Neden böylesi bir kavramsallaştırmaya gittiniz?

Kerim Gökdeniz: Kadın cinselliği ticaretinin nasıl tanımlanıp ele alınacağı uzun bir dönem partinin kadın yarısı içinde tartışıldı. Tartışma metinleri erkek komünistlerin okumasına ve incelemesine açıldı. Sonuçta seks endüstrisi cendresindeki kadınların kendilerini nasıl adlandırdıklarından hareket edilmiş oldu. Onlar kendilerini seks işçisi olarak niteliyorlar. Buna dayalı taleplerde bulunuyorlar. Bununla bir-

Bu devrimci durumu, sonuçta, Rojava dışında, devrim ile sonuçlandıramadığımız için, burjuvazinin değişik klikleri inisiyatifi ele geçirdi. Yine de Rojava devrimi yaşıyor. Rojava devriminin geleceği için, bölgesel demokratik ve sosyalist federasyonların önemi gözler önünde.

likte Marks'ın bu konudaki analizleri ve nitelermeleri de yön verici oldu. Seks işçisi kavramından bağımsız olarak, karşımızda devasa bir sorun var. Dünyanın her yerinde kadınlar, çocuklar cinsel ticaret metası olarak kullanılıyorlar. Bu, kadınlardan önce erkeklerin sorunudur. Çünkü burada "patron" da, "alıcı" da erkek cinsidir, tek tek erkeklerdir. O nedenle, bir utanç varsa, bir aşağılanma varsa, en büyük pay erkek cinsinin hanesine yazılıdır. İnsani bakımdan en zor durumlara itilmiş yüzbinlerce, milyon-

larca kadının ve taleplerinin yok sayılması komünistlere göre bir tutum olamaz. Yaşamları bir parçacık olsa bile düzeltilecekse, bunun için çaba harcamak, kapitalizme, burjuvaziyeye karşı mücadele edenlerin doğal görevidir. Politik ilişki de bu temelde kurulacaktır. Gözümüzü kapayarak yok sayacağımız bir sorun değil bu. Temennilerle, dileklerle, ahlaki vazazlarla vicdanımızı rahatlatamazsınız. "Bir gün gelecek ve bu sorun çözülecek" diyerek sırtınızı dönemezsiniz. Cinsel ticaretin, seks işçiliğinin ortadan kaldırılması ancak belirli koşullar altında gerçekleşecektir. Tek tek kadınları vazgeçirerek üstesinden gelinebilecek bir sorun değil. Bugün Türkiye'de nasıl madenciler, ölüm riskinin yüksekliğini bildikleri halde, hatta bir yakınları ölmüşken, bile bile maden ocağına çalışmaya giriyorsa, aynı toplumsal koşullar yüzbinlerce kadını da cinsel ticaret alanına sürüklüyor, onları bu alana hapsediyor. Buna karşı kayıtsız kalamayız. Partimiz programında hem bu soruna yaklaşımını netleştirmiş oldu, hem de bu sorunu ortadan kaldırmanın gerçek maddi koşullarını ifade etti. Bu konuda bulunacak çözüm yolları ve araçları konusunda kadınların yol göstericiliğini, öncülüğünü program edindi. Fakat mesele, ele aldığımız boyuttan ibaret değil. Uluslararası mekanizmalara dayalı büyük bir cinsel pazar kurulmuş, ürktücü boyutlarda bir seks endüstrisi oluşmuş, kapitalist sistemin bir parçası olarak büyümeye de devam ediyor. Bu olgu kadın örgütümüzün, partimizin teorik ve siyasi metinlerinde ele alınıyor, çözümleniyor.

Berçem Güneş: Diğer değişiklikleri bir kenara bırakırsak, cins görüş açısından 50'den fazla değişiklik yaptık. Bunlar, acaba iktisadi bakımdan şu konu nasılmış, teorik olarak en doğru yaklaşım acaba nedir gibi akademik bir ilginin ürünü olarak gündeme gelmedi. Elbette teorik analizler yaptık, sorunların ekonomik-toplumsal temellerini inceledik. Ama esasında politik mücadelenin gündemimize getirdiği, kadın özgürlük mücadelesinin gündeminde olan bir konuydu ve tartışma ihtiyacı açığa çıktı, üzerine yoğunlaşp, tartışp netleştik. Neden böyle bir sorun gündeme geldi? Kadın emeğinin sömürsünün bütün yönleriyle incelenmesi, sorunlaştırılması, gündemleştirilmesi zaten herkesten önce marksist-leninistlere düşer. Bu bir yana, kadın mücadelesi dünya çapında kadınlar üzerindeki sömürü ve baskının bütün yönlerini giderek daha fazla gündem ediniyor. Kadın emeğinin bütünselliğinin kavranışı eğilimi bugün kadın hareketinde kuvvetli bir eğilim. Evsel kölelik, artıdeğer sömürsü ve cinsel hizmet sömürsünün bütünlüğü içinde ele alınması, gündemleşmesi aslında kadın hareketinin gelişiminin, olgunlaşmasının dışavurumlarından da biri.

Belki buna ek olarak, günümüzde seks endüstrisi alanında şöyle bir gelişime vurgu yapılabilir: Kapitalizmin ilk geliştiği serbest rekabetçi dönemde bu sektörün gelişimi, sermaye ilişkilerinden daha çok, rant ilişkileri zemininde, toplumsal üretimden, o gün doğal olarak kapitalist gelişmenin merkezinde duran sanayi üretiminden koparak oluyordu. Evsel kölelikten uzaklaşmış ama ser-

maye çevrimine de dahil olamamış bir kesimin toplumsal üretim alanından kopması, işin daha baskın olan yönüydü. Bugünkü durum ise seks endüstrisinin bir bütün halinde toplumsal üretim ile birleşmesi biçiminde gerçekleşiyor. Dolayısıyla, seks endüstrisinde sömürülen kadınlar, seks işçileri, giderek daha fazla bu sistem içerisinde, hem nice-lik olarak artıyor, hem de bu sektör ve bu sektörde çalışanlar toplumun içine doğru büyüyor. Haliyle bunun toplumsal sonuçları oluyor. En belirgin olanı da, seks işçilerinin belli talepler etrafında örgütlenmeye yönelmesi. Emperyalist küreselleşme döneminde şiddetlenen cins çelişkisi koşulları içerisinde düne göre biraz daha özgün bir yerde durmuş oluyor. Kadın emeğinin cinsiyetçi ve artıdeğer sömürsüne maruz kaldığı bütün alanlarda daha büyük bir bilinç elde etmesi, cins olarak ezildiğinin daha kuvvetli bilincine varması, bu nedenle kaçınılmaz olarak bu gerçekle doğru bir ilişki kurulmasını gündemleştiriyor, zorluyor. O yüzden, burada doğru devrimci bir tutum gösterip göstermemek özellikle önemli.

“Ekolojik yıkıma karşı mücadele sınıf mücadelesinin önemli konularından biri haline gelmiştir” şeklinde bir ifade programınızda yer alıyor. Bu durumda MLKP ekolojik yıkıma karşı nasıl bir stratejik öngörü ile yürüyecek?

Kerim Gökdeniz: Kapitalist sistem doğaya karşı da savaş açmış durumda. Ne var ne yoksa yağmalamak istiyor. Girmedığı tek bir köşe bile kalmıyor. Yaşam alanları, enerji, maden, inşaat, turizm tekellerinin

saldırısı altında. Kar amaçlı üretimin sonuçları olarak, iklim krizine karşı alınabilecek önlemlerin alınmaması, devletlerin biçimsel anlaşmalarını bile kolayca bozmaları... Bunların hepsi gözümüzün önünde olup bitiyor. Sonuçta dünya, insanlar bakımından yaşanması, nefes alınması giderek daha da zor bir yer haline geliyor. Bu, doğrudan burjuva sınıfın, kapitalist üretimin ihtiyaçlarıyla bağlı bir gelişme olduğu için, durum 20. yüzyılın başındakinden farklı. Kapitalizmin emperyalist küreselleşme biçimindeki varoluşuyla, kapitalist üretimin ve kapitalist yaşam tarzının sonuçlarıyla bağlı bir gelişme. Böyle olduğu için, her yerde kim buna “dur” diye elini kaldırırsa, kapitalist tekele, giderek kapitalist devlete karşı yumruğunu kaldırmak zorunda. Bu, insanlığın geleceğinin önemli bir meselesi olduğu için de, şu ya da bu kesimin talebi ve ihtiyacı olmaktan öte, sınıfsız toplum, toplumsal adalet, toplumsal eşitlik

ütopyası olanların, insanlar için yaşanabilir bir dünyayı tasavvur etmesi gerekir. İnsanların yaşayamayacağı bir dünyada tabii ki sosyalizmi kuramazsınız. İnsanlar için yaşanabilir olmayan bir dünyada bir sınıfsız toplum kuramazsınız! Tehlike gerçekten büyük. Doğal çevrenin yıkımına-tarihsel çevreyi de buna ekleyebiliriz- karşı çok ciddi bir mücadele yürütmek zorundayız. Partimizin bu konuda görüş açısında bir genişleme olduğu, sorunla ilişkilenişinde bir değişim başladığı açık. Esasen bu alana daha güçlü bir biçimde ilgi göstermek, sadece teşhir etmekle ya da durumu ortaya koymakla, yapılan eylemlere katılmakla yetinmemek gibi bir sorumluluğumuz var. Buralarda da öncü duruş kazanmanın biçimlerini ve araçlarını bulmak zorundayız. Bu konuda henüz vasat bir durumdayız. Yenilenmeye, durumumuza daha etkin bir müdahaleye ihtiyacımız var. Emekçi insanlık adına bu yıkıcı sorunla ilişkilenecek zo-

rundayız. Dünyanın her yerinde bu konuda mücadeleler geliyor. Bu, bir grup doğaseverin mücadelesi değil. Lokal bir sorun değil. Bu nedenle uluslararası mücadelenin gelişimi için de çaba harcamalıyız. Partimiz bu perspektifle hareket edecektir.

“Bölgesel devrim” fikri partinin programında var. Sosyalizmin deneyleri tartışılırken en başat konuları başlıklarından biri “tek ülkede sosyalizmin zaferi” konusudur. “Bölgesel devrim” fikri ile “tek ülkede devrimin inşası ve sosyalizmin başarısı” konusu nasıl bir arada düşünülebilir?

Berçem Güneş: Program değişikliklerinin bir kısmı gibi bölge devrimi perspektifi de, hem teori hem de pratik politika bakımından 6. Kongre öncesinde kazanılmış bir eşikti. Bölge devrimi perspektifi 3. Kongremizin gündemiydi. Bugünkü dünyayı anlama, toplumsal maddi gerçeğini anlama ve kavramanın bir sonucuydu. Geçmiş bütün devrimlerin derslerinin, mücadelenin gelişmesi perspektifi ile incelenmesinin bir sonucuydu. Ortadoğu’da ve Balkanlar’da antiemperyalist güçleri bölge devrimi fikri etrafında birleştirmek için değişik çabalarımız, girişimlerimiz oldu. Bugünse fiilen bir bölgesel devrim içerisindeyiz.

Enternasyonalist bir partiyiz. İki konunun partimizin devrimciliğini, sosyalist toplum koşullarında da güçlü tutacağına inanıyoruz. Birincisi, enternasyonalizm karşısındaki duruşu, ikincisi kadın özgürlüğü karşısındaki duruşu. Bu iki konudaki zihniyet ve pratiği, partinin bugün de, gelecekte de, kendi devrimciliği-

ni üretişinin güçlü bir zemini. Bunun bilincindeyiz. Her biçimdeki sosyalşovenizme ve ulusal darlığa, yine değişik görünümdeki cinsiyetçi görüş açısına karşı toplumu dönüştürmek ve değiştirmek de öncülüğün temel koşulu. Ama bölge devrimi perspektifimiz, salt dünya devrimi ve komünizmden temellenen ilkesel bir yaklaşımın ürünü değil. Aynı zamanda politik yaklaşımın bir ürünü. Biliyoruz ki kapitalizm, emperyalist küreselleşme koşulları altında sınımsız, bütünsel bir dünya pazarı oluştur-

Rojava içinde Kürt halkı-
mızla birlikte Arap,
Süryani, Asuri, Ermeni,
Çerkes, Türkmen halkları-
nın tam hak eşitliği için
mücadele ettik. Rojava
devriminin uyandıracığı
bilinçle, halkların özlemle-
rine vereceği yanıtlarla bir
bölge devrimi olarak geli-
mesi stratejik değerdedir.

du. Emperyalist kapitalist dünyanın, sizi en sıkı ablukaya alması, boğmaya çalışması için imkanları dünden daha kuvvetli. Kendinizi her bakımdan savunmanız ve iktisadi inşaa için, değişik ülke ve halkları kapsayan büyük devletler en önemli imkan. Dolayısıyla, bölge devrimi perspektifi de bu görüş açısının ürünü. Belirli bir bölgede, farklı veya yakın ya da görece uzun aralıklı zaman dilimleri içinde devrimler gerçekleşebilir. Bu biçimde de yapabilirsiniz. Bugün Ortadoğu’da bir devrimci durum var.

Yönetenler eskisi gibi yönetemiyor, yönetilenler eskisi gibi yönetilmek istemiyor. 2008 yılından itibaren Kuzey Afrika'dan başlayarak gelişen harekete, bunun belirli bir tarihten itibaren Ortadoğu'yu kasıp kavurduğuna tanık olduk. Bu devrimci durumu, sonuçta, Rojava dışında, devrim ile sonuçlandıramadığımız için, burjuvazinin değişik klikleri inisiyatifi ele geçirdi. Yine de Rojava devrimi yaşıyor. Rojava devriminin geleceği için, bölgesel demokratik ve sosyalist federasyonların önemi gözler önün-

Partimizin ABD ile herhangi bir görüşmesi olmamıştır. Ama yalan makinası Süleyman Soylu, üst perdeden, her şeye hakim oldukları havasında konuşuyor, lümpen faşistlere has bir güç alameti sergilemek istiyor. Bu ırkçı faşist kepaze, rejimin içine düştüğü durumu da gösteriyor.

de. Bu federasyonlar, Ortadoğu'da, Balkanlar'da, Kafkaslar'da ya da dünyanın herhangi bir köşesinde kapitalist sistemin dışına çıkmamanın, iktisadi ve toplumsal inşanın, kendini savunmanın önemli bir imkanı olacaktır. Bunun koşulları nerede, öncelikli olarak dünyanın hangi köşesinde doğar? Bunu bilemeyiz önceden. Ama görüş açımızda şu yok: bir ülkede veya iki ülkeyi kapsayan bir devlet sınırları içinde bir devrim örgütleriz, zaferden sonra içe kapanırız, dünyanın geri kalanı ile çok ilgi-

lenmeyiz, buradaki devrimi her şey haline getiririz! Hayır, görüş açımız bu değil. Türkiye ve Kürdistan'da devrimi başarmak için elimizden gelen her şeyi yapıyoruz. Bunu zafere ulaştırmaya çalışıyoruz. Ne var ki, burada devrimi başardıktan sonra da, bölgede ve dünyada devrimin ilerlemesi, zaferin hazırlanması için azami katkı perspektifine sınımsız bağlı kalırız. Ayrıca daha şimdiden, bölgesel devrim imkanları varsa uğruna savaşıyoruz. Küçük bir örneğidir: Rojava'da devrim gerçekleşti, devrim savunuldu, savunma başarıya ulaştı, belirli bir denge yakalandı, ama Rojava devrimimizi Suriye'ye doğru genişletme ihtiyacı vardı ve değişik olanaklar bunun için değerlendirildi. Arap halkı içinde, Suriye'de devrimi geliştirmesek, Suriye'yi devlet olarak demokratik bir federasyon biçiminde adeta yeniden kuramazsak, kuşkusuz ki, Rojava'nın sürekli tecrit edilmesini ve baskı altında tutulmasını engelleyemeyiz. Emperyalistlerin, Venezuela'da neler yaptıklarını görüyoruz. Küba'ya uygulanan ambargoların sonuçlarını biliyoruz. Bölge devrimlerini gerçekleştirmek için açık bir perspektife sahibiz. Gerek Türkiye-Kürdistan, gerek bölge ve gerekse de dünya devrimine marksist-leninist görüş açısından bakıyoruz, olanaklarını arıyoruz.

Başından beri Rojava devriminin içinde yer aldınız. Bölgesel devrim perspektifi ile birlikte Rojava devrimini düşündüğünüzde, Rojava devrimi içindeki varlığınızın anlamı nedir?

Kerim Gökdeniz: En başından itibaren komünist öncüyü Türkiye

ve Kürdistan partisi olarak kavriyoruz. Fakat Kuzey Kürdistan dışındaki parçalarda etkinliğimiz zayıftı. Geçtiğimiz Temmuz'da Dersim dağlarında şehit düşen Taylan Kutlar yoldaşın da içinde olduğu bir grupta 2012 yazında Rojava'ya gittik. Sonrasında büyük bir tutkuyla ve gidecek artan kuvvetlerle devrimin inşası ve savunulması için çalıştık. İki nedenle Rojava'da olmayı zorunlu görüyorduk. Birincisi, biz Türkiye ve Kürdistan partisiyiz. İki ülkenin partisiyiz. İki ülkedeki işçi sınıfının, Türk, Kürt uluslarından, Çerkes, Rum, Ermeni, Arap, Süryani, Laz, Gürcü, Roman, Boşnak, Pomak ulusal topluluklarından işçi sınıfının partisiyiz. Partimiz böyle bir yapıdır, böyle bir bilinçtir. Kürdistan'ın bir parçası harekete geçmişti. Orada olmalıydık ve orada olduk. İkincisi, devrimin bölgeye yayılması için de gerekli her şeyi yapmalıydık. O nedenle de Rojava'da olduk. Baştan itibaren de Arap halkı içinde devrimci çalışmayı çok önemsedik Rojava'da. Halil Aksakal yoldaş belli bir aşamada konumlanmasını buna göre değiştirdi. Cephelerde savaşırken, aynı zamanda, Arap halkı içinde ajitasyon ve propaganda yürütme ve örgütlenme yapmakla görevlendirildi. Rojava'da halkların eşitliği konusunda net bir görüşle hareket ettik. Rojava içinde Kürt halkımızla birlikte Arap, Süryani, Asuri, Ermeni, Çerkes, Türkmen halklarının tam hak eşitliği için mücadele ettik. Rojava devriminin uyandıracığı bilinçle, halkların özlemlerine vereceği yanıtlarla bir bölge devrimi olarak gelişme-

si stratejik değerinde. Halklara şunu göstermek istiyoruz: diller, dinler, mezhepler temelinde bölünmeler ve elbette Arap ulusunun küçük küçük devletler etrafındaki bölünmesi yanlıştır. Bunları aşmalıyız. Diller, cinsler, inanışlar eşit bir biçimde yaşayabilir. Dolayısıyla Rojava'daki varlığımız, hem Kürdistan'ın bir parçasının özgürlük hakkını kazanması mücadelesinin öznesi olmak, ama aynı biçimde devrimin bölgeye yayılması çabasının öznesi olmak perspektifinin ürünüdür.

M LKP, direnmek, yiğınların savaşım cesaretini diri tutmak, boyun eğmemek çizgisinde ilerlemeyi esas aldı ve bulunduğu her alanda bunun gereklerini yerine getirmeye yöneldi. İç örgütsel yaşamında, kadro politikasında bunun ölçüleriyle hareket etti.

AKP'nin içişleri bakanı Süleyman Soylu, partiniz MLKP'nin ABD ile Rojava'da görüşüğünü ve anlaştığını iddia etti. Bu iddia saray medyasında genişçe yer aldı. Bu iddiaya Rojava'daki MLKP temsilcisi Ahmet Şoreş yanıt verdi ve reddetti. Süleyman Soylu neden böyle bir açıklama yapma gereği duydu?

Kerim Gökdeniz: Devletlerin ve değişik partilerin düşmanlarıyla da çeşitli görüşmeleri olabilir. Bunlar politik mücadelenin parçasıdır. Politik mücadelede anlaşmalar da

vardır, uzlaşmalar da vardır, görüşmeler de vardır. Buna dünyanın her köşesinden sayısız örnek bulmak mümkün. Geçici zorunlu ittifaklar vardır, Çin'den Sovyetler Birliği'ne kadar pek çok deneyde bunları görebilirsiniz. Bir mahallede, kentte veya hapisanede ayaklananlar devletin askeri ya da siyasi kurumları ile görüşebilirler. Dünya çapında ise, Hitler'in elebaşılığında başlatılan 2. emperyalist dünya savaşı sürecinden de biliyoruz. Meselenin esası şu: Niye görüşmüşsünüz, o

Bu adımın birden çok hedefi vardı. Kuzey Kürdistan'daki mücadeleye silahlı biçimlerde katılmak bunlardan birincisiydi. Keza, Dersim'de birleşik silahlı mücadele imkanı olarak işlevli olabilirdi. Nitekim HBDH'nin ete kemiğe büründürülmesine katkıda bulundu.

görüşmenin sonucu nedir? Örneğin "barış" konusunu düşünelim. Genel barış söylemine karşı çıkıyoruz, köleci barışa itiraz ediyoruz, adil, onurlu ve demokratik barış diyoruz. Barış anlaşması için bir görüşme yaparsanız, ölçü budur. Rojava'da PYD ve DSG hem Suriye devleti ve Rusya ile hem de ABD ve başka devletler ile görüşüyor. PYD ve DSG de, karşı sandalyede oturanlar da kendi amaçları doğrultusunda sonuç almayı istiyor. Mesele görüşmek değil.

Somut soruna dönersek, faşist şeflik rejimi ve onun kontrgerilla şefi olan Süleyman Soylu gibi temsilcileri, bütün faaliyetlerini faşist terör ve yalan üzerine kurmuşlardır. Temel güçleri budur. İlk amaçları, partimizin ABD'yle onun çıkarları temelinde görüştüğü, aslında devrimci örgütlerin şu ya da bu biçimde çeşitli devletlerin uzantısı olduğu şeklinde bilindik, faşist yalanları propaganda etmek, partimize güveni sarsmaya çalışmaktır. İkinci amaçları, Türkiye ve Kürdistan'da da partimize yönelik her türlü saldırıyı meşrulaştırmaktır. Nitekim, MİT görevlisi ve kontrgerilla uzantıları, akademik ünvanlarının arkasına saklanıp, "yorumcu", "güvenlik uzmanı" sıfatıyla televizyonlarda konuşarak, partimizi ezmenin, dağıtmanın zorunlu olduğu propagandası yürütüyorlar. Hatta partimizi bahane ederek değişik demokratik kurumlara saldırılması fetvası veriyorlar. Gözü dönmüş faşist bir saldırganlık içindeler. Ahmet Şoreş yoldaşın açıkladığı gibi, partimizin ABD ile herhangi bir görüşmesi olmamıştır. Ama yalan makinası Süleyman Soylu, üst perdeden, her şeye hakim oldukları havasında konuşuyor, lümpen faşistlere has bir güç alameti sergilemek istiyor. Bu ırkçı faşist kepaze, faşist şeflik rejiminin içine düştüğü durumu da gösteriyor. MLKP herhangi bir devletle görüşecek olsa, zaten bunu işçi sınıfına ve ezilenlere açıklar. ABD, MLKP için emperyalist bir güçtür, halkların düşmanıdır, bölgenin en tehlikeli güçlerinden biridir. Partimiz, ona karşı açık bir mücadele yürütüyor. Partimizin böyle bir görüşme eğilimi, arayışı ve ihtiyacı yoktur. Süley-

man Soylu gibi halk düşmanlarının, kitlelerde “her şeye hakimiz” imajı oluşturmaya dönük faşist psikolojik savaş yalanlarıdır bunlar. Faşist şefin Süleyman Tosun’unun pek çok yalan ve palavrası halklarımızın belleğindedir. Hatırlayacaksınız, bir zamanlar, “Nisan ayından itibaren kimse PKK’nin adını ağzına alamayacak” diyordu. Bu açıklamaları hatırlamaz oldu. Geçen yıl “siha’lara öyle bir aparat taktık ki, başlarını bile çıkaramayacaklar” diyordu. Ancak gerilmeden yedikleri darbeleri görüyoruz. Psikolojik savaşın ürünü, kirliliği savaş yöntemleri bunlar. Süleyman Soylu, faşist şeflik rejiminin psikolojik savaş sözcülerinden biridir. Burjuva partilere karşı da zaman zaman aynı yöntemi kullanıyor.

20 Temmuz Suruç katliamının ardından AKP iktidarı halklara karşı büyük bir savaş başlattı. Bu savaş karşı antifaşist bir direnişi geliştirme noktasında partiniz misyonunu yerine getirebildi mi?

Berçem Güneş: Partimiz 20 Temmuz 2015’i faşist saray darbesi olarak gördü ve yeni bir dönemin başladığını tespit etti. Faşist sömürgeciliğin stratejik bir saldırıya giriştiği, yeni dönemin irade kırma savaşı biçiminde gelişeceği, ulusal demokratik hareket ve devrimci hareketin iradesinin kırılması ya da faşizmin iradesinin kırılması noktasına değin uzayabileceği öngörüldü. Şu güne değin, olaylar aşağı yukarı böyle gelişti. Süreç devam ediyor.

Faşist saray cuntası koşullarında direnmek esastı, darbenin püskürtülmesi ihtiyacı vardı. Fakat DAİŞ ile çok sıkı bir işbirliği içinde kitleleri yıldırarak yöntemler kullandılar. Kitle katliamları ile bunu başardılar. Dönem içerisinde, 7 Haziran sonrasında saldırıların ardından HDP’nin geriye çekilmesi bunu kolaylaştırdı. 20 Temmuz saray darbesinin başlattığı savaşın ve saldırganlığın fazla uzun olmayan bir sürede duracağını düşünen emekçi solun yasal parti

ve grupları, geriye çekilerek kendini korumayı, bedel ödememeyi esas aldılar. Gelip geçici bir dönem gibi düşünüyorlardı. Devrimci hareket de, baştan bunun nasıl bir darbe olduğunu, taraflardan birinin iradesinin kırılması hattında yürüyeceğini çok anlamadı ve direnişi çok hızlı bir biçimde bu hattan oluşturmadı.

MLKP, direnmek, yığınların savaşım cesaretini diri tutmak, boyun eğmemek çizgisinde ilerlemeyi esas aldı ve bulunduğu her alanda bunun gereklerini yerine getirmeye yönel-

Soylu kepazesinin, “bitirdik” şişinmelerinin gerçeği bundan ibarettir. Geçtiğimiz Aralık ayında, gerilla, Taylan ve Hıdır yoldaşların komutasında sömürgeci ordunun saldırılarına 9 gün boyunca direndi. Sömürgeci ordu, gerillanın üssüne girmeyi başaramadı.

di. İç örgütsel yaşamında, kadro politikasında bunun ölçüleriyle hareket etti. Partimiz 12 Mart 1971 darbesinden sonra ortaya konulan devrimci pratiği, yeni koşullar altında, mevcut ihtiyaçlar temelinde üretme görüş açısını esas aldı. Her cephede ve mevzide direndi. Bu uğurda ağır bedeller ödedi. Ölümsüzlerimizle, gazilerimizle, tutsak düşen yoldaşlarla, işkencelere maruz kalanlarımızla cisimlenen bir tablo bu. Öncü parti niteliği ile hareket etmede, çizgi sürekliliğini sağlamada başarılı olduk.

Örgütsel sürekliliği sağlamada da anlamlı bir başarı elde ettik. Faşizme karşı birleşik cephenin, demokratik ve devrimci formlarının başarısı için etkin bir çaba içinde olduk. Birleşik mücadele yoluyla faşist saray cuntasının ve sonrasında faşist şeflik rejiminin püskürtülmesi yönelimini canlı tuttuk. Yığınların geriye çekilişi, 15 Temmuz 2016’da Fethullah Gülen teşkilatının kimi ittifaklarla başlattığı darbe girişiminden itibaren olağanüstü hal ilan edilmesi ve bu koşullarda devlet terörünün daha da artması, emekçi sol güçlerin değişik mevzilerden çekilmesi, sokağa çıkma cesaretinin önemli ölçüde kırılması. Bütün bunlar mücadelenin daha hızlı büyütülmesini engelledi. Partimiz bütün bu koşullarda her cephede kendini ortaya koydu. Gücü ve yeteneği, olanağı neyse, seferber etmekte duraksamadı.

Medya Savunma Alanları’nda ki varlığımızı 2015 yılının Mayıs ayında deklare ettiniz. Partinizin o açıklamasında, “Kürdistan’ın her parçasında olacağız” demiştiniz. 2016 yılında da, Dersim’de FESK Kır Gerilla Birliğinizin bulunduğunu duyurdunuz. Kır Gerilla Birliği ile MLKP ne yapmak istiyor?

Berçem Güneş: Kürdistan’ın bütün parçalarında olmak hedefi, bir Kürdistan parti olarak MLKP’nin doğal bir yönelimi. Biçimleri değişebilir, ama bu geçerliliğini koruyan bir hedef. Kuzey Kürdistan’daki çalışmalarımız biliniyor. Sosyalist yurtseverler çeyrek asırdır dişe diş bir mücadele yürütüyorlar Bakur’da. Partimizin Güney’e gidişinin üzerinden 9 yıl geçti. Yılmaz Selçuk ve Me-

dine Özmez yoldaşlar oradaki savaş hazırlıklarımız içinde ölümsüzleştik. Medya Savunma Alanları'ndaki varlığımız, 2018'de Xakurke'de sömürgeciliğe karşı direnişle, Şevin Söğüt yoldaşın şehadetiyle yeni bir anlam kazandı.

2012 yazından itibaren bir grup yoldaşın, savunma, sağlık ve toplumsal inşa çalışmalarına katılmalarıyla başlayan Rojava faaliyetimizin gelişimi hafızlarda canlı olmalı. Serkan Tosun yoldaşın, 14 Eylül 2013'te ölümsüzleşmesiyle, bu varoluşu açıklama ihtiyacı doğmuştu. Günümüze değin tüm bu yıllar boyunca, Rojava'nın bütün cephelelerinde ve Kuzey Suriye'de savaşın içinde yer aldık. Ayak basmadığımız cephe kalmadı. Aynı şeyi politik kitle çalışması için de söyleyebiliriz. Yürüttüğümüz kampanyalar biliniyor. Bakur, Rojava ve Başûr topraklarında ölümsüzlerimizin anıtları var.

Sözün özü, Kürdistan'ın her parçasında var olma, ulusal özgürlük ve sosyalizm mücadelesi yürütme sözümüz geçerliğini koruyor.

Sorunuzla bağı içinde söylemeliyim ki, partimiz kuruluşundan itibaren, Kuzey Kürdistan'daki durum ve mücadeleyi doğru biçimde algıladı. Kürdistan'da bir devrim yaşıyor, taktiğimiz bunu gözetmelidir görüşüyle hareket etti. Aktif savunma taktiğinin, Kuzey Kürdistan bakımından yeterli olmayacağı, taktiğin daha ileriden kurulması gerektiği düşüncesi içinde oldu. Kuzey Kürdistan'da mücadeleye silahlı biçimlerde katılmak, durumun "doğası" tarafından koşullanıyordu. Kürdistan Örgütümüzün önüne, partinin genel taktiği-

ni bu temelde özgünleştirmesi görevi konuldu. Bunları Birlik Kongresinde kabul edilen "Strateji ve Taktik" belgesinden okuyabilirsiniz.

Partimizin kurulduğu dönemde ulusal devrimci hareket kırlarda büyük ve etkili bir savaşım yürütüyordu. Bir kurucu süreçte olmasına karşın partimiz de, mütevazı bir güçle kır gerilla savaşımı içinde yer alabilirdi. Öyle yapmadı. Önceliği kentlere vermenin, sömürgeciliği kentlerde zorlamanın dönemin daha önemli bir ihtiyacı olduğu gö-

Düşman bütününü askeri araçlarla politika yapıyor. Politikayı neredeyse ordu ve polise dayalı durumda yürütüyor, diğer kurumlar onların tamamlayıcıları durumuna gelmiş. Halk kitlelerini ikna, onları kimi taleplerini karşılayarak yatıştırma, bunlar çok ikincil durumda.

rüş açısından hareket etti. Kuzey Kürdistan'ın değişik kentlerinde Kızıl Müfrezelerin ve milisin kuruluşuna girişti. Bu güçler, Kilis ölümsüzlerimizin, Altıların ihbarcısının cezalandırılması da içinde olmak üzere, değişik eylemler gerçekleştirdi. Sonraki yıllarda, savaşımın askeri biçimlerini kullanmakta zayıf düştüğümüz veya düpedüz kesintiye uğradığımız süreçler de oldu. Dönemin Merkez Komitesi üyesi ve Kürdistan Komitesi sekreteri olan Baran Serhat yoldaş, 2004'ten itibaren ye-

niden bir irade kazandırdı bu çalışmalarına. O yıllarda da, kır birliği düşüncesi vardı partinin. 2006'da hem Medya Savunma Alanları imkanını değerlendirmek, hem de, bundan bağımsız olarak kır birliği konusunu gündemleştirdi parti önderliği. Hedefler, alan, komutanlık yapısına değin tartıştı.

Sorunuzun özgün yönüne dönersek, partinin gelişim ihtiyaçlarıyla bağlı olarak, kır gerillası adımını atmış olduk. 5. Kongremizin kararları arasındaydı. Mütevazı bir başlangıç adımı, fakat partimiz bakımından bir niteliksel adım olarak, Dersim kırında görev üslenecek FESK-Kürdistan Kır Birliği oluşturulurken, "biz buraya dönmeye değil, ölmeye geldik" kararlılığı ve ruh halini taşıyacak bir kurucu irade, öncü çekirdek oluşturulmasından hareket edildi. Kürtçenin Dersim halkının konuştuğu lehçesini bilmek, yerel kültüre ve Dersim coğrafyasına yabancı olma-

mak öteki ölçülerdi. Hüseyin Akçiçek yoldaş bu kurucu iradenin önderi ve genel komutanıydı.

Bu adımın birden çok hedefi vardı. Kuzey Kürdistan'daki mücadeleye silahlı biçimlerde katılmak bunlardan birincisiydi. Keza, Dersim'de birleşik silahlı mücadele imkanı olarak işlevli olabilirdi. Nitekim HBDH'ın ete kemiğe büründürülmesine katkıda bulundu. Hüseyin Akçiçek yoldaşın komutasında yer aldığı Dersim HBDH'ı pek çok eylem yaptı. Veli Görgün ve Ümit Yetik yoldaşlar bu eylemlerin birinde şehit düştüler. Kır Birliğimizin, partimizin, en başta da Kürdistan Örgütümüzün başkaca ihtiyaç ve hedeflerine de cevap olması amaçlandı.

Nihayetinde, kent gerilla örgütü ve kır gerilla örgütü birer mücadele aracıdır. "Mücadelenin askeri biçimleri yalnızca kentte kullanılır, kent gerillası olur, kır gerillası olmaz" gibi ya da tam tersi bir düşünceye sahip değiliz. Temel görüş açımız şudur: İşçi sınıfının önderliğindeki bir devrim için savaşıyoruz. Dolayısıyla, partimiz öncelikle büyük sanayi kentlerinde konumlanmak ve politik çalışmalarını burada yoğunlaştırmak zorundadır. Mücadelenin askeri biçimlerinin ne olacağı ise siyasi mücadelenin ihtiyaçları ve düzeyi tarafından belirlenir. Kürdistan'da ya da Türkiye'nin herhangi bir yerinde, kırdan da askeri güç bulundurabilirsiniz.

Süleyman Soylu'nun "bitirdik" açıklamaları konusunda ne söylemek istersiniz?

Kerim Gökdeniz: Dersim dağlarındaki savaşımızda gerillanın

kendini en yüksek kararlılıkla ortaya koyduğu biliniyor. Tüm gerilla grupları olağanüstü bir direnme gücü sergilediler. Çok ağır bedeller pahasına başarılı bu. Salt partileri için değil, devrimimiz için de büyük değerler olan komutanlar, gerilla yoldaşlar şehit düştüler. Atakan Mahir yoldaşı anabiliriz örneğin.

Partimizin ilk öncü gerilla birliği, FESK-Kürdistan Kır Birliği'nin kurucu iradesi, "buraya dönmeye değil, ölmeye geldik" kararlılığına, ruhuna bağlı kaldı. Sonrasında birliğe katılan İrfan, Adil ve Hıdır yoldaşlar da aynı yoldan yürüdüler.

2018-2019 kış üslenmesinden sonraki dönemde, partimiz üç gerillanın alandan çekilmesi kararı aldı. Birinde, uzmanlık tedavisi gerektiren nörolojik bir rahatsızlık oluşmuştu. Büyük olasılıkla genetik bir hastalıktı. İki yoldaş ise, geçtiğimiz yıl İrfan yoldaş ölümsüzleştğinde yaralanmışlardı. Tedaviye ve alan değişikliğine ihtiyaç vardı. Taylan ve Hıdır yoldaşlar şehit düştükleri süreçte, bu alandan çekme çalışması sürüyordu. Her iki yoldaş, yol, yöntem konusunda görüş ve öneriler sunmuşlardı.

Yoldaşlar ölümsüzleştikten sonra da, zorlukların yoğunlaşmasına karşın çalışma devam ettirildi. O süreçte, nörolojik rahatsızlığı olan gerilla, belirli bir anlaşmayla (düşmana gidilmeyeceği, güvenli biçimde alandan çıkarılacağı, tedavi vb.), gerillalar tarafından ailesine teslim edildi. Görünen o ki, aile bu bireyi faşizme teslim etmiş. Onurunu satmasını istemiş. Bu durumun yarattığı risklere rağmen iki gerilla alandan çıkarıldılar.

Soylu kepazesinin, "biri teslim oldu" ve "bitirdik" şişinmelerinin gerçeği bundan ibarettir.

Geçtiğimiz Aralık ayında, gerilla, Taylan ve Hıdır yoldaşların komutasında sömürgeci ordunun saldırılarına 9 gün boyunca direndi. Sömürgeci ordu, gerillanın üssüne girmeyi başaramadı. İçeriye gaz atmak dahil, her yolu denedi. Sonuçta, ölümlerini alıp, üssü savaş uçaklarıyla bombalayıp gitmekten başka bir çare bulamadı. Durum böyleyken, işkencehanelerinde tutsak devrimcilere, "öldürdük", "yok ettik" propagandası yaptılar. Faşist politik islamcı medyadan bu yalanlarını yaydılar. Süleyman Soylu bu yalan korosunun şefidir.

Bu savaşım, gerekiyorsa, o dağlarda tek başına kalma ve savaşma iradelerini partilerine iletmış Taylanların, Hıdırların ruhuyla, cüretiyle yürüyen bir savaşımdır. Düşman, partinin kır gerillası iradesini kırabilmiş değil. Bir gerilla birliğini kırdı ya da kuşatılmış bir evde yok edebilirler. Bu mümkündür. Ama savaş iradesi başka bir meseledir. Berfu'nun, Veli'nin, Ümit'in, Hüseyin'in, İrfan'ın, Hıdır'ın ve Taylan'ın yükselttiği kızıl bayrağın kentlerde ve dağlarda dalgalanmaya devam edeceği gerçeğini faşist şeflik rejimi bilmez değil. Gerçekler onların kabusu oluyor.

Demagojik açıklamalar yapan Süleyman Soylu'nun yaşadığı korkular bizim için sır değil. Bu halk düşmanına soruyoruz: sen ve suç ortakların, iki yıldır Karadeniz'de hangi korkularla aileleri, emekçi insanları geziyor, tehdit ediyorsunuz, onlara hangi "heyula"dan söz ediyor, onlardan ne istiyorsunuz?

“Politik askeri mücadele siyasi mücadelenin ihtiyaçları tarafından belirlenir” dediniz. Bugünkü siyasi konjonktür nasıl bir politik askeri mücadele istiyor?

Berçem Güneş: Var olandan daha yetkin, daha yaygın bir politik askeri mücadele istiyor. Çünkü düşman bütününüyle askeri araçlarla politika yapıyor. Politikayı neredeyse ordu ve polise dayalı durumda yürütüyor, diğer kurumlar onların tamamlayıcıları durumuna gelmiş. Halk kitlelerini ikna,

onları kimi taleplerini karşılayarak yatıştırma, bunlar çok ikincil durumda. Savaş sanayisini geliştirmekle ve gaddarlıkları ile övünüyorlar. Polis ve ordu halkın her türlü mücadelesine karşı konumlanmış güçler. Bölgesel yayılmacılık amaçları var. Bunun için de daha çok çaba harcıyorlar. Gerek kitle şiddeti, gerek politik askeri mücadelenin zorunluluğu büyümüştür. Her cephede böyledir. Kentlerde de, kırlarda da bunun gerekleri yerine getirilmek zorunda.

1. Rojava Konferansı Ve Rojava'ya İşgalci Saldırı

Arîn Çîya

Demokratik tartışma ve karar mekanizmalarını işletmeyi örgütsel yapıtaş haline getiren MLKP, Kürdistan Seksiyonunun yetkin kadroları Rojava'da olsa da, bu yeni durumu geniş katımlı bir konferansta tartışmayı ve yeniden yapılanma kararlarını bu temelde oluşturma yolundan ilerlemeyi tercih etti. Baran Serhat yoldaşın başında olduğu hazırlık sürecinde çok sayıda çalışma grubu kuruldu. Bu çalışma grupları, Rojava devrimin askeri, siyasi, ekonomik ve toplumsal sorunlarını, politik durumu, gençlik ve kadın gerçeğini inceledi, devrimin program ve stratejisini ortaya çıkardı.

Konferansa Neden İhtiyaç Duyuldu?

Rojava devrimi 19 Temmuz 2012'de başladı. Devrim başlar başlamaz, daha birinci ayında, 2012 Ağustos'unda MLKP'ye bağlı ilk savaşçı grubu Rojava'ya geldi. MLKP, 14 Eylül 2013'te Serêkaniyê savaşında ilk şehidini verdi. 18 Mayıs 2015'te, Rojava'daki ilk şehidinin ismi ile, Şehit Serkan Taburu'nu açtı. Başlangıçta YPG taburlarında kalarak savaşa katılan askeri gücü, bundan sonraki savaşlara ve hamlelere MLKP Şehit Serkan Taburu olarak katılmaya başladı. MLKP, Rojava devriminde yer alış biçimiyle, hem Türkiye devrimci hareketi üzerinde, hem de enternasyonal alanda güçlü etkiler yarattı. Avrupa, Kürdistan ve Ortadoğu'da enternasyonal dayanışmanın farklı

biçimlerde örgütlenmesinin yollarını açtı. Haziran 2015'te Enternasyonal Özgürlük Taburu'nun kuruluşuna öncülük etti. Rojava devrimini sahiplenme ve savunma savaşlarında bugüne değin, içlerinde MLKP Merkez Komitesi üyesi Baran Serhat'ın da yer aldığı onlarca komünist savaşçı ölümsüzleşti ve yaralandı.

MLKP'nin Rojava devrimi ile kurduğu ilişki bununla sınırlı kalmadı. Rojava'da Kürtler ve diğer halklar arasında kitle çalışması yürüttü. Bu çalışmaları 2015'te kurumsal bir nitelik kazandı. Bu yönde pek çok kampanya örgütledi. Ez Naçim (Gitmiyoruz), Emê Şoreşê Xwe Biparezin (Devrimimizi Savunuyoruz), Li Dijî Dakirkeriyê Azadiya Xwe Biparezê (İşgale Karşı Özgürlüğünü Savun), 1 Mayıs bunlardan bazılarıdır.

TC destekli Daış çetelerinin yenilgiye uğratılması, Rojava devriminin Kuzey ve Doğu Suriye devrimi halini alarak eski Suriye devletinin üçte birinde hakim hale gelmesi, ABD ve Rus emperyalizminin bölgedeki hegemonya mücadelesi, Türkiye ve Suriye sömürgeci devletlerinin devrimi yıkmaya ve devrim topraklarını yeniden sömürgeleştirme girişimleri, devrimin yeni bir aşamaya geçtiğini gösteriyordu. Bu aşamanın temel özelliği, bir yandan devrimin askeri savunmasını güçlendirme, diğer yandan devrimin siyasi, ekonomik ve toplumsal olarak inşasını hızlandırmaktı. Savunmanın yanı sıra, bu ikincisinin de devrimin kaderini belirleme bakımından giderek öne çıkmasıydı.

Türkiye ve Suriye işgalci tehditlerini yükseltirken, ABD de devrimi ideolojik ve siyasi tasfiyeye uğratma gayreti içindeydi. ABD, bir yandan Türkiye ile ittifak halinde PKK'yi ezme girişimine ortaklık ederken, diğer yandan PYD'ye silah ve mühimmat yardımını sürdürmekten geri

durmuyordu. Emperyalist çıkarlarının bir gereği olarak Rojava devrimini denetim altında tutmayı, Kuzey ve Doğu Suriye üzerinden İran'ı perdeleme ve Rusya'yı dengelemeyi hedeflemekteydi.

Hiç kuşkusuz Rojava devrimi, emperyalist ve sömürgeci güçler arasındaki hegemonya mücadelesinden faydalanmalıydı. Devrimin soluklanması, savunmasını güçlendirmesi, siyasi ve ekonomik inşası için zamana ihtiyacı vardı. Ne var ki, devrim ancak ve ancak halklara, ezilenlere dayanarak ayakta kalabilirdi. Örgütlü ve bilinçli bir halk örgütü ve yönetimi olmadan hiçbir devrim ayakta kalamaz. Emperyalistlerin çıkarları gereği her türlü manevraya girişmeleri sürpriz olmayacaktı, onlara güvenilerek adım atılmayacağı açıktı. Daha da önemlisi, Rojava halklarının bu konuda bilinçlendirilmesine özel bir önem verilmeliydi.

PYD önderliğindeki yurtsever devrimci hareketin devrimi inşa programı yetersizdi. Demokratik halk

devrimi başarılmış olsa da, devrimin siyasi, ekonomik ve toplumsal inşasında pek çok sorun vardı ve sorunlar birikmekteydi. Devrimin sosyalist yurtsever perspektif ve yönelime ihtiyacı giderek daha yakıcı hale gelmekteydi. Rojava'da kendilerini sol, sosyalist ve komünist olarak tanımlayan pek çok parti vardı, ama bunların bazıları, ya gerçekte parti formu kazanmamış bir çeşit akraba derneği niteliğindedi ya da daha başlangıçta devrime katılım düzeyleri zayıf kaldığı için kitleler içinde etkisizdiler.

MLKP ise, Rojava'daki yedi yıllık varlığı, devrimin savunması ve inşasına katılımı ile, Kuzey ve Doğu Suriye halklarının komünist öncüsü olmaya adaydı. Fakat bu öncülüğü eski varlık biçimi ile sürdüremezdi. Güçlerini bu ihtiyaca göre düzenlemeli, Rojava Örgütünü yeniden inşa etmeli, Rojavalı kadroların etkin olduğu bir yapı kurmalı, savunma görevlerini aksatmaksızın kitle çalışmasına, devrimin siyasi ve ekonomik inşa görevlerine ağırlık vermeli, Kuzey-Doğu Suriye devriminin özgün program ve stratejisini oluşturmalıydı. "Demokratik devrimimizin geliştirilmesi ve sosyalizme doğru ilerletilmesi", program ve stratejinin ana hedefi olarak belirlenmeliydi.

Konferans ihtiyacı tam da buradan doğdu.

Demokratik tartışma ve karar mekanizmalarını işletmeyi örgütsel yapıya haline getiren MLKP, Kürdistan Seksiyonunun yetkin kadroları Rojava'da olsa da, bu yeni durumu geniş katılımlı bir konferansta tartışmayı ve yeniden yapılanma kararlarını bu temelde oluşturma yolundan

ilerlemeyi tercih etti. Baran Serhat yoldaşın başında olduğu hazırlık sürecinde çok sayıda çalışma grubu kuruldu. Bu çalışma grupları, Rojava devrimin askeri, siyasi, ekonomik ve toplumsal sorunlarını, politik durumu, gençlik ve kadın gerçeğini inceledi, devrimin program ve stratejisini ortaya çıkardı. Çalışma gruplarının inceleme ve raporları, Rojava Örgütünün görevlendirdiği bir komisyon tarafından redakte edildi. Program bölümünü çalışmayı Baran Serhat yoldaş üstlendi. Sömür-

Rojava'da kendilerini sol, sosyalist ve komünist olarak tanımlayan pek çok parti vardı, ama bunların bazıları, ya gerçekte parti formu kazanmamış bir çeşit akraba derneği niteliğindedi ya da daha başlangıçta devrime katılım düzeyleri zayıf kaldığı için kitleler içinde etkisizdiler.

geci faşist Türk devletinin alçakça saldırısı öncesinde hazırladığı taslağı komisyona sunmuştu. Bu materyaller, incelenmek üzere, *MLKP Rojava Örgütüne bağlı* bütün üye ve aday üyelere dağıtıldı. Ardından bütün üye ve aday üyelerin katılımı ile Konferans toplandı. Belirlenen konular üzerinde etraflıca tartışmalar yapıldı ve kararlar alındı. Konferans Baran Serhat yoldaşa ithaf edildi.

Rojava'da bir yerel kitle partisi kurulması için, Konferans bir sonuç değil, başlangıç olarak kabul edildi.

Böyle bir örgütlenme hamlesi, bizatihi partinin Rojava'lı güçleri tarafından omuzlanacağından, karar ve perspektiflerin onlar tarafından benimsenmesi ve özümsemesi temel öncelikti. Yine, bu güçler içinde program, strateji ve öteki temel konularda, eleştiri ve önerileriyle katkıda bulunabilecek, fakat üye ve aday üye olmadıkları için Konferansa katılamamış yoldaşların katkısı örgütlenmeli, bunlara dayanarak metinlerde gerekli tüm değişiklikler yapılmalıydı. Konferansın bu kararı doğrultusunda, Konferans

Burada komutan olan Kuzeyli kadrolar, partililere komuta etme tarzları ile bu görevlerinin üstesinden gelemezdi. Dilin ve tarzın yenilenmesi, ve en önemlisi, askeri görevler yürütenlerde “geçici”lik duygu ve düşüncesinin sökülüp atılması gerekiyordu.

belgeleri, incelenmek, tartışılmak, deyim yerindeyse, gerekli her konuda yeniden şekillendirilmek üzere ülkenin Rojava parçasında doğmuş yoldaşlara sunuldu.

Konferans hazırlık sürecinde faşist sömürgeci Türk devletinin tehditleri, saldırıları ve geniş çapta işgal hazırlıkları devam ediyordu. Komünistler, o dönem aynı zamanda, devrim yönetimi ile birlikte, her an başlayabilecek bir saldırıya karşı siyasi ve askeri çalışmalar yürütüyordu. Konferans, Baran Serhat yoldaşın alçak-

ça katledilmesinde olduğu gibi, yeni suikast saldırıları ve MLKP mevzilerine yönelik hava saldırısı tehdit ve olasılığı koşullarında toplandı.

Her bakımdan canlı, coşku- lu ve yoldaşça bir atmosfer vardı. Rojava'dan partiye katılmış üyelerin partinin dilinin hala Türkçe olmasına, yoldaşların her yerde Türkçe konuşmasına ve ortam içinde kendilerini Rojava topraklarında “yabancı ve dışlanmış” hissettiklerine dair eleştirileri, muhatap delegeler üzerinde derin bir etki yarattı. Buna zamandır Rojava'da olmalarına karşın Kürtçe öğrenmemelerine dair özeleştiriler peş peşe geldi. Partinin kendisini bir de bu açıdan görmesi bakımından da Konferans önemli bir işlevi yerine getirdi, bu temeldeki ihtiyaca cevap verdi.

Parti Rojava'da geçici değil kalıcı bir güç olacaksa, ki olmalıydı, varlık biçimini değiştirmeliydi. O güne kadar MLKP savaşçıları, ağırlıklı olarak savaş mevzilerine gitmek için hazırlanıyorlardı. Bu mevziler Rojava'dan Şengal'e, Medya Savunma Alanları'ndan, Bakur dağlarına ve şehirlerine kadar çeşitlilik gösteriyordu. Böyle olduğu için, bu alandaki partililerin Rojava'daki varlığı “geçici”ydi. Rojava'daki “kalıcı” çalışma, esasen politik kitle çalışması niteliğindediydi. Oysa bu tarz, hem partinin yönelimine, hem de gelişmelerin akışına uygun değildi. Mesela Şehit Serkan Taburu'nun yanına, Kürt ve Arap halklarımızdan 200'ü aşkın Rojava'lı savaşçının eğitildiği Şehit Alişer Deniz FOC'u kurulmuştu. Bunların askeri eğitimlerinin ve yanı sıra ideolojik, politik, kültürel

eğitimlerinin yapılması gerekiyordu. Burada komutan olan Kuzeyli kadrolar, partililere komuta etme tarzları ile bu görevlerinin üstesinden gelemezdi. Dilin ve tarzın yenilenmesi, ve en önemlisi, askeri görevler yürütenlerde “geçici”lik duygu ve düşüncesinin sökülüp atılması gerekiyordu. Keza buradaki askeri görevler, gerçekte aynı zamanda, kitle çalışmasını da içeriyordu. “Savaşırım, görevimi yaparım” anlayışı değişmeliydi. Komünist öncü, buralardan da devrimin inşasına, kitlelerin demokratik ve sosyalist bilinçle aydınlatılmasına tüm gücüyle katılmalıydı.

Parti hem devrimi savunma hem de inşa görevlerine dört elle sarılmalı, kendisini tam da bu ihtiyaca göre tepeden tırnağa bir Rojava gücü olarak yeniden örgütlemeliydi. Konferansa katılanlar, sadece fikri katkı sunmayacak, aynı zamanda bu yeni tarzda örgütlenmenin temel kadroları olarak kendilerini yeni baştan kuracaklardı. Rojava çalışması için görevlendirilen komünistler “geçici”liği bir kenara bırakacaklardı.

Rojava'ya İşgalci Saldırı

Rojava Konferansında ortaya çıkan belgeler Kürtçe ve Arapçaya çevrildi, Konferans karar ve perspektiflerine dair kitle toplantıları yapıldı. Bu süreç devam ederken, sömürgeci faşist Türk devletinin saldırısı başladı.

Saldırı, Konferans kararlarının ve öngörülerinin ne denli isabetli olduğunu gösterdi.

“Politik Durum” başlıklı tartışma ve karar metninde şu belirleme yapılıyordu:

“Savaş, bölgemizin siyasal ikliminin ve halklarımızın güncel yaşamının bir parçası-gerçekliği olarak var olmaya devam edecektir. Dolayısıyla halklarımızın kendi öz savunmasını gerçekleştirecek örgütlenme, irade ve güncel yaşama sirayet etmiş hazırlığı, devrimimizin geleceği açısından hayati önemdedir. Rojava devrimimizin ezilen halklara, kadınlara, gençlere dayanarak ortaya çıkardığı kazanımların sürekliliği ancak güçlü bir öz savunma bilinci ile sağlanabilir. Daiş'in Rakka'da yaşadığı stra-

Konferansa katılanlar, sadece fikri katkı sunmayacak, aynı zamanda bu yeni tarzda örgütlenmenin temel kadroları olarak kendilerini yeni baştan kuracaklardı. Rojava çalışması için görevlendirilen komünistler “geçici”liği bir kenara bırakacaklardı.

tejik yenilginin ardından Türk devletinin ve işbirlikçi çetelerin Efrîn işgali bunu göstermektedir. Faşist Türk devletinin Rojava'ya dönük savaş tehditleri, provokasyonları, işgal planları devam etmektedir. Türk devleti ve işbirlikçi çeteler devrimimiz karşısında yeraltı çalışmalarını yaparak, devrimimizin kadrolarına, kurumlarına, savaşçı yapısına karşı saldırılar örgütlemektedir. Tüm bu saldırılar karşısında Kobanê direniş ruhuyla bir öz savunma geliştirmek Rojava devriminin gençlerinin, ka-

dınlarının ve devrimci kuvvetlerin temel görevi olarak durmaktadır.”

MLKP'nin askeri mücadelede ve politik kitle faaliyeti içinde bulunan bütün güçleri, tam da bu perspektife uygun biçimde konumlandı. MLKP, devrim ordusunun bir bölümü ve katılımcısı olarak, böyle bir saldırı olasılığına karşı geliştirilen hazırlık çalışmasına en aktif biçimde katılmaktaydı. Nitekim Kürdistan komünistleri, kumanda ettikleri güçlerle savaş siperlerinin en önüne geçtiler. Tüm halkın silahlandırılma-

M LKP, devrim ordusunun bir bölümü ve katılımcısı olarak, böyle bir saldırı olasılığına karşı geliştirilen hazırlık çalışmasına en aktif biçimde katılmaktaydı. Nitekim Kürdistan komünistleri, kumanda ettikleri güçlerle savaş siperlerinin en önüne geçtiler.

rak seferber edilmesi için çalıştılar. Serêkaniyê'nin kahramanca savunulmasında belirleyici rol oynadılar.

Aynı metinde, Rusya, ABD, Türkiye ve Suriye'nin Rojava politikaları tahlil edilirken, “Astana görüşmeleri Rusya, İran, Suriye ve Türk devletini ortak bir politik eksende birleştirme çabası olarak şekillenmiştir. Bölgede NATO güçleri karşısında bir alan inşa etmek hedefini taşımaktadır. Rojava devrimimiz açısından ortaya çıkan gerçeklik, gerici devletlerin kuşatması karşısında kendi öz gücünü, halk-

ların ortak iradesini ve ortaya çıktığı ilk günden bugünlere kadar sürdürdüğünü 3. cephe çizgisini devam ettirmek olacaktır. Devrimimiz gücünü halkların özgürlük özlemlerinden alacaktır. Devletler arasındaki ittifak ilişkileri egemen sınıfların çıkarlarına bağlanmıştır. Devrimci bir durum yaşandığı coğrafyamızda tüm bu ilişkiler kaygan bir zeminde var olmayı sürdürecektir. Ancak insanlık tarihi göstermektedir ki, devrimin geleceği halkların özgücündedir. Rojava halklarının asli stratejik ittifakı dünya ve bölge ezilen halkları ve onların örgütlü kuvvetleridir” deniliyor.

Faşist sömürgeci TC'nin saldırısı ile ortaya çıkan durum tam da bu gerçekliğe denk düşmüyor mu?

Rusya ve İran, Türkiye'yi Rojava'ya saldırı için cesaretlendirdi. Böyle yapmakla, hem Türkiye'nin ABD ile çelişkilerini keskinleştirecek, hem de Rojava devrimine boyun eğdireceklerdi. Türkiye'nin dayattığı “güvenli bölge” gerçekte, sömürgeci Türk devletinin Rojava'yı işgal ve ilhak etmesini, Rojava'yı Kürtsüzleştirmeyi içeriyordu. Kuşkusuz İran ve Rusya, Türkiye'nin Rojava'yı ilhak etmesine onay vermiş değillerdi, ama ilk anda yukarıda belirtilen iki amaç hasıl olursa, bu kez onu Suriye'den çıkarabileceklerini hesaplıyorlardı. Metnin bir başka yerinde belirtildiği gibi, “ABD emperyalizmi ise SDG ile askeri bir ittifak yaparken siyasi ittifaktan uzak durmakta, Türk devletini durdurmak yerine yatıştırma siyaseti izlemekte, Rojava topraklarını İran'ı çevrelemek ve Rusya'nın bölgede hegemonik güç olmasını engellemek için kullanmaktadır.”

ABD, bu yatıştırma siyasetini, Türkiye ile Kuzey ve Doğu Suriye yönetimine arabuluculuk yaparak, bir üst noktaya taşıdı. Devrim yönetimi, Türkiye'nin durdurulması için taviz vermeyi, güçlerini ve ağır silahlarını sınırdan geri çekmeyi ve Türkiye ile ABD'nin ortak devriye atmasını kabullendi. ABD'nin verdiği güvenceye inandı. Türkiye bu sayede sınırda elini kolunu sallayarak gezme ve saha ile ilgili birinci elden istihbarat toplama imkanı buldu. Bu arada, Türkiye işgal tehditleri savurmaya devam ediyordu. ABD'nin kendisini engelleme niyeti olmadığını anladığında saldırdı. ABD sonuçta emperyalist çıkarlarına göre hareket etti. Bu çıkarların hangi politikayı gerektirdiği ABD'de tartışma konusu, ama en nihayetinde ABD'nin bir NATO devleti ile Rojava için çatışmayı tercih etmeyeceği belliydi.

ABD, Daiş'e karşı YPG ve daha sonra SDG ile askeri ittifak kurdu, fakat bunun, özerk Rojava'yı ve yönetimini siyasi olarak resmen tanıma biçimi almaması çizgisi izledi. Öyle ki, Suriye topraklarının üçte birini denetimi altında tutan devrim yönetimi Cenevre görüşmelerine dahi kabul edilmiyordu. Eylül ayında son şekli verilen ve 30 Ekim'de toplanmasına karar verilen Suriye Anayasa Komitesi'ne politik islamcı çeteler "muhalifler" kontenjanından alınırken, devrim yönetiminden kimse çağrılmamıştı. Bunlar ABD'nin niyetini ve yönelimini yeterince ortaya koyuyordu. Trump, yalnızca Türkiye'ye yolu açmadı, sömürgecilerin 30 km derinliğe kadar inme isteklerini de onayladı.

Bir kez daha ortaya çıktı ki, "Rojava halklarının asli stratejik ittifakı dünya ve bölge ezilen halkları ve onların örgütlü kuvvetleridir." İşgal karşısında dünya halklarının verdiği tepki, emperyalist devletler üzerinde kurdukları baskı, işgalci sömürgeci Türk devletini diplomatik yalnızlığa mahkum etti. Faşist Türk devletinin katliamcı, soykırımcı yüzü tüm çıplaklığı ile teşhir edildi.

Suriye Rejimiyle İlişki Sorunu

Konferansın en dikkat çekici tartışma konularından birisi de Suriye

Devrimimizin bu doğrultuda ortaya çıkan fırsatları değerlendirmesi gerektiği gibi, bugünkü kaygan politik zeminde Kürdistan'ın birliği yönünde imkanlar doğabilirdi. Fakat bu imkanlar doğabilir diye beklenemezdi. **Öncelikli hedef kazanımları korumaktı.**

rejimiyle ilişki sorunuydu. Rejim, Türkiye'nin Rojava'ya dönük tehditleri, Rusya ve İran'dan aldığı güçle devrimin kazanımlarını yok etme ve Rojava'yı eskisi gibi sömürgeci boyunduruk altına alma niyetindeydi.

Oysa çok şey değişmişti. Kuzey-Doğu Suriye halklarının, aşağıdan yukarıya kendi özyönetimlerini kurduktan, devrimi tattıktan sonra, hiçbir şey olmamış gibi Esad rejimine boyun eğmesi beklenemezdi. Konu yalnızca Kürtler değildi. Kuzey-Doğu Suriye'de yaşayan Araplar da

elde ettikleri özgürlüğü kolaylıkla bırakmayacaklardı. Devrim yepyeni bir iklim ve yaşam yaratmıştı.

Buna karşın, Rojava'nın de içinde yer aldığı Kuzey-Doğu Suriye'nin kazanımlarını koruması ve bu doğrultuda statü kazanması zorunluydu. Amerika ile kurulan askeri ittifaka güvenilemezdi, bu en fazla biraz soluklanmaya yarardı. Dört parça Kürdistan'ın birliği ve Kürdistan'ı sömürgeci boyunduruk altında tutan rejimlerin yıkılması stratejik hedef olmalıydı. Devrimimizin bu doğrultuda ortaya çıkan fırsatları değerlendirmesi gerektiği gibi, bugünkü kaygan politik zeminde Kürdistan'ın birliği yönünde imkanlar doğabilirdi. Fakat bu imkanlar doğabilir diye beklene- mezdi. Öncelikli hedef kazanımları korumaktı, çünkü bunlar korunmadan daha ileri hedeflere yürünemezdi. Açıkta ki, bu ancak Suriye'nin demokratikleşmesi ile gerçekleşebilirdi. O halde stratejide öncelikli hedef, Suriye demokratik devrimini başarmak, Kuzey-Doğu Suriye devrimini bütün Suriye'ye mal etmektir.

Böyle stratejik hedefler belirle- nirken, sınıf mücadelesi stabil dur- muyor. Sömürgeci devletler bulundukları yerden Rojava devriminin gelişmesi ve güçlenmesini seyret- miyorlar. Emperyalistler demokratik halkçı bir sisteme dönük "barışçı" bir politika güdecek değillerdi. Bu durumda, devrimin kazanımlarını korumak kaydı ile rejimle bir taktik anlaşmaya varılabilirdi.

Konferansın ifadesiyle, "*Komünist hareketin stratejik hedefinde Suriye'nin demokratikleştirilmesi durur. Rojava-Kuzey Suriye devrim-*

ci demokratik halkçı sistemini bütün Suriye'ye yaymayı amaçlar. Emperyalizmle işbirliği ve bağımlılık, bölgesel sömürgeci güçlerin müdahaleci varlıkları koşulları altında Suriye'nin demokratikleştirilmesi hedefini bir devrim sorunu olarak koyar."

"Komünist hareket, Rojava devri- minin geldiği aşamanın kalıcılaştırılması ve uluslararası bir statü elde etmesi için önerilen özerk yönetim ya da federasyonları bir kazanım olarak görür ve savunur. Ayrıca Ermeni, Süryani ve Asuri halkların özerklik haklarını tanır. Ancak, kalıcı bir çözüm için, devrimin Suriye topraklarının geneline ve bölgeye yayılması gerektiğini, mevcut ege- menlik sisteminin yıkılmasının zorunlu olduğunu vurgular. Bunun için örgütlenme, eğitim ve hazırlık çalışmalarını kesintisizce sürdürür.

Komünist hareket, Rojava-Kuzey Suriye devriminin kazanımlarını korumak kaydıyla, Suriye rejimi ile yasal-anayasal güvenceler içerecek federasyon, siyasi özerklik benzeri birlikler oluşturmayı taktik bakımdan yanlış görmez. Ayrıca sömürgeci Türk devletinin işgali altında olan Efrîn, Bab, Azez ve Cerablus'un özgürleştirilmesini öncelikli görevleri arasında sayar."

Sömürgeci Türk devletinin soy- kırımçı işgalci saldırısı, bu yön- de bir taktik ittifakın kapısını açtı. Rusya'nın arabuluculuğunda sınırları korumayı esas alan bir askeri itti- fak yapıldı. Bunun başkaca sonuçları olacaktır. Rusya ve Suriye rejimi devrim kazanımlarını tasfiye etme, devrim yönetimi de kazanımları ko- ruma mücadelesi verecektir. Askeri

ittifakın siyasi bir anlaşmaya, TC işgalciliğine ve Daiş'e karşı bir siyasi ittifaka dönüşme biçim ve içeriğini bu mücadele belirleyecektir. Halk savunması ve örgütlülüğü güçlendirildiği ölçüde, kazanımların korunması da mümkün olacaktır.

Devrimimizin Siyasi, Ekonomik Ve Toplumsal Yapısı

Devrimi işgalcilere karşı savunmak ve kazanımlarını korumak kadar, devrimin siyasi ekonomik ve toplumsal inşa sorunları da biriktirmektedir.

Konferans bu sorunları etraflıca tartıştı ve sosyalist bir perspektifle çözümler ortaya koydu.

Siyasi Yapı

Rojava devrimimiz ulusal kurtuluşçu bir devrim olarak başladı, diğer halkların katılımlarıyla yeni bir toplumsal düzen kurmayı hedefleyen demokratik, halkçı, cins eşitlikçi bir devrime dönüştü.

Halklar, devrimimizde komünler aracılığıyla yerelde egemenliği kurar, yukarıya doğru mahalle, il, bölge, kanton ve federasyon meclisleri ile genel egemenliğe katılır.

Komünlere katılım ve işleyişte yaşanan sorunlar devrimimizin inşa sorunlarından. Mevcut durumda komünler, siyasi karar organı olma özelliklerinden uzaklaşmış durumdadırlar. Komünler, aşağıdan yukarıya siyasal iktidarın hücreleri olarak yeniden işlev kazanmalıdır. Toplumsal inşa içinde elbette öncü iradeye gereksinim vardır. Buna rağmen devrimimizin temel dayanağı olan komün-konsey-meclislerin halk iradesine dönüştürülmesi için, politik öncü son kararı verme değil, halk iradesinin oluşumuna öncülük etme anlayışıyla hareket etmelidir. Bu ilişkilendirme, devrimin bir toplumsal devrim olarak gelişmesini kolaylaştırır. Komünlerde, erkek eş başkanların, kadın eş başkanların görevlerini en yüksek etkinlikle yerine getirmelerini engelleme örnekleri ve uyum sorunları yaşanmaktadır. Henüz genç olan devrimimizin, gençliğin dinamizmini komünlere taşımaya ihtiyacı vardır. Başından itibaren gençlik komünlerinin kurulup işlevlendirilmesi amaçlansa da, bu gerçekleştir-

rilememiştir. Bugün genellikle orta yaş ve üstü kadın ve erkeklerin gidip geldiği komünler dinamizmden, sürükleyicilikten yoksundur. Deneyim ve gençliğin enerjisini komünlerde buluşturmayı başarmalıyız.

Halk kitlelerinin demokrasi ve mücadelede bilinç ve kültürünü güçlendirme çalışmalarının yoğunlaştırılması, somut ilerlemeler sağlanması temel önemdedir. İşleyişini güçlendirmek için komünlerde bizzat yer almak, örnek komünler yaratmak, yaratıcı ve ilgi çekici projelerle hal-

Komünlere katılım ve işleyişte yaşanan sorunlar devrimimizin inşa sorunlarındandır. Mevcut durumda komünler, siyasi karar organı olma özelliklerinden uzaklaşmış durumdadırlar. Komünler, aşağıdan yukarıya siyasal iktidarın hücreleri olarak yeniden işlev kazanmalıdır.

kın katılımını sağlamak başarmanın ilk adımlarındandır.

Farklı halkların, ulusal toplulukların, inanç gruplarının komün ve meclislerde, federatif sistemin tüm yönetme ve karar alma süreçlerinde özneleşmeleri sağlanmalıdır.

Ekonomi

Ekonomi genel olarak kapitalist niteliktedir.

Devrimden sonra Suriye devletinin ve devrime karşı savaşanların elindeki topraklara el konuldu. Bu toprakların bir bölümü kooperatif-

lere, bir bölümü şehit yakınlarına kullanım hakkı olarak verildi, bir bölümü de hala kamu mülkiyetinde değerlendirilmektedir.

Rejim döneminden kalma toprak mülkiyetine esasen dokunulmamıştır. Bu toprak mülkiyetinin iki biçimi var. İlki, kamu topraklarının uzun süreli kiraya verilmesi. İkincisi, doğrudan özel mülkiyet. Kamu mülkiyeti olarak kiraya verme, gerçekte özel mülkiyetin bir biçimi halini almıştır. Topraklar çok büyük, haliyle onun maliki olanlar da büyük toprak sahibi oluyordu. Büyük toprak sahipleri, aşiret ve mellaklar toprağı küçük parçalara bölerek yoksullara kiralıyor. Bu, toprak rantı sistemidir. Devrim bunu değiştirebilmiş değil. Toprağın eski sistemle işletilmesi ideolojik ve politik bir sorundur. Kapitalist nitelikte olduğu için sınıflar arası eşitsizliği artırmakta, emek sömürsünü sürdürmektedir. Tarım işçiliği, topraksız ve yoksul köylülük, köylü nüfusunun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Doğrudan özel mülkiyet ise, çoğunluğu ailelere ait küçük toprak mülkiyetidir.

Toprağın özel mülkiyet biçiminde işletilmesine ve işlenmesine karşı, alternatif üretim biçimi olarak kooperatifler yeterince geliştirilemedi. Bu alanda atılan iyi niyetli adımlar olumludur, ama var olan üretim ilişkisini özel mülkiyetten çıkartacak ve toplumcu karakterde ilerletecek nitelik ve nicelikten uzaktır. İlk başta bu amaçla başlamış olsa bile, bu kooperatiflerin birçoğu, zamanla, parası olanın katıldığı, kar payının egemen olduğu birer ticari işletmeye dönüşmüştür. Kar esasına, özel

mülkiyet temeline dayanan kooperatifçilik hızla terk edilmeli ve gerçek anlamda toplumsal mülkiyet eksenli kooperatifçilik geliştirilmelidir.

Petrol çıkarma sanayii ekonominin temelini oluşturmaktadır ve kamu mülkiyetindedir, kimi kuyular işletilmek üzere kişilere ve şirketlere kiralanmaktadır. Petrol hammadde-sini işleyecek tesisler olmadığı için ilkel rafinerilerde düşük kaliteli mazot ve benzin üretilmektedir. Mazot ve benzin, yaşamın birçok alanında önemli bir yer tutmaktadır. Petrol ticareti ise ambargodan kaynaklı çok sınırlı yapılmaktadır.

Kooperatiflerin öncülük ettiği konserve, cips, tekstil, terlik, makarna, su dolmuş tesisleri, temizlik malzemeleri üretimi, ekmek ve çeşitli atölyeler, zift fabrikaları ve bir çimento fabrikası dışında sanayi tesisi yoktur. Genel olarak üretim çok sınırlıdır. Küçük esnaf ve buna bağlı ticaret hakimdir. Sanayide ve tarımda çok yüksek bir oranda çocuk işçiliği vardır.

Kuşatma, ambargo, savaş ve bölgesel istikrarsızlık devam ediyor. Yatırım büyük oranda savunma harcamalarına gidiyor. Bundan dolayı, siyasal sorun ağırlığını korumaktadır. Ekonomik kalkınma aciliyetini ve zorunluluğunu göstermekle birlikte, siyasal başarı sağlanmadan ekonomik inşa da güvencelenemez. Ekonomik inşayla bu gerçeklik unutulmadan ilişkilendirilmelidir.

Tarım, hayvancılık ve sanayi alanlarında merkezi, bölgesel ve dönemsel planlamalar yapılmalı ve toplumsal mülkiyetin geliştirilmesi esas alınmalıdır. Her alanda toplumsal mülkiyetin geliştirilmesi hedeflenme-

den kapitalizme karşı mücadelede başarılı olunamaz. Devriminin bir başka özgünlüğü de, kadının askeri alanda olduğu gibi, ekonomik alanda da özne olmasıdır. Kendine ait üretim fabrikaları, atölyeleri, kooperatifleri vardır, bunlar daha da geliştirilmelidir.

Artan oranlı tek bir vergi sistemi uygulanmalıdır.

Toplumun en acil ihtiyacı olan ürünlerden başlanarak üretim yapılmalıdır. Kooperatifler, komünler, ekonomi komiteleri-konseyleri bu temelde örgütlenmeli ve çalışmalıdır.

Devrimden sonra Suriye devletinin ve devrime karşı savaşın elindeki topraklara el konuldu. Bu toprakların bir bölümü kooperatiflere, bir bölümü şehit yakınlarına kullanım hakkı olarak verildi, bir bölümü de hala kamu mülkiyetinde değerlendirilmektedir.

İşsizlik çok fazladır. Devrimimiz genç bir nüfusa sahiptir. Genç nüfus başta olmak üzere toplum üretken güce dönüştürülmezse, bu durum devrimin ideolojik, politik, kültürel zayıflamasına yol açabilir.

Toplumsal Durum

Suriye devletinin sömürgeci politikası sonucu, Arap halkında şovenizm egemen bilinç haline gelmiştir. Buna karşılık, Kürt ulusunda Arap halkına karşı bir ulusal güvensizlik oluşmuştur. Arap halkının Kürtlere karşı milliyetçi-şoven yaklaşımları

devrimden bu yana önemli ölçüde değişmiş durumda, Kürt halkında da Araplara karşı güvensizlik duygusu adım adım değişiyor.

Toplumsal yaşamda dinin etkisi sınırlıdır, ancak siyasal yaşamda dini ve inanç örgütlenmeleri önemli yer tutar.

Tarih boyunca, sadece Kürtler arasında değil, Ortadoğu toplumu içerisinde aşiretsel yapı hep var olmuştur. Bundan dolayı, devrimin kazanımları ve değerleriyle bütünleşme gereken hızda ilerleyemiyor.

Devrim, aşiretsel kuralları ve kültürü bir çırpıda ortadan kaldıramaz. Eski ilişki biçimlerini yıkarak yeni toplumsal ilişki biçimlerinin inşası ile, bu tür geleneksel yapılar nesnel olarak gereksizleşir ve tedrici biçimde tasfiye olur. Ancak toplumsal inşada hızla ihtiyacımız vardır ve tedriciliğin yanı sıra, devrimimizin bazı tedbirler geliştirme, devrim yasalarının ve toplumsal sözleşme hükümlerinin uygulanması yönünde girişimlerle topluma öncülük etme görev ve sorumluluğunun altını çizmek gerekir.

Kentleşme giderek gelişirken, ticari yaşamda da canlanma artmaktadır. Devrimimizin sınıfsal karakterindeki bir zaaf olarak, Rojava-Kuzey Suriye ekonomisinde zengin köylülük ve ticaret burjuvazisi hala etkin bir konuma sahiptir. Sınıfsal olarak sömürücü olmakla birlikte, siyasal olarak devrimden yana oldukları için geçici bir ittifak söz konusudur. Devrimin aslında tasfiye edeceği bir sınıftır bu.

Topraksız köylüler, küçük esnaflar, doktorlar, öğretmenler, zanaatkarlar, işçiler, mevsimlik tarım işçileri ve yarı-proleterler toplumun büyük bö-

lümünü oluşturdukları gibi, devrimimizin de temel dayanaklarıdır.

Rojava'da Kürt ve Arap uluslarının yanı sıra, Süryaniler, Asuriler, Çerkesler, Çeçenler, Türkmenler, Ermeniler gibi farklı ulus ve ulusal topluluklar vardır.

Baas döneminde Hristiyan topluluklar kendi içlerine çekilmiş halde, rejimin öfkesini çekmekten kaçınarak yaşamlarını sürdürdüler. Hristiyan halkımızın bir kesimi henüz rejimle tüm bağlarını koparmış değil. Diğer halkların ve inançların devrim katılımı olumludur.

Kadın Devriminin İnşa Süreci Ve Gençlik

Kadın devrimi Rojava devriminin parlayan yanıdır.

Kadın komünleri taban örgütlenmesidir ve meclislerle birlikte çalışmaktadır. Köy, mahalle, şehir, eyalet, komün ve meclis örgütlenmesi üzerinden gelişir. Devrimimizin inşaa çalışmalarının belli bir dönemden itibaren kurulmasına dönük tüm çabalara rağmen, kadın komünlerinde, gerek kadınların katılımı, gerekse işlevlendirilmesinde ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Geline aşamada ayrı kadın komünleri oluşturmak yerine, genel komünler içinde kadınların örgütlenmesi fikri geliştirilmiştir. Komünler, kadınların toplumsal taban örgütlenmesi olarak, yerel iktidar organına dönüştürülmelidir. Komünlerin kadın özgürlükçü politikaları, kararları meclisler aracılığıyla üst meclislere taşınarak yönetme ilişkisine doğrudan müdahale olanağını açığa çıkaracaktır. Komünler kadınların kendi kendini yönettiği bir

yapıya kavuşmalıdır. Toplumsal üretime dayalı komünler ise kooperatiflerle birlikte ele alınarak, kadınların toplumsal üretkenliğin yanı sıra, dayanışma bilincini de geliştirmesini sağlayacaktır.

İkinci olarak, kadınların toplumsal yaşama, üretime, yönetme ilişkisine katılımlarının önündeki temel engel, toplumumuzun erkek egemenlikçi, aşiretsel yapısıdır. Dünkü sistemin kalıntıları, kadınların geleneksel rollerden sıyrılıp toplumsallaşmasının önündeki engeller olmaktadır. Bu yanı sıra, kadın devrimimizin geliştirdiği güçlü adımlara, kazanımlara rağmen, devrimimiz evlerde henüz bir zihniyet değişimini tamamlayamamıştır. Bu da, kadınların devrimin inşasına katılımını zayıflatmaktadır. Devrimin kurumlarında var olan erkek egemen anlayış ve yaklaşımlarla mücadele etmek ve kadın yasalarını uygulamak temel görevlerimizdendir.

Kadınların evlerinden çıkıp toplumsal yaşama katılımlarını sağlamak önceliğimiz olmalıdır. Kadını hiçleştirilen aşiretsel ilişkilere karşı ideolojik mücadelede süreklilik sağlanmalıdır. Bununla beraber, kadınları eve mahkum eden ev içindeki tüm işlerin toplumsallaştırılmasına dönük projeler geliştirmeliyiz. Çocuk evleri, toplu yemekhaneler, yaşlı bakım merkezleri, çamaşırhaneler vb. üretim komün ve kooperatifleri aracılığıyla toplumsal üretim projelerinin geliştirilmesi, kadınların sosyal ve toplumsal yaşama katılımlarının önünü açacağı gibi, kadının erkek karşısında ekonomik olarak bağımsızlaşmasını da sağlayacaktır.

Gençlik

Rojava-Kuzey Suriye devrim kurumlarına baktığımızda, devrimin yönetim ve karar mekanizmalarında, komünlerde, meclislerde, bakanlık ve yerel yönetimlerde, gençliğin dinamizmiyle henüz yeterli düzeyde yer almadığını görüyoruz. Bu durum, gençliğin siyasete karşı mesafeli durmasına yol açıyor. Ayrıca toplumsal yaşam, aile ve aşiret ilişkileri, gençliğin devrimin inşasında oynayabileceği etkin rolü zayıflatıyor. Yine kendileri ile ilgili konularda aile-aşiret

Ancak toplumsal inşada hıza ihtiyacımız vardır ve tedriciliğin yanı sıra, devrimimizin bazı tedbirler geliştirme, devrim yasalarının ve toplumsal sözleşme hükümlerinin uygulanması yönünde girişimlerle topluma öncülük etme görev ve sorumluluğunun altını çizmek gerekir.

büyükleri karar veriyor. Devrim toplumsal alanda derinlik kazanmadıkça, geleneksel ilişki biçimi yeniden dirilir. Devrimimiz bununla mücadeleyi de bir görev edinmelidir.

Rojava-Kuzey Suriye devrimi gençliğe özgürlük getirdi, ama bu, bireysel özgürlük ile sınırlı kalırsa fazla bir anlam taşımaz, özgürlük siyasette rol üstlenme ile birleşirse gerçek değerini kazanır.

Devrim öncesi geleneksel ilişkilere geri döndürülme durumu, genç kadınlar açısından daha yaygın ya-

şanmaktadır. Devrimin savunmasında YPJ'ye katılarak kendi devrimini de gerçekleştiren genç kadınlar, kadın devriminin mimarları oldular. Ancak bugün, bu genç kadınlar da, gerçekleştirdikleri devrimin inşa görevleriyle etkin bir ilişkileneş içinde değiller. Rojavalı genç kadınların geleneksel kadınlık rollerine geri dönüşleri, devrimin geri gitmesi anlamına gelir, bu düzeyde stratejik bir tehlikeye işaret eder.

Nasıl Bir Program, Nasıl Bir Strateji?

Kürdistan'ın özgürleştirilmesi ve sosyalizmi inşa etmek birbirine bağlı ve iç içe geçen iki temel stratejidir. Bu strateji aynı zamanda, bir Ortadoğu devrimi ve demokratik ve sosyalist Ortadoğu federasyonunu da kapsar.

Rojava özelinde ise konuyu önceki bölümlerde kısmen ele almıştık. Konferans demokratik devrimin sosyalizme doğru ilerletilmesini en yakın stratejik hedef olarak koymakta ve bu hedefe bağlı bir asgari program önermektedir.

Rojava ve Suriye'nin ekonomik ve toplumsal koşulları, proletaryanın nicel ve nitel gelişkinlik düzeyi, devrimin gerçekleştiği bölgesel koşullar, emperyalist ve gerici bölge devletlerinin varlık biçimleri, demokratik devrimden sosyalist devrime geçiş için koşulların çok zorlu olduğunu göstermektedir. Bu görevin gerçekleştirilmesi için devrimin temel güçleri arasında, proletarya partisinin kurmaylığında, hem bilinç hem de örgütlülük düzeyinin yükseltilmesi gerekir. Bunun için devrimin stratejik bileşenlerinin kazanılması esastır. Bu durum, öncü partinin yüksek bir kararlılık ve güçlü bir taktik esneklik sergileyerek, emekçi tabakaların bilinç, örgütlenme ve hazırlık düzeyini yükseltmesini gerekli kılmaktadır.

Komünist hareket, demokratik devrimi geliştirmeyi, kitleleri bu süreçte eğitip dönüştürmeyi sosyalist devrim hedefine bağlı bir görev sayar. Bu yüzden o, bir yandan ulusal, demokratik köylü, demokratik kadın ve genel demokratik halk kazanımlarını destekler, gelişimi için müca-

dele eder, ama bir yandan da Kürt, Arap, Süryani, Asuri, Ermeni, Türkmen, Çerkes topluluklardan kadın ve erkek işçileri, genel demokratik hareketten ayrı olarak, sınıf çizgisinin örgütlü kuvvetleri haline getirmeye çalışır.

Demokratik devrimi geliştirirken, piyasa temelli ekonomik görüş açısına göre değil, devrimin gelişim stratejisi ile uyumlu bir politik ekonomi anlayışı doğrultusunda hareket eder.

Devrimin sürekliliği ve geleceği için, halk yönetiminin, işçilerin, emekçilerin, yoksulların meclis ve komün tarzında örgütlenmesi, bu kurumların etkin ve sürekli kılınması için çalışır. Devrimin kesintisiz biçimde sosyalizme ilerlemesinin koşullarını hazırlamak üzere, halk iktidarının iktisadi temellerini güçlendirecek toplumsallaştırma önlemleri için çalışır. Bu kapsamda, mevcut sınıf ilişkilerinin sosyalist devrim lehine gelişmesi için, örgütsel ve hukuksal kazanımları çoğaltmayı esas alır.

Kadın devrimine sahip çıkmak, onun kazanımlarını pekiştirmek temel önemdedir; devrimci proletaryanın nihai zaferi kadın devriminin sürekliliğinden geçer.

Devrimi savunma ve geliştirmede şehitlere bağlılık, yeni insanın yaratılmasında şehitleri örnek alma, devrimci prototipler olarak şehitleri topluma tanıtmayı ideolojik, ahlaki ve vicdani görev olarak yerine getirir.

Demokratik Devrimimizin Geliştirilmesi Ve Sosyalizme Doğru İlerletilmesi

Programdaki kimi bölümleri şu biçimde özetleyebiliriz:

İşçi-emekçi-kadın meclis ve komünlerine ve halklar meclisine dayalı halk egemenliğinin toplumsal maddi temelleri güçlendirilecektir.

Devrimci bir yönetim altında olan Rojava ve Kuzey Suriye'de Baas'çı burjuvazinin sömürgeci diktatörlüğünün geriye dönmesine, emekçiler arasında bu bilincin canlı kalmasına hizmet edecek tüm kurumlar devrimin egemenlik alanlarının dışına çıkartılacaktır. Sömürgeci dönemin mirası olan bütün iktisadi, siyasi ve toplumsal kalıntılar tasfiye edilecektir. Suriye'nin geri kalan coğrafyasında egemenliğini sürdüren burjuva gerici Baas rejiminin devrimle yıkılarak, yerine, ayrılma hakkının korunduğu, işçi-emekçi meclis ya da komünlerine dayalı birleşik halk cumhuriyetleri iktidarının kurulması devrimimizin temel görevlerinden olacak, bu devrimde kadınlar iktidarın eşit ve bağımsız ortağı olacaktır.

Emperyalistlerin devrimimizin temel düşmanlarından olduğu gerçeğine uygun olarak hareket edilecek, bu kapsamda, özgüce dayalı, bağımsız bir çizginin sürdürülmesi esas olacaktır. Emperyalistler arası çelişki ve çatışmalardan devrimin gelişimi ve korunması kapsamında yararlanma imkanları kullanılırken, bağımsız çizginin güvence alınmasını sağlayacak önlemler alınacaktır. Yapılan tüm uluslararası anlaşmalar halka açıklanacaktır.

Büyük toprak sahipleriyle, eski devletin mülkiyetinde bulunan tüm yapı ve topraklar, yeraltı ve yerüstü zenginlikleri ile üretim aletleri, kent- sel araziler ile büyük iç ve dış ticaret halk mülkiyeti haline getirilecektir.

Devrimin inşası ve savunması esasına uygun kullanılacaktır.

Halk mülkiyetine dönüştürülen toprakların, üretim aletlerinin vb. bir bölümü örnek çiftlikler olarak değerlendirilecek, bir bölümü kooperatiflerde örgütlenecek yoksul ve az topraklı köylülerin kullanımına sunulacaktır. Ekonominin bütün sektörlerinin yönetimini elinde tutan meclis ve komünler iktidarı, ekonominin diğer sektörlerinde işçi-emekçi meclisleri aracılığıyla işçi denetimi sağlayacaktır.

İşçi-emekçi meclisleri iktidarı, dünya proletaryası ve halklarının ulusal kurtuluş, devrim ve sosyalizm savaşımını bütün olanaklarıyla destekleyecek, tüm dünyayı köleleştirilmeye çalışan emperyalist devletlere karşı dünya halklarının devrimci bir üssü olacaktır.

Filistin ulusunun devrimci ve demokratik muhtevalı tüm talepleri desteklenecek, Filistin devriminin zaferi için yürütülen mücadeleyle omuz omuza hareket edilecektir. Halkların birleşik mücadelesi büyütülecektir.

İşçi-emekçi meclisleri iktidarı, bütün insanlığı tehdit eden nükleer, biyolojik, kimyasal ve diğer silahların yok edilmesi, yasaklanması için dünya halkları ve devrimci, demokratik güçleriyle birlikte kararlı bir savaşım verecektir.

İşçi-emekçi meclisleri iktidarı, azami kar elde etmek için doğal ve tarihsel çevreyi yok eden kapita-

listlerin ve emperyalistlerin tersine, insanlığın bu ortak mirasını özenle koruyacak, geri ve bağımlı ülkelerin emperyalist devletlerin sanayi atıkları için bir çöplük olarak kullanılmasına karşı duracak, küresel ısınmaya karşı mücadeleleri destekleyecek ve dünya çapında gerekli önlemlerin alınması için çaba gösterecektir. Hayvanlara yönelik işkence ve değişik canlı türlerinin varlığını tehdit eden eylemler yasaklanacak, toplumun doğayla uyumlu ilişki kurması hedefiyle çalışmalar yürütülecektir.

Devrimcinin Görevi Devrimi Savunmaktır

Rojava devrimi büyük bir saldırı altında. Türk burjuvazisinin faşist sömürgeci devleti, paralı askeri durumundaki faşist politik islamcı çetelerle birlikte, soykırımcı katliamlar yapıyor. Rojava halkları devrimci öncülerle birlikte savaşıyor, direniyor, sömürgecilere kök söktürüyor. Bugünün görevi her türlü araç ve yöntemle devrimi savunmaktır. Bu savunma sadece Rojavalıların omuzlarına yüklenemez. Türkiyeli ve Kürdistanlı devrimciler Rojava devrimini savunma eylemini yükseltmeli, her türlü mücadele yöntemi ile direniş cephesini mümkün olan en geniş alana yaymalıdırlar. Dünyanın bütün devrimcileri, halklarını ayağa kaldırarak sömürgeci faşist saldırganın teşhir ve tecrit edilmesini sağlamalıdır. Günün öne çıkan enternasyonalist görevi budur.

Şirin'e Özlemle...

Yasemin Şengül

Düşman aracı ile bombanın çakışması için, düşman aracı işaret olarak alınan direktten geçtiği anda tetikleme yapılacaktır. Hava karardığı için, tetikleme yapacak yoldaş ile aracı gözlem altında tutacak yoldaş aynı kişi değildir. Onun için, göz ve el aynı zamanda harekete geçmelidir. Yoldaşların gerilimine neden olan işte tam bu noktadır. Biri "tam zamanında 'bas' komutu vermemiş olabilir misin?", diğeri ise "tam aynı anda tetiklemeyi harekete geçirdin mi?" sorularını birbirlerine yönelterek, o lanet iki saniyenin nerede aralarına girmiş olduğunu tespit etmeye çalışırlar. Elbet bu, o günlerde ciddi bir gerilim yaratır.

Aklımızda Ve Kalbimizdesin

Sizlerle yol arkadaşı olmanın kıvancı içindeyim. Bunu bir ayrıcalık olarak görüyorum. Bu ayrıcalıklık, bana, ne zaman zorda kalsam, "derlen, toplan ve yürü" komutu oluyor. Komutanlığınızda yol alıyorum ve size layık olmaya çalışıyorum. Seni seviyorum ve saçlarından öpüyorum...

Sevgili Şirin, seni daha çok anlamamış olmak, anlatacaklardan biri olarak, ruhumda bir sızıya neden oluyor. Bu adım bu sızıyı dindirir mi? Pek mümkün görünmüyor. Ama bu, seni kendimiz için anlatma görevlerimizi erteleyeceğimiz anlamına gelmiyor. Bir yerlerden başlamalı.

Esasında seni az anlatmış olmak değil mesele, mesele kendimiz için,

geride kalanlar için, seni daha güçlü bir yol göstericiye dönüştürmenin imkanlarını çoğaltmak görev ve sorumluluğu. Seni sen yapan, özel ve özgün yanlarını daha görünür kılmak, seni anlamak, seni kendimizde anlamlandırmak ve varlık biçimimizi bu görüş açısından dönüştürmek.

Belki de bu ancak her birimizin senin eyleminin niteliğine ulaştığımız zaman tamamlanabilecek bir katma-katılma ve dönüşüm serüveni olacak.

Sen görevini yaptın. Senden öğrenmek, seni taşıyabilecek bir yükseklığe erişmek bizim görevimiz.

Onu Tanımanın Altyapısını Oluşturacak Kadar Kimlik Bilgisi

Şirin Dersimlidir. Kürttür. Anadili Kürtçe'dir, Zazaca lehçesiyle konuşur. Lise öğrenimini Dersim'de ta-

mamlar. Ve ardından İstanbul'a, Gazi Mahallesi'ne yerleşir. Profesyonel devrimciliğe adım atmadan önce bir hastanede güvenlik görevlisi olarak çalışmaktadır.

Mülkiyetsizlerin ve statüsüzlerin dünyasındandır.

Şirin;

Disiplinli çalışmadır.

Öğrenme sevincidir.

Düşmana büyük bir öfke ve kindir.

Rojava siperlerinde savaşmaktır, Dersim dağlarına yürüyenlerin ardından, onların yerinde olma isteği ve sevgiyle bakakalmaktır.

En çok bir cezalandırma eyleminde yer almak isteği ve cezalandıracağı halk düşmanına, “*seni halk adına mahkum ediyorum*” diyebilmektir.

“Yapmam” a meyletmemek, yapmak için bilmek, kendisinde ne birikmişse bunu açığa çıkarmak çabasıdır.

Karar alma gücüdür.

Risk çitasını yüksek tutmak, riski yük değil, bir sorumluluk olarak görmektir.

Yoldaşlarına bağlılıktır.

İnatçılıktır.

Partinin değerlerine, imkanlarına sahip çıkmaktır, tutumluluktur.

Şirin;

İlgi bekler, sevilme ister, alınganlık yapar.

Tepkiselleşir.

Duygusaldır.

Romantiktir.

Ezgili bir yürek, gönül duvarlarını titreten bir ses, coşkulu bir kahkahadır.

Hınzırca bir bakış, kaçamak bir yürek çarpıntısıdır.

“Elbette, bir sevgilim olmasını çok isterim” diyebilen bir ferahlık, “mücadele koşulları izin vermiyorsa yapacak bir şey yok” diyebilen bir kendini yönetme gücüdür, “aşk olmazsa yaşanmaz” cılara, “hayır neden yaşanmasın” diyebilmektir.

Profesyonel devrimcilik döneminin yaşam ve mücadele koşulları sevgilisiz bir hayatı gerektirmiş, eğer taşımaksa, Şirin bunu taşımıştır.

Şirin bunların tamamı ve daha fazlasıdır muhakkak.

O Bir Radikaldir!

Şirin'in devrimcileştiği dönemde bir kadın için radikallik, emekçi semtlerde milis olmaktır. Ve o mahallenin zıpkın delikanlısı “tarzında” bir militandır. Henüz kadın olarak, kadın tarzında bir ölçütün şekillenmediği o koşullarda, Şirin'in radikallik anlayışı biraz da “erkek” gibi olmaktır.

O koşullarda bir kadın olarak kıramadığı erkek egemenlikli düşünüş ve pratik konumlanışları ancak böyle kırabildiğini görmüştür. Ama bu, Şirin'in bilincinde olarak kendini var

etme biçimi değildir. Onun için kadın-erkek fark etmez, militan olmak öndedir. Bu, Şirin'in bir bilinç geriliği değildir. Verili sürecin objektif gerçeğidir.

Yaşadığı mahallede özgür ajitasyon-propaganda çalışmasında yer alırken, ilk milis eylemlerinde kent sokaklarını özgürleştirirken, aslında Şirin kendi sınırsızlığına giden yoldan ilerliyordur.

Kabaca aileden kopmak, bir işe, düzenli gelire, sigortaya sırtını dönmek ve dar anlamda yaşadığın yerden ayrılmak değildir mesele. Hayatının bundan sonrasını nasıl yaşamak istediğine dair köklü bir değişim sürecindedir o. Alışkın olduğu ilişkilerin ve mekanın dışına çıkmaya karar verir. Profesyonel devrimci olacaktır. Kendisi ile ilgili gelişim stratejisi bellidir. O bir gerilla olacaktır. Radikalliğe, büyük kopuşlara cüret böyle başlar.

Toplam devrimci çalışma büyük bir özveridir. Faşist diktatörlük koşullarında yeraltı çalışmasının gerektirdiği özveri ise daha fazlasını gerektirir, ki Şirin elbette bunun farkındadır. Özveri ile dışarıdanlık ilişkisi kurmaz hiçbir zaman. Birileri için özveride bulunmadığının, özverinin amacının kendisi olduğunun tamamen bilincindedir. Yaşadığı tüm zamanlardaki yokluk, sınırlılık, tecrit, her an tetikte olmanın gerilimi, en alt düzeyde de olsa yerleşik bir hayatla bağ kurmamayı özümsemesi, belirginlik dışında bir belirsizliğin içinde olmayı, fiziki olarak birkaç yoldaştan ibaret olan ilişki sistemini zengin sosyal ortamlar olarak yaşayabilmesi bundandır.

Böyle yalın, böyle zorlu, böyle özgürdür onun gerilla yaşamı. Muhakkak yaşadıkça, biriktirdikçe, özveri denilen şeyin aynı zamanda bir devrimcilik iddiası olduğunun daha çok bilincine varacak, buradan derinleşecektir.

Profesyonel devrimciliğe ilk adımını attığında, henüz bir Kızıl Müfreze savaşçısı değildir.

Milis deneyimlerini bir müfreze için güce dönüştürecek ilk eğitimlerini bu dönemde alır. Bir müfreze çalışmasında ilk kez yer aldığına, görevi esas

O koşullarda bir kadın olarak kıramadığı erkek egemenlikli düşünüş ve pratik konumlanışları ancak böyle kırabildiğini görmüştür. Ama bu, Şirin'in bilincinde olarak kendini var etme biçimi değildir. Onun için kadın-erkek fark etmez, militan olmak öndedir.

olarak parti üssünün günlük sorumluluğu düzeyinde bir konumlanmadır. Bir erkek yoldaşın kurumlaşması görevinde yer almak gibi bir sınırlılığı kabullenemez. Tepkiselleşir.

Birlikte konumlandığı yoldaşıyla sürekli bir çatışma halindedir. Çatışmanın konusu evsel meseleler değil, kendisinin de bir an önce askeri eylemlere doğrudan katılmasının imkanlarının yaratılması konusudur. Yani kişisel konular değildir bu çatışmanın esası. Yoksa konumlanma biçiminin, kolektif bir kararın sonu-

cu oluşan bir görev bölüşümü olduğunu bilir. Ve zaten esas mesele bu işbölümüdür. Görevi ilk kabul etmesinde belirleyici etken, bir biçimde kent gerillası olmanın kapısından içeriye adım atabilmektir. Bu ilk adım başarılmıştır. Zaten gerilimde bu ilk adımın başarılmamasının gücü ve cesareti vardır.

Yoksa kişisel olarak bu ilişkiden çok şey öğrenir, güzel, yoldaşça bir ilişki kurarlar.

Şirin son günlerine kadar bu yoldaşlıktan öğrenmeye, ona yaslanmaya,

Birlikte konumlandığı yoldaşıyla sürekli bir çatışma halindedir. Çatışmanın konusu evsel meseleler değil, kendisinin de bir an önce askeri eylemlere doğrudan katılmasının imkanlarının yaratılması konusudur. Yani kişisel konular değildir bu çatışmanın esası.

oradan güç almaya devam eder. Özler, her zaman kıymet verir bu ilişkiye.

Küçük Bir Ara

Gerillanın yoldaşlığı biraz başkadır. Olmak ve olmamak arasındaki çizgi çok incedir. O koşullarda zamanın iç yoğunluğu farklıdır. Bazen bir gün bir saattir. Bazen bir dakika bir ömür gibi yaşanır. Sıkı sıkıya tutunursun birbirine. Mülkiyetçilik gibi değildir bu birbirine bağlanma biçimi. Yoksa en çok orada yaşarsın, her “hoşçakalın”ın ardından “ben gel-

dim” eyleminin ardışık bir süreç olmadığını. Her gidişin ardından uzun uzun bakarsın ve acaba dersin, acaba “ben geldim”in heyecanı ve civıltısını bir daha yaşayabilecek miyiz? Velhasıl kelam, silah arkadaşlığı bir başkadır, burada yoldaşlığın kumaşı azıcık farklıdır. Ondandır herhalde Şirin’in hayatındaki yoldaşlarını öyle güçlü özlemesi, ondandır Şirin’i böyle özlememiz.

Nerede Kalmıştık?

Şirin’in verili görev bölüşümüne karşı çatışmalı hali, adım adım durum değişikliğini zorunlu kılar. Şirin hedefine ulaşır.

İstihbaratı, eylem anı ve geri çekilmesiyle farklı taktikleri içinde barındıran bir eylemde yer alacağını öğrendiğinde, dünyalar onun olur. Eylem başarılı. Şirin, bu eylemde planlandığı gibi konum almış ve bunu da büyük bir soğukkanlılıkla yerine getirmiştir. Bu çalışma ile Şirin’in kendisine olan güveni artmıştır. Yapmak istemekle yapabilmek arasındaki o köprüden geçmiştir. Evet, istek yola çıkmak için ilk iradedir, ama yola devam edebilmek bundan daha fazlasını gerekli kılıyordur. Bu daha fazlasının ne olduğunu kendisinde somutlaştırmış olmak Şirin’in ufkunu genişletir.

Kadın Devrimi, Kadın Örgütü Ve Şirin

Kadın şafağı, kadın devrimi fikrine sahip çıkmak, onun maddileştiği yerde onun öncü militanlarından olmak söz konusu olduğunda, Şirin gerçek anlamda kendi devrimciliğini kadın devrimine bağlayanlardan olmuştur.

Kadın örgütünün gerekliliği ve kurulduğu andan itibaren de onun

sistemlerinin kurulması ve içeriklendirilmesinde, Şirin kendi sınırlarına zorlar. Kadın örgütüyle ilişkide, son düzlükte Berçem ile konumlanmış olmak ise yeni bir niteliktir onun bakımından. Öncesinde de kadın müfrezeler olarak konumlanmışlığı ve buralarda komutanlık görevleri üstlenmişliği vardır. Ve birlikte yaşadıkları kadın yoldaşları, onun bir kadın gerilla olarak deneyimlerine yaslanıyor olmaktan büyük bir güven duymuşlardır. Kadın komutanlaşmasının, komuta eden ve komuta edilene yüklediği görev ve sorumluluklarda derinleşme imkanı demektir bu ilişki.

Yönetirken de yönetilirken de zorlayıcılıkları olmuştur Şirin'in, ama bunu aşılmayacak krizlere dönüştürmemiştir. İlişkilerinde devrimcidir. Eleştirel ve özeleştireldir. Ve kriz, bu ilişki tarzıyla kendi çözüm imkanlarını da içinde barındırır her zaman.

Kadından öğrenmede, kadına yaslanmada elbet zorlanmıştır. Kadın tarzı denilen tarz biraz da idealize edildiğinden, bu ideale gelememek, aynı zamanda kadına karşı bir güvensizlik yaratma riskini de içinde barındırır. Şirin, kimi zaman buralarda bocalasa da, esas olarak kadına bağlanmaktan hiçbir zaman vazgeçmemiş, kadın varlığını gerçek bir güç olarak hissetmiş ve eyleminde bunu bir güce dönüştürmüştür.

Kadın yoldaşlığını pamuklara sarılı bir naiflik gibi düşünenler yanılırlar. Kadın yoldaşlığı da yaşar. Sottuttur, maddi bir zemine dayanır. Ve bu maddi zemin her zaman dinamiktir. Kadın yoldaşlığını soyut bir ilişki düzleminde ele almak ya da bunu istemek, beklemek yanlıştır ve esas

olarak kadına güvensizlik biçimine dönüşmeye çok müsaittir. Kadının ilişkisi de çatışma ve gerilimi içinde barındıracaktır. Ama burada mesele, çatışma ve gerilim konularıdır. Kişisellikten köken alan ve kırılabilirlik biçiminde zuhur eden bir içerikte olmadıktan sonra, az biraz gerilim, ilişkiye devrimci bir dinamizm katar.

Geceler De, Gündüzler De, Tüm Zamanlar Bizim!

Şirin'e ait bir nitelik olarak değil ama, Şirin de dahil bir gerilla kadın bakımından genelleştirerek söy-

İstihbaratı, eylem anı ve geri çekilmesiyle farklı taktikleri içinde barındıran bir eylemde yer alacağını öğrendiğinde, dünyalar onun olur. Eylem başarılı. Şirin, bu eylemde planlandığı gibi konum almış ve bunu da büyük bir soğukkanlılıkla yerine getirmiştir.

lersek, gecelerin her gün her gün yeniden fethi, hayatın olağan akışı içindedir. Ayı ve yıldızları kadınlara yasak eden, gecelerin üzerine bir zebella gibi çöken erkek egemenliğinin her türden gericiliğine karşı en şiddetli mücadeleyi onlar verirler.

Bir kadın gerilla için geceleri sokakta geçirecek olmakla ilk tanışıklıktaki ruh hali aşağı yukarı şöyledir:

Tedirgin olur, ürkersin. Hele de yalnızsan, korkarsın. Ve o gecelerde kendini savunmasız hissedersin. Gecenin içinde çıplak gibisindir.

Erkek egemen değerler sistemi içinde çıplaklık, bir kadın için baş etmesi hiç de kolay olmayan bir durumdur. Baş edilmesi gereken senin çıplaklığın değil, erkeğin örtüsüz gerçekliğidir.

Bedenin çıplak kalmıştır ve gerçeklik ürkütücüdür. Ama o gece, sırat köprüsü de olsa geçilmelidir. Anda bir tercih değil, toplam tercihlerinin bir sonucudur, bilirsin ve işte onun için o gecedeki geçeceksindir. Geceleri kendine yoldaş edebilmek, kadın gerilla için zorlu bir sınav gi-

Yönetirken de yönetilirken de zorlayıcıları olmuştur Şirin'in, ama bunu aşılmayacak krizlere dönüştürmemiştir. İlişkilerinde devrimcidir. Eleştirel ve özeleştireldir. Ve kriz, bu ilişki tarzıyla kendi çözüm imkanlarını da içinde barındırır her zaman.

bidir. Bir eşiğin geçilmesi meselesidir. Geçersin. Sonra bir daha, sonra bir daha. Ve her defasında, bugün de başardım dersin. Zamanın tarifeli kullanım alanını genişletir, geceleri özgürleştirirsin, kendin ve tüm kadınlar için.

Belki onlar Taksim sokaklarını arşınlamadılar, “geceler bizimdir” sloganlarına karışmadı sesleri. Ama onlar, slogandan öte bir varoluş tarzı olarak, gecelerin içinde mevzi mevzi ilerlerler, gecelerin içinde alan tutarlar.

Şirin ve tüm gerilla kadınlar, gecelerin kadınların olmasının anlamını ve gerekliliğini, çok erken ve ta en derinden kavramış olarak, bunun için en önde savaşır.

Nitelik Biriktirmenin Özel Zamanları

Şirin, bir Kızıl Müfreze savaşçısı olarak kendisine yeni nitelikler katacak olan Hüseyin Demircioğlu Akademisi'ne doğru hareketinde, böyle bir eğitim için kendisine de fırsat tanınmasından dolayı son derece mutlu ve heyecanlıdır. Hazırlıklarını yapar. Biraz zorlu da olsa eğitim alanına ulaşır.

İki bölümlü bir eğitim çalışması yapılacaktır. Birinci bölümde, özel olarak gerillanın taktik ve teknik eğitimi vardır. Eğitim başlar.

Özellikle ateşli silahları kullanmakta iyidir. Daha sonrasında suikast okulunda uzmanlık eğitimi alır. Bu eğitimde de başarılı olur.

Toplam eğitim sürecinde kendisi üzerine çalışmak ve bu eğitim imkanını her zerresine kadar değerlendirebilmek çabası gösterir.

Gerek yaşamın örgütlenmesinde, gerekse de onun kimi ihtiyaçlarının yerine getirilmesinde büyük bir çaba ve fedakarca bir çalışma içinde olur. Fiziksel olarak en zor görevlere her zaman aday ve onun gereklerinin yerine getirilmesinde de emekçidir.

Orada ve daha sonrasında, zorlu yaşam koşulları karşısında, hiçbir zaman iradesinde bir çatalaşma olmamıştır.

O, yoksul yaşamları gönül zenginliği ile tolere edebilecek kadar, maddi yaşamın tutsaklık koşullarının dı-

şında bir insandır. Bu yüzden, eğitim alanının özgün sorunları, zorlukları ve keza bir kent gerillası olarak yaşadıkları, onun omuzlarında bir yüke dönüşmemiştir hiçbir zaman.

Teorik, siyasal ve örgütsel olarak parti çizgisinin kavranması ve derinleştirilmesi ana başlığı altında planlanan eğitim çalışmalarında çok heyecanlıdır. Partinin tüm birikimini sindirme çabasıdır. Kavrayışı somuttur.

Sonraki dönemlerde de, gerek bireysel gelişimi ve gerekse de birlikte çalışma yürüttüğü yoldaşları ile sistemli okuma ve eğitim çalışmaları, salt alanın bir sistematikliği olarak değil, yoldaşın özel çalışmasının da bir sonucu olarak, süregelen biçimde devam eder.

Bir Not

Şirin'in kişisel ihtiyaç tanımı en minimum düzeydedir. Siz kendisi için tarifleseniz bile, o bunu bir de kendi süzgecinden geçirir ve çoğunlukla birkaç kalem daha azaltılmış bir ihtiyaç listesi çıkartır. Bu, bazen en olmadık konularda bile olabilir.

Şimdilerde yer yer partinin birikimleri ya da maddi imkanlarıyla bu tarz bir ilişki, modası geçmiş bir devrimcilik ya da ideolojik darlık gibi görülse de, yine de birey devrimcinin her türden bir "kendinden vazgeçiş" hali iyidir. Elbette Şirin'in kimi zaman yaptığı düpedüz düşüncesizliktir. "Kendinden vazgeçiş" in yüzeysel ve dar kavranışıdır. Ama yine de Şirin durduğu yer, kendimize dönüklük ya da kendimize çekilme haline karşı tersinden bir denge anlamındadır. Denge gerçekten önemlidir. Şirin'e yaklaşarak dengenin bozulması devrimcinin niteliğinde bir bozulmaya neden olmaz. Ancak dengenin bir tür kendinde kalmaya doğru bozulması, devrimci niteliğin aşınmasına neden olabilir.

Şirin Her Zaman Hücumdaydı

O, bütün eylem planlarını hücumla göre planlar, öyle hayaller kurardı.

Hangi karakola baskın düzenlenebilir? Bunun için neye ihtiyaç var? Silah donanımı ne olmalı? Hangi silah nerede konumlanacak? Nasıl

bir eylem grubu? Ne tür niteliklere ihtiyaç var? Nasıl geri çekilecek?

Silah mı yok? Düşmandan silahlanmak için ne yapılabilir? Dünya deneyleri, daha özeldel Küba 26 Temmuz Hareketi ve savaşım yürüttüğü topraklarda boy vermiş yaratıcılıklar onu müthiş heyecanlandırır, iyi bir öğrenci olmaya, hayal gücünü büyötmeye yöneltir.

Verili durumun imkanlarını realize ederken, devrimci olanı arar ve bulur; analizle yetinmez veya analizin göz önüne serdiği zorluklar karşı-

Şirin, bir Kızıl Müfrezeye savaşçısı olarak kendisine yeni nitelikler katacak olan Hüseyin Demircioğlu Akademisi'ne doğru hareketinde, böyle bir eğitim için kendisine de fırsat tanınmasından dolayı son derece mutlu ve heyecanlıdır. Hazırlıklarını yapar.

sında pes etmez, çözüme odaklanır, küçücük de olsa bir ışık, bir imkan, bir geçit arar.

Siyasal süreç analizlerinde muhakkak somut bir politik görev çıkarma görüşü açısından hareket eder. İstihbarat toplamak ve bunu bir eylemin konusu haline getirmek söz konusu olduğunda, alanın en çalışkanlarından biridir Şirin. Hazırlıklıdır.

Son Çarpışmadan Önce

Yoldaşlar üslerindeki çatışmadan önceki son eylemlerinde kullandık-

ları materyali hedeflenen ilk zamanda yerleştiremezler. Trafığın aşırı yoğunluğu onları engeller. O kırk kiloluk materyali yeniden kamufle etmeleri gerekir. Bunun için düşündükleri yere doğru giderlerken, küçük bir kaza geçirir Şirin. Ayağını burkar. Yanındaki yoldaşına belli etmemeye çalışır bu durumu. Materyalin güvenliğini alırlar. Ancak ondan sonra Şirin'in ayağındaki incinmenin tam olarak farkına varır Berçem. Zar zor kaldıkları yere ulaşırlar. Şirin'in ayağı iyice şişmeye başlamıştır. Buzla kompres yaparlar ve Şirin ağrıdan sabahı zor eder. Eczaneden bir iki merhem alırlar. Bir hafta ayağının üstüne basmaması gerekir.

Bu, çalışmanın bir hafta daha ertelenmesi anlamına gelecektir. Üst komutanlıktan yoldaşla durum değerlendirmesi yapıldığında, Şirin'in bu eylemin dışında tutulması da gündeme gelir. Ancak Şirin buna şiddetle karşı çıkar. Bu eylemde muhakkak yer almak ister. Hatta dayatır kendini. Bir süre küser yoldaşlarına. Bir anlaşma yapılır; eğer bir hafta sonra ayağında bir iyileşme olmazsa, bu eylemde Şirin yoldaş yer almayacaktır. Şirin, bu karara uyacağına ve sonunda da küsmeyeceğine söz verir. Bir hafta sonra, artık eyleme katılacak kadar iyileşir ayağı. Eylemde yer alır. Eylem başarılmıştır. Eylemin yankısı daha ilk dakikalarda kentin her yanında hissedilir. Son dakika haberleri veren tv'ler çeşitli tahminler yürütürler. Bayrampaşa eylemi olarak geçer tarihe.

Ve fakat eylemin yapıcıları, sonucu bir türlü sindiremezler. O iki saniyelik gecikme, partizanların sırtlarında iki tonluk bir yüke döner.

Düşman aracı ile bombanın çakışması için, düşman aracı işaret olarak alınan direktten geçtiği anda tetikleme yapılacaktır. Hava karardığı için, tetikleme yapacak yoldaş ile aracı gözlem altında tutacak yoldaş aynı kişi değildir. Onun için, göz ve el aynı zamanda harekete geçmelidir. Yoldaşların gerilimine neden olan işte tam bu noktadır. Biri “tam zamanında ‘bas’ komutu vermemiş olabilir misin?”, diğeri ise “tam aynı anda tetikleme hareketine geçirdin mi?” sorularını birbirlerine yönelterek, o lanet iki saniyenin nerede aralarına girmiş olduğunu tespit etmeye çalışırlar. Elbet bu, o günlerde ciddi bir gerilim yaratır.

Birkaç gün sonra, bu iki saniye girdabından çıkıp, eylemin cüretindeki ve gerçekleştirilmesindeki güçle donandıklarında, yeni bir eylem için harekete geçmenin sabırsızlığında dırlar artık. Bilirler ki, Bayrampaşa hücumunu başaran irade ve cüret, daha güçlüsünü ve daha kusursuzunu da başarabilir.

Bayrampaşa eyleminin tekniğinin hazırlanmasında Berçem belirleyici iken, taktiğinin oluşumunda ise Şirin, düşmanın hareket tarzı ve kent bilgisi ile belirleyici bir nitelik olarak yer alır.

Gerilla, insan bilmek, teknik bilmek ve mekan bilmektir. Başka tüm “bilme” nitelikleri içinde bu bilmenin, gerek hareket ve gerekse de eylem bakımından anlamını bilince çıkarmıştır Şirin.

Ve Şirin, İstanbul’u iyi bilir. Daha önce birlikte çalıştığı bir yoldaştan kentin derinliklerine dair iyi bir ders almıştır. Daha sonrasında

dersini çalışmaya devam eder. Bir kent gerillası için eylem sahası anlamına da gelen kente hakimiyet, eylem gücünün misliyle artması, düşmanın denetiminin dışına çıkabilme imkanındır. Şirin bunu iyi bilir. Somut bir istihbarat çalışması yoksa, kentin istihbaratını yapmak için çıkar sokağa. Bir geçiş noktası, alternatif bir güzergah, iyi bir randevu yeri tespit edebilmişse, büyük bir keyifle döner üssüne ve heyecanla paylaşır bunu, günün raporunu verirken.

Silah mı yok? Düşmandan silahlanmak için ne yapılabilir? Dünya deneyleri, daha özelde Küba 26 Temmuz Hareketi ve savaşım yürüttüğü topraklarda boy vermiş yaratıcılıklar onu müthiş heyecanlandırır, iyi bir öğrenci olmaya, hayal gücünü büyütme yöneltir.

Dönüşün Muhteşemliği

Şirin Gazi’nin sokaklarını bir milis olarak adımlamıştır ve lakin bu kez uğurlama töreninde yoldaşlarının omuzlarında yeniden Gazi’ye döndüğünde, o artık bir komutandır.

O, bir kadın savaşçı ve komutan olarak, tüm kadın ve erkek savaşçılara bir hücum talimatıdır. O, soyut haldeki erkek egemen burjuva faşist düzene karşı değil, onun her biçimdeki varlık haline karşı bir isyandır. Kadımlar ve erkekler olarak, onun bu radikalizmini kendimize örnek

alıyoruz. Özel ve genel, tüm politik yaşamımızda, her türden sıradanlığı ve kendiliğindenciliği reddediyoruz.

Şirin'e değen kurşunlar bize de değdi. Yaralıyız. Olabilir.

Ama bizim, yangınlar içinde de olsa yaralarımızı saran Berçem komutanlarımız var. Yeniden yeniden ayağa kalkmaya ve savaşmaya devam edeceğiz.

Ayaktayız ve bir daha asla durmayacağız. Şirin ve Berçem bize yol

gösteriyor. O yoldan asla geri dönmeyeceęiz. Savařtayız, illa ki mevzi kazanacak, mevzi kaybedeceęiz.

Asla ama asla geri çekilmeyeceğiz. Hücumdayız. Ey halk düşmanları, tüm varlığınıza, ama tüm varlığınıza savaş açtık! Ayak bastığımız, nefes aldığımız her yere fakirlerin ve ezilenlerin adaletini taşımaya ant içtik! Size can korkusuyla, koruma ordularıyla yaşamak, bize hesap sormak düştü! Biz kazanacağız!

Özel Mülkiyet, Heteroseksist Egemenlik Ve Toplumsal Cinsiyet

Ekin Şevin Sökmen

Heteroseksizm arzuyu heteroseksüelleştirmiştir. Arzu ve kişi arasındaki öznel ilişkiye müdahale etmiş, bu anlamda kişi ve arzu arasındaki ilişkiye bir inisiyatif ve seçme hakkı bırakmamıştır. Oysa insan dediğimiz canlı, kendi eyleminden sorumludur. Ve o, kendi eylemini "istediği" biçimde yapma yetisine sahip olması ile diğer canlı türlerinden yolunu ayırmıştır. Diğer tüm eylemler gibi cinselliği yaşama biçimi bakımından da yasaklar getirilerek, kendisi için kendisi olma eylemine müdahale edilmiş insan, böylece belirlenmiş tutum ve tanımlara tutsak edilmiştir.

Toplumların tarihsel gelişimi ve ilerleme tarzı, marksist hareketin, sınıf mücadelesinde aldığı konumun nedeni ve hem de sonucu olarak, her zaman gündeminde oldu.

Toplumsal yaşamın üretici güçler, üretim araçları ve üretim ilişkileri bütünü ve onun üstyapısal tüm kurum ve işleyişlerinin toplamı olarak, maddi yaşam gerçekliğini devrimci analizin ve devrimci eylemin konusu olarak ele aldı.

Toplumların ve onların maddi ilişkilerinin uyumu, çelişki ve çatışmasının bilgisini tarih, an ve gelecek içinde anlamlandırmaları yolundan teorisini kurdu. Ancak salt teori kurarak değil, aynı zamanda saf tutarak, saflaşarak ideolojik konumunu inşa etti.

Sınıf çelişkisi ve cins çelişkisinin çakışması ve çözülmesinin imkan-

larına odaklanarak, kadın devriminin stratejisini ve siyasal programını oluşturdu.

Ezilenin de ezileni kadın eksenli konum alarak, aynı zamanda tüm ezilen ve yok sayılan sınıf, ulus ve kimliklerle özdeşlik, ilişki ve ittifak pozisyonlarını belirledi.

Giriş

Hiçbir şey gökten zembille inmedi! Bütün toplumsal ilişkiler yeryüzünde kuruldu ve yine yeryüzü meseleleri olarak çözüme kavuşacak/kavuşturulacak.

Morgan'ın kendi döneminde yaptığı antropolojik çalışmalar sonucu ulaştığı insan ve toplum bilgisi, marksizmin kurucuları olan Marks ve Engels tarafından sıkı bir öğrenmeye tabi tutulmuş ve onunla

sıkı bir etkileşim içine girilmiştir. Onlar, üretim araçları üreten canlılar olarak diğer canlılardan yolunu ayırıp serüvenine başka bir yoldan devam eden insan ve insan topluluklarındaki ilk cinsel ve sınıfsal bölünmenin izini sürerek, sınıflı toplumların varoluş nedenlerini ve aşılmasının dayanaklarını çözümlenmişlerdir.

Bütün bu çözümlenmenin nirengi noktasını ise özel mülkiyet oluşturur.

Mülkiyetin özel karakteri, aynı zamanda, ona sahip olanın eşitler dünyasından farklılaşması ve onun üstüne çıkmasının da nedenidir.

Özel mülkiyetin tarih sahnesinde boy göstermesi ile tüm eşitlikler bozular. Özel mülkiyetin alanının genişlemesi ve kaynağının kitleleşmesi, sınıfsallaşma ve aynı zamanda cinsiyet çelişkisinin derinleşme sürecini de koşullamıştır.

İki türlü üretim süreci, maddi yaşamın üretimi ve türün üretimi süreci, bu aynı dönemde belli bir disiplin bi-

çiminde ilerler. Cinsel ve sınıfsal bu ilk bölünmenin başladığı yerde, yeni bir *birlik biçimi* olarak *aile* şekil almaya başlamıştır.

Aile, duygusal bir birlik alanı değil, gerek üretici, gerekse de tüketici bir birim olarak, tarihsel gelişimin zorunlu bir örgütlenme biçimidir. Eşitliğin ve ortakça yaşamının yerini, aile örgenliği biçiminde parçalara bölünmüş üretim ve tüketim mekanizmalarının aldığı koşullarda, her türlü eşitlik bozguna uğramış ve bozulmuştur.

Evet, kötülüklerin bir kaynağı özel mülkiyetse, bir diğer kaynağı da kökenini özel mülkiyetten alan ailedir.

Tüm toplumsal tarihte, egemen cins ve sınıflar bakımından ailenin korunmasının devletsel bir mesele düzeyindeki ekonomik, politik ve ideolojik anlamı da buradan gelir. Aile birliğinin korunması, esas olarak, verili sistemin korunması ve kollarından başka bir şey değildir.

Biraz Daha Geriye Gidelim:

Doğadan Ve Doğaldan “Kopuş”

Diğer canlılardan farklı biçimde, alet yapan ve tasarlayan olarak doğanın bir türü olan insanın insanlaşma süreci, aynı zamanda doğadaki diğer tüm canlılardan ayrılma sürecidir. Doğadan ilk büyük sapma eylemi alet yapmak ve bunun kendiliğinden olmaktan çıkıp tasarlanım süreci ile birleşmesidir. Alet yapmak ve eylemi üzerine düşünmeye başlamak, biyolojik farklılıkların da farkına varmak biçiminde devam eder. Bu dönemde esas olarak, farkına varmak biçiminde bir biyolojik ayrılma vardır. Farkına varmaktan farklılaşmaya gidiş ise insanlaşma sürecinin ilerleyen aşamalarının konusu olacaktır.

Soyun üretiminin kendiliğinden biçimde devam ettiği bu dönemde, insanlar arasındaki ilişkide esas olarak, halihazırda güdüsel davranışlar öndedir.

İnsanın yaptığı aletlerin çeşitlenmesi, düşüncenin de çeşitlenmesi ve kavrayışın gelişmesi, irade ve bilincin oluşması sürecidir. İnsan, tüm eylemleri üzerine düşünürken, kendi eylemlerinin de sonuçlarını tasavvur eder hale gelmiştir. Bu aşamada üreme ve cinsellik, güdü ve haz, ne birbirinden tam ayrılmış, ama ne de birbirinin yerine ikame edilir durumdadır.

Doğaya Yabancılaşmayla Zamandaş Biçimde İnsanın İnsana Yabancılaşması

İnsanın insana yabancılaşmasının iki alanı vardır. Birincisi, insanın kendi içinde türüne yabancılaşması olarak cinsiyetçilik, ve ikincisi de, ürettiğine yabancılaşması olarak, üretim amacı-

nın meta üretimi biçiminde gelişmesi. Maddi yaşamın iki biçimde kendini var etmesinin uyum ve birliğinin bozulması. İnsanın doğadan yabancılaşmasının yeni etabı, insanın insana yabancılaşması olarak devam eder.

Tüm ilişkiler bu zeminde yeniden kurulur. Doğanın insanından insanın doğasına bu geçiş, aynı zamanda tarihin de başlangıcıdır.

İnsanın doğasını belirleyen belirli tarihsel biçimler vardır. Bu anlamda insan doğası sabit değildir, değişkendir, hareket halindedir.

Tüm toplumsal tarihte, egemen cins ve sınıflar bakımından ailenin korunmasının devletsel bir mesele düzeyindeki ekonomik, politik ve ideolojik anlamı da buradan gelir. Aile birliğinin korunması, verili sistemin korunması ve kollanmasından başka bir şey değildir.

Evet, insanın doğadan bir kopuşu ya da sapmasından bahsedebiliriz, ama bu esas olarak, cinsel yönelimlerimizle değil, üretim araçları üretten bir varlık olmaya başlamamızla başlamış ve oradan ilerlemiştir. Ve aslında bu doğadan kopuş hali, aynı zamanda insanın insanlaşma serüvenine de başlamasıdır. Salt doğanın içinde ve onun organik bir parçası, canlıların bir türü olan insan, doğanın konusundan tarihin konusu olmaya geçer. Biyolojik fark bu andan sonra belirginlik ve anlam kazanır.

Biyolojik Fark Bu Andan Sonra Belirginlik Ve Yeni Bir Anlam Kazanır

Kadın ve erkek belirlenimleri eğer salt biyolojik bir işaret anlamında kullanılır olsaydı, aslında toplam toplumsal yaşamda şimdiki gibi bir ilişki ve çatışmadan bahsedilemezdi.

Ancak cinsiyet bölünmesi salt bir biyolojik bölünmenin çok ötesinde, üretim araçlarına sahiplik ya da ondan yoksunluk anlamında bir sınıfsal bölünme olduğu andan itibaren, biyolojik farklılık artık salt

Ancak cinsiyet bölünmesi salt bir biyolojik bölünmenin çok ötesinde, üretim araçlarına sahiplik ya da ondan yoksunluk anlamında bir sınıfsal bölünme olduğu andan itibaren, biyolojik farklılık artık salt bir biyolojik mesele olarak kalmazdı. Kalmadı da!

bir biyolojik mesele olarak kalmazdı. Kalmadı da! Maddi yaşamın üretiminin araçlarına hakimiyet, teknik bir hakimiyetten siyasal bir hakimiyet biçimine evrilirken, bu hakimiyet biçimi, aynı zamanda soyun üretimini de bu hakimiyetin geliştirici ve tamamlayıcı bir bileşeni olarak belirleme imkanına sahip oluyordu. Aile gibi hücrenel bir formun da, zor aygıtının kurumsallaşmış hali olarak devletsel organizmaların da karakterini belirleyen erkek cinsi oldu.

Üretim ilişkilerinin hakimiyeti dolayısıyla erkek egemenliği, bu hakimiyetin sürdürülmesi koşullarını ancak özel mülkiyetin korunmasına dayanarak sağlayabilirdi. Hem verili durumun korunması ve hem de işgücü üretimi bakımından soyun üretimi belirleyici bir yerde duruyordu.

Cinsiyetten toplumsal cinsiyete geçişin ana güzergahı böyledir.

Bir Anormallik Olarak İnsan

İnsanlaşma, bir bakıma, doğanın ve doğalın yolundan çıkmak anlamına gelmez mi? Doğal mı, değil mi? Belirleyen ne ya da kim?

Doğanın yasalarına uygunsuzluğu, daha diğer canlı türlerinden ilk ayrıldığıımız ve sonrasında bunu geliştirerek derinleştirdiğimiz andan itibaren, biz başlattık. Yani hepimiz. Yani insan türü.

Doğadan “kopma” eylemine girdiğimiz andan itibaren, zaten doğanın “dışında”ız. Başka yüzlerce konuda doğadaki diğer canlılardan zaten ayrılmışken, cinselliğin ve onun kimliksel üst katmanlara doğru şekil almasının bu “kopuş” konusunu neden bu kadar büyük bir soruna dönüştürüyoruz? Açık ki bu, egemen düşünüş biçiminin, doğadan kopuşa değil, egemenden kopuşa sistematik refleksinden kaynaklanmaktadır.

Heteroseksüel ilişki, doğanın kendiliğinden akışı içinde bir sorun olma niteliği taşımaz. Ancak heteroseksüellik, aynı zamanda kendisi dışındaki tüm cinsel ilişkileri yok sayar ya da yasak getirirse, kendisi de bir sorun halini alır. Cinsel özgürlükten cinsiyet bölümlü heteroseks-

sist ataerkil sisteme doğru hareket, aynı zamanda heteroseksizmi tarihsel olarak sorunlaştırır.

Doğadaki biyolojik cinsiyetli canlılarda, cinsel edimin amacı üremedir. Üremek amacından saparak bir cinsel edimde bulunan canlı insandır. Bu edimin kaynağı ise salt güdü değildir. Kişisel ve toplumsal olarak edinilmiş olan bilgi ve bilinçtir.

Aynı insan, elde ettiği bu bilinç ve bilgi dolayısıyla ve güdülerini yönlendirebilme iradesiyle, cinselliğini başka biçimlerde ve tarzlarda yaşayabilir. Üreme amaçlı olmayan cinselliği kabul etmek ve ama bunu kimin kiminle nasıl yaşayacağına itiraz ve yasak koyucu olmak, insan gelişiminin tarihsel evrimi içindedir ve bu çelişki yabancılaşmanın ürünüdür.

Özel mülkiyete dayalı bu yabancılaşmaya bağlı olarak, heteroseksüel ilişki dışındaki tüm diğer cinsel ilişkileri yok saymak, baskı ve zor ile insanlara soyun üretimi eksenli ilişki biçimi ve onun tanımlanmış kurumsallığını kabul ettirmek amacı taşır. Ya da, heteroseksüelliği tek yaşanabilir cinsel ilişki olarak görmek ve bunu toplumsal değer ve yasalar düzlemine taşımak ve salt heteroseksüel cinsel ilişkiyi yasal ve toplumsal olarak kabul edilir kılmak, heteroseksist egemenliğin tekçi, baskıcı ve despotik karakterinin ifadesidir.

Heteroseksist egemenlik tesadüfen oluşmuş ya da doğanın evrim yasalarının sonucu kendiliğinden kurulmuş bir egemenlik biçimi değildir. Onu var eden toplumsal maddi koşullar vardır. Bu koşullar, bir kez daha,

tüm kötülüklerin kaynağı olarak özel mülkiyete işaret eder.

İnsan toplumunun cinsel davranışlarını belirleyen cinsel yasaların doğayla uygunluğu söz konusu olduğunda, heteroseksüellik de homoseksüellikten daha doğal ya da daha yapay değildir. Şimdiki toplumda heteroseksüel sistemin içine doğulmuş olması, onu diğer cinsel yönelimlerden daha meşru ve yasal kılmaz.

Doğayla ilişkide başka yüzlerce konuda doğadaki diğer canlılardan

Heteroseksüellik, aynı zamanda kendisi dışındaki tüm cinsel ilişkileri yok sayar ya da yasak getirirse, kendisi de bir sorun halini alır. Cinsel özgürlükten cinsiyet bölümlü heteroseksist ataerkil sisteme doğru hareket, aynı zamanda heteroseksizmi tarihsel olarak sorunlaştırır.

zaten ayrılmışken, insan cinselliğinin heteroseksüel olmayan biçimlerine eleştirinin, insan doğasına aykırılık teziyle gelmesi anlaşılabilir. İnsanın kendisi doğayla ilişkisinde, onun yasalarını bilinçli biçimde kavrar, uygular ve dönüştürürken, farklı cinsel kimlikleri ve performansları doğaya ve insan doğasına aykırılıkla mahkum etmek, açık ki teorik, programatik ve ideolojik, kasıtlı bir tutumdur. İtirazlar, heteroseksizmin cinsel ve sınıfsal konumunu yansıtır.

Kısacası, doğallıktan bahsedeceksek, önce insan olmanın doğaya meydan okumak, doğayla kasıtlı ilişki kurmak, doğaya yabancılaşmakla başladığını söylemeliyiz.

İyi de o zaman, ilerlemenin bu aşamasını, dünya başımıza yıkılmadan geri çeviremez olan bu düzeyi ne yapacağız? Bu evren bu olduğu sürece, bu anlamda “doğala, en doğala” doğru gidiş yaşanamaz. Ancak materyalist tarih anlayışı, bize bu ilerlemenin bundan sonraki zorunlu safhalarını da verir, ki bu

İnsanın kendisi doğa ile ilişkisinde, onun yasalarını bilinçli biçimde kavrar, uygular ve dönüştürürken, farklı cinsel kimlikleri ve performansları doğaya ve insan doğasına aykırılıkla mahkum etmek, açık ki teorik, programatik ve ideolojik, kasıtlı bir tutumdur.

da, doğayla ilişkilerin yeni biçimde kurulmasının zorunluluğudur. Bu, doğaya dönüş biçiminde bir geriye sıçrama tarzında değil, doğayla uyumun kurulması biçiminde bir ileriye sıçrama biçiminde olacaktır. Verili doğa ve tarihsellik içinde, insanın insanla ve insanın doğayla ilişkisinde ancak yeni bir denge kurulabilir. Evet, bu hem mümkün ve hem de gereklidir ve aslında komünistlerin konuya dair programatik ve güncel ilişki bağlamını da bu oluşturur.

Üremenin koşullarını kendi içinde taşıyan cinsel edimin dışına çıkmak, toplumun yeniden üretimi görevine karşı çıkmaktır. Dolayısıyla, cinselliğin asla salt bir kişisel sorun olmaması, olamaması gerçeği, cinsiyet çelişkisinin tüm konularını etkiler. Ama insan toplumu bu çelişkiyi ileriye doğru çözmenin yollarını aramak zorundadır. Heteroseksizm, soyun yeniden üretimi sorununu, mevcut egemenliğini sürdürerek çözmenin dışına, zihniyette de pratikte de, asla çıkamaz. Bu, insanlığın bu cendereden çıkamayacağı anlamına gelmez. Tıpkı kürtaj sorunu gibi, cinsel yönelimlerin özgürlüğü sorunu da, nesnel olarak soyun yeniden üretimini tehdit eden bir sorun olarak, cinsiyetçi işbölümünü kurumlaştırma değil, geriletme yönünde çözümlenmelidir.

İnsanın İlk Bölünmesi

Kadın ve erkeğin bölünmesi, salt bir kimlik bölümü değil, aynı zamanda bir işbölümü olarak, doğrudan altyapının temel unsurları kategorisindedir. Kimlik bölünmesi olarak ortaya çıkan görünüm, bu işbölümünün bilince yansımasıdır. Gönüllü işbölümünün zorunlu işbölümüne dönüşmesi ise, basit üretim araçlarının yetkinliğinin artması ve artık ürün elde etme imkanları koşullarında, özel mülkiyetle paralel ve karşılıklı birbirini koşullayan bir gelişmedir. Aile, bu yeni ilişki biçiminin kesişme ve taşıyıcı kuvveti anlamında, bir bileşik kuvvettir. Ve erkek cinsinin egemenliğinde kurulur.

Özel mülkiyet, aile ve devlet üçlüsü, aynı zamanda erkek egemenli-

ğinde kesişmiştir. Farklı sınıflardan erkekler, bu üçlü mekanizma içinden birbirlerine bağlanırlar ve işte tam o koşullarda cinsellik edimi yeni bir anlam kazanmış olur.

Zorunlu işbölümü sonucu kadın ve erkek bölünmesinin aynı zamanda ilk sınıfsal bölünme olduğu ve bu sınıfsallıkta kadın ve erkeğin antagonist çelişki içinde birbirine karşı konumlandıkları koşulda, bu ilişkinin egemen tarafında erkek, ezilen ve sömürülen tarafında ise kadın vardır.

Kadınlık salt bir biyolojik varlık biçimi değil, toplumsal bir varlık biçimidir. Kadın, toplumsal cinsiyet kimliği büyütülerek, geliştirilerek ve derinleştirilerek, bu ilişkide ezilen ve sömürülen konumda tutulur.¹

Heteroseksizm arzuyu heteroseksüelleştirmiştir. Arzu ve kişi arasındaki öznel ilişkiye müdahale etmiş,

bu anlamda kişi ve arzu arasındaki ilişkide kişiye bir inisiyatif ve seçme hakkı bırakmamıştır. Oysa insan dediğimiz canlı, kendi eyleminden sorumludur. Ve o, kendi eylemini “istediği” biçimde yapma yetisine sahip olması ile diğer canlı türlerinden yolunu ayırmıştır. Diğer tüm eylemler gibi cinselliği yaşama biçimi bakımından da yasaklar getirilerek, kendisi için kendisi olma eylemine müdahale edilmiş insan, böylece belirlenmiş tutum ve tanımlara tutsak edilmiştir.

Tarihin daha ilk zamanlarında, gey-lezbiyen ilişkiler, üreme amaçlı cinselliği de reddetmeden var olmuştur. Ancak erkek egemenliğinin kurumsallaşmasından sonradır ki, heteroseksüel cinsel ilişki yasal ve zorunlu bir ilişki katına çıkarılır. Hazza dayalı ve üremeyi dışsallaştıran tüm ilişki biçimleri yasaklanır ve

[1] “Kadın cinsin erkek cins tarafından tahakküm altına alınması ve köleleştirilmesi, özel mülkiyetin doğuşuyla birlikte tarih sahnesine çıkan ilk sınıf çatışmasıdır. Cinsiyetçi toplum, ataerkil toplumsal düzen ve kölelik sisteminin organik bir bütünlük oluşturarak cinsel ve sınıfsal ezilmişliğin ekonomik politik ve ideolojik kurumlarını yaratmasıyla ortaya çıkar. Bu yapı, tarihsel gelişim içinde heteroseksist nitelik de kazanır.” Antifaşist, Antiemperyalist, Antisömürgeci, Cins Özgürlükçü Demokratik Devrim Programı, “Cinsiyetçi Toplum, Erkek Egemenliği Ve Kadın Devrimi” bölümü, 11. madde

toplum dışı ilan edilir. Bu erkek-sınıf egemenliğinin sonuçlarından biri olur.

*“İnsan verili, sabit, değişmez biyolojisiyle belirlenen bir doğaya sahip değilse ya da tarihsellik-toplumsal-kültürel insan doğasının için bir parçasıysa, bu durumda biyoloji ne erkek için ne de kadın için bir yazgı olabilir. Çünkü erkek ve kadın daima belirli toplumsal ilişkilerin dolayımıldığı somut koşullar dahilinde var olur ve etkileşirler.”*²

Cinsiyetçi Toplumdan Cins Ayrımsız Toplum Yapısına

Komünizm kadın devriminin azami programıdır.

Kadın ve erkek bölünmesinin, bütün nedenleri ile birlikte son bulması, doğurganlık merkezli cinsel sınıflandırmanın ortadan kalkması ve tüm bunların, belirleyen kimlik ve eylemler olmaktan çıkması, bütün kötülüklerin kaynağı olarak özel mülkiyetin ortadan kaldırılması ile mümkün olacaktır.

Kafa emeği ile kol emeğinin birleşikliği ve oluşan ürünle özdeşlik koşullarına ancak komünizmle ulaşılabilir. Bu, biyolojik farklılık temelinde toplumsal cinsiyet kimliklerinin de zorunluluk koşullarının ortadan kalkması ve belirleyen olma

sıfatını kaybetmesi demektir. Keza tüm toplumsal cinsel kimliklerin bugünkü anlamlarının dışına çıkması ve bir tür kimliksizleşmek anlamına gelecektir.

Bundandır ki, cinsiyetsizlik maddi yaşamın kuruluş tarzında verilir ve maddi yaşamın özel mülkiyet karakteri ortadan kalktığında, aynı zamanda onun sonuçlarının da ortadan kalkmasının bütün koşullarına ulaşılmıştır.³

Cinsiyet Vardır

Cinsiyetin bedende nasıl bir anlam ve değere sahip olduğu ya da olacağı ise, nesnel olarak içinde hareket ettiği sistem bütünlüğü tarafından belirlenir.

LGBTİ+, aslında kendiliğinden olana karşı bir “kendisi” olarak, durumu sorunlaştırmak ve bireysel olarak sonuca vardırırmış olmak bağlamında bir “kendisi için” olma tavrı ve hareketidir.

Bundandır ki, komünist kadın hareketi, cins bilinçli olmak, aynı zamanda bir kendisi için olma tavrı olarak, tüm kendisi için olma tutumlarıyla, bunun kendisi için de varlık tarzı olması hasebiyle, ilişki ve empati kurar. Ve aynı zamanda, onun kimi bölükleri ile özdeşlik ve kimi bölükleri ile de ittifak ilişkisi içine girer.

[2] A. Heatar Brown, Marks'ta Toplumsal Cinsiyet Ve Aile, Dipnot Yayınları, s. 28; akt. Sevda Karaca.

[3] Komünistlerin programının ilgili maddesi, bu bakımdan en özlü ifade ile çözümünü tarif etmiştir. “Komünist hareketin sonal amacı, bayrağında herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinmesine göre ilkesi yazan komünizmdir. Komünist toplumda sınıflar bütünüyle ortadan kaldırılmış, insanların işbölümüne köleleşirici bağımlılığı sona erdirilmiş, kadın ve erkek arasındaki tarihsel işbölümü aşılmış, heteroseksizm sonlanmış, kafa emeği ile kol emeği ve kent ile kır arasındaki karşıtlıklar silinmiş, kültür herkesin ortak malı haline gelmiş, çalışma bir zevke ve yaşamın başlıca gereksinimine dönüşmüştür. Toplumun sınıflara bölünmesi temeli üzerinde yükselen devlet ortadan kalkmış, tarihten gelme ulusal eşitsizlikler aşılmış, toplum üyeleri arasında gerçek eşitlik sağlanmıştır. Komünizm bir dünya sistemidir, kapitalist kuşatmanın yerini sosyalist kuşatmaya bırakmasıyla gerçekleşir.” Antifaşist, Antiemperyalist, Antisömürgeci, Cins Özgürlükçü Demokratik Devrim Programı, “Komünizm Ve Komünizme Geçiş” bölümü, 38. madde

Kadın devriminin öncü ve önder bölüğü olarak komünist kadınların ve onların karma yapılarının konuyla bağlanmaları tam da bu buradan başlar.

“... hiç kimse, karşısına heteroseksüel değilim diyen biri çıkmadığı sürece heteroseksüelim demeye gerek duymuyor. Lezbiyenlerin ve biseksüel kadınların yaşadığı yok sayılma, kendimizi ve cinselliğimizi keşfetmimize olanak vermeden, heteroseksüelliğin tek cinsel yönelmiş gibi sunulmasının sonucu olduğundan, bütün kadınlar için bir dayatmadır aslında. İşte bu yüzden, kendimizi tanımamıza ve anlamamıza engel olan bu dayatmayı ortadan kaldırarak hep birlikte özgürleşeceğimize inandığımız için, ‘Lezbiyenler ve Biseksüel Kadınlar Vardır’ demek yerine, ‘Her Kadın Heteroseksüel Değildir’ diyoruz.”⁴

Biyolojik görünümlerimizden ibaret değiliz. Devamla, her insan heteroseksüel değildir demek istiyoruz.

Dişi ve eril olmak, xx ve xy kromozomlarının belirli bir disiplin altındaki marifetlerinin sonucudur. Kadın ve erkek, önsel olarak bu marifete dayalı biçimde toplumsal kimlik edinirler. Toplumsal kimliklerin içeriğini belirleyen erkek egemenlikli siyasal ve toplumsal yapılarıdır. Kadın ve erkek olmak, seçilmiş varoluş biçimleri değil, içine doğulmuş bir varlık halidir. Burada LGBTİ+, bir bakıma kendiliğindenlik ve kendinde olmak, nesnel bilinç ve öznel var oluş arasındaki ilişki bağlamında bir yere oturur.

Heteroseksizme karşı mücadele erkek egemenliğine, onun kurumsallaşmış tüm yapılarına ve bu yapıların sistematikliğinin bugünkü ifadesi kapitalizme karşı mücadeleyi zorunlu kılar.

Egemen sınıflar yalnızca maddi olana hakimiyetle kendi varlıklarını devam ettirmezler. Aynı zamanda, dil, anlam ve içeriklendirmede de hakim olmak, maddi olanın bütünlüklü biçimde üstyapıda da taşınmasını

Heteroseksizm arzuyu heteroseksüelleştirmiştir. Arzu ve kişi arasındaki öznel ilişkiye müdahale etmiş, bu anlamda kişi ve arzu arasındaki ilişkide kişiye bir inisiyatif ve seçme hakkı bırakmamıştır. Oysa insan dediğimiz canlı, kendi eyleminden sorumludur.

beraberinde getirir. Üretim ilişkileri, diğer tüm ilişkileri şekillendirmesi bağlamında, belirleyicidir.

“Erkek egemenliğinin maddi dayanakları ortadan kaldırılmadığı sürece cinsiyetsiz toplum (ister biyolojik, ister siyasal anlamda cinsiyetsiz toplumdaki bahsediyor olalım) var edilemez.

Dolayısıyla, kadın özgürlük mücadelesi, erkek egemenliğinin toplumsal maddi dayanaklarının ortadan kaldırılmasına yönelmek zorundadır. Maddi bir iktidarın yıkılışı için

[4] Her Kadın Heteroseksüel Değildir, KAOS GL Yayınları, 2007, s. 12

verilecek mücadele de, örgütüyle, politikasıyla, kitle gücüyle ve kitle çizgisiyle, aynı düzeyde maddi olmak zorundadır. Erkek egemen zihniyetin geriletilmesi, toplumsal normların değişmesi vb. hedefler, ancak bu türden bir maddi mücadele içerisinde ortaya çıkacaktır ve böylesi bir maddi mücadele ile birleşmediğinde de boş sözden öteye geçemeyecektir. Öyleyse, erkek egemenliğinin maddi iktidarı burjuva iktidarla kaynaşık olduğuna göre, sadece ve sadece toplumsal cinsiyetin, cins ayrımcı toplumun ortadan kaldırılmasının,

Kadın devriminin öncüsü, sınıf olma gerçeğinin üzerinde ve ondan bağımsız biçimde kadın değildir. Kadın devriminin öncülüğü, salt ezilmişlik üzerinden değil, aynı zamanda sınıfsallık eksenli kurulur. Kadın devriminin öncüsü ve önderi proleter, emekçi kadındır.

sadece ve sadece kadın özgürleşmesinin (ve LGBTİ+ özgürleşmesinin) yolunu arayan bir mücadelenin dahi mecrası, proletaryanın devrimci yoluyla kesilir.”⁵⁵

Ve Devamla

LGBTİ+'ların varlığı, üretimin iki biçimini, maddi yaşam ve soyun üretimini görevlerini kendisinde somutlayan ve kendisinde ilerleten aile kurumunu bu anlamda çözücü bir

rol oynar. Bu LGBTİ+ hareketinin doğrudan sonuçlarından biridir ve erkek egemenliğinin hem cinsiyetçilik ve hem de emek sömürüsü üzerinden kendini var edişinin kurumsal düzeyi olarak sermaye düzenine karşı da bir pratik sorgulama gücüne sahiptir. Karşı hareketin şiddeti, aynı zamanda, LGBTİ+'nın bu role sahip olmasındandır.

Kadın ve LGBTİ+ arasında ilişki ve ittifak işte bu noktada kurulur.

LGBTİ+ neden kadın devriminin ittifakıdır ve ama kadın devriminin önderlik pozisyonundan bir bileşeni değildir?

LGBTİ+ üçüncü bir cins değildir.

LGBTİ+'lar, biyolojik olarak eril ve dişi olmakla beraber (interseks ve diğer biyolojik farklılıklar bir yana), cinsel performanslarını toplumun bu biyolojik formlara atfettiği sınırlar içerisinde gerçekleştirmezler. Salt cinsel performansla sınırlı ya da bir yaşam tarzı olarak benimsenmiş cinsel yönelimlerin bütünü içerirler. Toplamda, heteroseksüel norm egemenliğinde ezilen kimliklerdir. Evet, ezilen kimlikli olmak nedeni ile kadının ezilmişliğinde ortaklaşırlar.

Kadın devriminin öncüsü, sınıf olma gerçeğinin üzerinde ve ondan bağımsız biçimde kadın değildir. Kadın devriminin öncülüğü, salt ezilmişlik üzerinden değil, aynı zamanda sınıfsallık eksenli kurulur. Kadın devriminin öncüsü ve önderi proleter, emekçi kadındır. Yıkıcılık eyleminde tüm kadınların öncüsü ancak kuruluş ve yeniden inşada da-

[5] Sema Duru Boran, Kadın Devrimi, Sosyalist Kadın sayı 20, Güz 2017, s. 32

yanacağı emekçi sınıftan kadınlardır. Ezilmişlik kaynaklı değil, ezilmişliğin karakteri gereği saflaşmıştır. Kadının özgürlük mücadelesi, bir bütün olarak LGBTİ+ hareketi ile ittifak içindedir.

Komünist kadınların devrimci programı, buradan feminist programdan ayrılır ve aynı zamanda biyolojik bölünme üzerine inşa edilen patriyarkal egemenlik analizinden farklılaşır.

İrksal, dinsel, ulusal ve sınıfsal olarak en alttakilerin acı ve ıstırapları ortaklaşabilir ve hatta kimi anda ırksal, kimi anda dinsel ve kimi anda ulusal baskının şiddeti çok daha sarımsı ve yok edici bir düzey kazanabilir. Ancak ezilmenin derinliği değil, kurtuluşun zorunlu imkanlarında ortaklaşmak, sonuna kadar gidebilme yeteneğindedir.

“Emperyalist küreselleşme evresinde, kadını toplumsal yaşamın içine çeken üretimin toplumsal karakteri ile eve bağımlı konumunu pekiştiren mülkiyetin özel karakteri arasındaki çelişkinin derinleşmesine bağlı olarak cins çelişkisi keskinleşmiş, bu durum kadın cinsin ayaklanmasının ve kadın devriminin nesnel zeminini oluşturmuştur. Kadının ucuz işgücü olarak sömürsü katmerlenmiş, kadın işçiler nicelik olarak büyümüş, cinsiyetçi sömürü ile artıdeğer sömürsü arasındaki ilişki pekişmiş, sermaye üretimi ev eksenli güvencesiz sömürü temelinde ev içine taşınarak evsel kölelikle kaynaşmış, seks endüstrisi küreselleşmiştir.

Bu zeminde, 21. yüzyıl, bir kadın devrimleri çağı olarak başlamıştır. Toplumsal bir kuvvet halini alan lgbti+’lar kadın devriminin önemli bir ittifak gücü haline gelmiştir.”⁶

LGBTİ+ Ve Komünist Kadınların Politik Görevleri

“Lgbti+’ların söz, eylem, örgütlenme hakları güvencelenecek, homofobi, transfobi ve heteroseksizme, nefret söylemine karşı sistemli ideolojik ve siyasi mücadele verilecek, heteroseksist suçlarda ceza artırımı uygulanacaktır.”⁷

Politik mücadelede ve taktiğimizin güncel görevlerinde ise, LGBTİ+ varoluşla dayanışma içinde olmakla sınırlanmamalı, bilakis bu varoluş biçimini, insanın kendisi ile ilgili bir kader tayini, irade beyanı tarzında ele alarak içermeliyiz. Asla dışsal bir olgu olarak bakamayız.

Hareketimiz heteroseksist bir hareket olmadığı gibi, ütopyamız da mutlak bir heteroseksüel egemenlikli toplum yapısı değildir.

Toplumsal cinsiyetsiz toplum ütopyamız, tam da heteroseksist bir düzeni dışlar ve ona karşı mücadele ve yeniden kuruluşu amaçlar.

Politik mücadelede ve taktiğimizin güncel görevlerinde ise,

[6] Antifaşist, Antiemperyalist, Antisömürgeci, Cins Özgürlükçü Demokratik Devrim Programı, 35. madde

[7] Antifaşist, Antiemperyalist, Antisömürgeci, Cins Özgürlükçü Demokratik Devrim Programı, 34. madde

LGBTİ+ varoluşla dayanışma içinde olmakla sınırlanmamalı, bilakis bu varoluş biçimini, insanın kendisi ile ilgili bir kader tayini, irade beyanı tarzında ele alarak içermeliyiz. Asla dışsal bir olgu olarak bakamayız. Dışsal yaklaşım bir nevi dışında görmektir, ki bu aslında, daha başlangıçta kendini heteroseksist bir varoluş sınırında konumlandırmak anlamına gelir ve kabul edilemez.

Komünistler, Mayıs 2012’de ilan edilen “Trans Manifesto’nun tüm taleplerini sahiplenir, bu taleplerle yürütülen mücadeleleri destekler.

LGBTİ+ Hareketinin Yıkıcı Dinamizmin Ufku

LGBTİ+’lar ve bileşeni oldukları LGBTİ+ hareketi, ataerkil sermaye dünyasına karşı mücadelede kendisine rol biçmedikçe ve pratik konumlanışını proletaryanın kurtuluşu ve kadın devrimi kesişiminde var etmediği müddetçe, özgürlüğüne kavuşamaz. Burjuva yasallık koşullarında dahi LGBTİ+’ların

insanca yaşama imkanı, hiçbir zaman ve hiçbir biçimde söz konusu olmayacaktır.

LGBTİ+’ların heteroseksüellerle aynı düzlemde kabul görülmesi ve iş ve yaşam imkanları söz konusu olduğunda, en az onlar kadar varlıkları kabul edilmelidir. Bu nedenle LGBTİ+ hareketinin tüm hak talepleri sahiplenilmeli, bu bağlamdaki mücadeleleri tüm komünistlerce desteklenmelidir. Bunun için en önde mücadele etmek, devrimci komünistlerin ve ayrıca komünist kadınların görev ve sorumluluğudur. Ancak LGBTİ+ taleplerinin ataerkil kapitalist düzen içerisinde geniş çaplı karşılanması mümkün değildir.

Egemen toplumsal değerler, aynı biçimde gey-lezbiyen ilişkiler içinde de pekala devam edebiliyor. Kimlik mücadelesi, bugün burjuva kapitalist değer yargılarının bütününe yönelmediği sürece, buradan kendine alan açarak ilerlemesi mümkün değildir. Heteroseksist erkek egemen

sistem, LGBTİ+ hareketine alan açarak egemenlik pozisyonunu esastan değiştirmeyecektir. LGBTİ+ bireylerin kolektif haklar kapsamında yürüttükleri mücadele elbette kendisine bir ilerleme alanı sağlar, ancak heteroseksist erkek egemen sistem “lokal, kesimsel” kalınarak değiştirilemez, aşılamaz. Sermaye düzeni ve onun koruyucusu burjuva kapitalist devlet aygıtı yıkılmaksızın, beden ve kimlik üzerindeki tahakküm aşılamaz.

Birleşmiş Milletler’in Konuya Yaklaşımı Üzerine Bir Söz

Emperyalist küreselleşmenin “neoliberalizm” tezleri içerisinde, “pinkwashing” olarak ifade edilen, LGBTİ+ talepleri temelinde göstermelik düzenlemelerle, başkaca ırkçı, katliamcı suçlarını örtbas etme ve “şirin gözükme” çabaları da aslında bunu göstermektedir.

Örneğin Birleşmiş Milletler, LGBTİ+’nın potansiyel devrimci dinamiğinin farkında olarak, onu sistem içinde tutmak ve sistemin olağan bir eklentisi haline getirmek hedefindedir.

Cinsiyetçi toplumun varlığının tek kaynağı heteroseksist ilişki biçimi değildir. Erkek egemenliğinin kaynağı, erkeğin ilk sermaye sahibi oluşu ve bunun şimdiki zamana kadar genişlemiş ve yeniden genişlemiş biçimde devam ediyor oluşundadır. Doğal olarak, örneğin LGBTİ+’ların diğer toplumsal cinsiyet kimlikleriyle biçimsel burjuva eşit haklara sahip olması, erkek egemenliğini bütün yapısal kaynakları ile birlikte çöküntüye uğratmaz. Erkek ege-

menliği yenilgiye uğratılmadıkça, doğurganlığın cinsiyetçi denetimi ve cinslere bölünmüşlük sorunu ortadan kalkmaz.

Cins bilincini burjuva feminist sınırlarda tutmak, LGBTİ+ hareketini “öteki” olarak kabul edilebilme düzeyine getirmek, kapitalizmin kendini savunma refleksidir. Bunu, erkek egemen kapitalist sistemin, bir de buralardan saldırıya uğrayacağı öngörüsüyle, karşı şiddeti zayıflatma hamlesi olarak görmek ve değerlendirmek gerekir.

Emperyalist küreselleşmenin “neoliberalizm” tezleri içerisinde, “pinkwashing” olarak ifade edilen, LGBTİ+ talepleri temelinde göstermelik düzenlemelerle, başkaca ırkçı, katliamcı suçlarını örtbas etme ve “şirin gözükme” çabaları aslında bunu göstermektedir.

Kapitalizmin hücresel yapısı aile, heteroseksizmin üretildiği ve yenden üretildiği ve en uçralara kadar taşındığı devletsel aygıtın bir minyatürü olarak kaldığı sürece, heteroseksist egemenlik hükümranlığını devam ettirecektir.

Burjuva kapitalist aile yapısının ortadan kaldırılması, özel mülkiyet dünyasının sonunu getirmekle mümkün. Hücre olarak aile, o hücrede kalarak yıkılmaz. O hücrelerin toplumunun iç içe geçerek oluşturduğu yeni işlevsellik biçimlerinin tamamı

ortadan kalkmadıkça, ailenin çözülmesi gerçekleşmeyecektir.

LGBTİ+'lar, kendi bireysel deneyimleri ile yüzlerce kez deneyimlemişlerdir ki, aileden başlayan bütün

toplumsal ve iktisadi halkalar birbirine eklenerek, toplamda karşınıza aşılmaz duvarlar olarak dikilmektedir.

O zaman, o duvarların yıkılması elzemdir.

Üçüncü Dünya Savaşı Mı, Öncü Depremler Mi?

Yücel Yıldırım

Marcos, emperyalist küreselleşme döneminin başlıca özelliklerini, toplumsal ve burjuva yönetsel biçimleri, boşlukta kalan nüfuz alanlarının emperyalizm tarafından ele geçirilmesi için açılan savaşları dünya savaşının kanıtı olarak sunmakla ve süreci dünya savaşı olarak nitelikleme yapıyor. Yanılmakla kalmıyor. Emperyalist paylaşım savaşı olgusunu, dünyayı hangi emperyalist grubun soyacağını ve talan edeceğini yeniden belirlemek üzere devasa militarist aygıtlarla dünya çapında tutuşulan savaş tezini ve kanıtlanmış gerçeğini çarpıtmış oluyor.

Üçüncü dünya savaşı tartışmaları geçmişten beri yapılıyor. Fakat konuya ilişkin görüşler dünden bugüne farklılıklar taşıyor.

İkinci emperyalist paylaşım savaşından emperyalist dünyanın süper gücü ve lideri olarak çıkan ABD, diğer emperyalistlere göre, ekonomik ve askeri bakımdan kıyas kabul etmez üstünlüğe sahipti. Bu nedenle, ABD ve diğer emperyalistler arasında, yakın ve orta vadede bile yeniden dünyayı paylaşım savaşı söz konusu değildi.

O konjonktürde, emperyalist devletler arasında dünyanın yeniden paylaşımı savaşının eninde sonunda patlak vereceği, bunun imkansız olmadığı, teorik olarak ortaya konuyordu. Nitekim 1951 yılında Stalin,

ekonomik sorunlara dair tartışma notlarında, konuya ilişkin bir alt başlıkta bunu tartışır.

Emperyalist blokla sosyalist blok arasındaki çelişmenin keskinliği, ABD'nin rakip ve müttefik olan diğer emperyalistleri ekonomik olarak kendisine bağımlı hale getirmesi ve dünya halklarının barış güçlerinin etkinliği nedenleriyle, emperyalist ülkeler arasındaki dünya savaşının kaçınılmaz olmadığı tezlerine karşı çıkar. “*Kapitalist ülkeler arasında savaşların kaçınılmaz olduğu sonucu*”nu vurgular.¹

Emperyalistler arasındaki rekabet ve çelişkiler, eninde sonunda, dünyayı yeniden paylaşmak için dünya çapında savaşa, 3. dünya savaşına

[1] J.V. Stalin, Eserler Cilt16, İnter Yayınları, s. 308-311

yol açacaktır. Bu teori, nesnel maddi temele dayandığı için, Lenin'in vurguladığı gibi doğrudur:

*“Modern emperyalizm başka bir şey tarafından karakterize edilir, yirminci yüzyılın başında tüm dünyanın çeşitli ülkelerce bölüşülmüş ve işgal edilmiş olması olgusunca. Kapitalizmde, ‘dünya egemenliği’nin yeniden paylaşılmasının ancak bir dünya savaşı pahasına gerçekleşebilecek olmasının nedeni de budur.”*²

Kapitalizmin eşitsiz gelişme hızı, emperyalistler arasındaki güç denge-

Elbette, SB ve sosyalist bloka karşı Soğuk Savaş eğer dünya çapında bir savaşa dönüşseydi, bu yeni bir dünya savaşı olurdu, ama emperyalistlerin kendi aralarındaki yeniden paylaşım savaşı değil, onların sosyalist dünyaya karşı savaşı olarak gerçekleşirdi.

sini değiştirir; geçmişte daha az güçlü olan emperyalistler arasından hızlı gelişme gösterenler, egemen emperyalist güce/güçlere yetişir, yeni güç ilişkisine göre paylaşım talep ederler. Yeni ve eski güçlü emperyalistler arasında dünyayı yeni güç ilişkisine göre paylaşma rekabeti, kaçınılmaz olarak, yeniden paylaşım savaşına yol açar. Kapitalist emperyalizm koşullarında bu, dünya çapında bir savaş olur.

2. savaş sonrası konjunktürde güç ilişkisi savaşın sonuçları tarafından

tayin edilmiş, ABD emperyalist dünyanın rakipsiz hakimi haline gelmişti. Bu yeni güç ilişkisi, 50 yılı aşkın sürede yavaş ve az değişti. Yeniden ve yeni gelişenlerin ABD’yle çok büyük güç farkını kapatamamaları nedeniyle, aralarındaki rekabet savaşa yol açmadı. Belirleyici siyasi rekabet, o konjunktürde, 2. savaşın antifaşist savaşa dönüşmesi ve devrimlerin zaferiyle sosyalist blokun oluşması nedeniyle, ABD ile SB arasında şiddetlendi.

ABD, diğer emperyalistleri ve kapitalist dünyanın büyük çoğunluğunu arkalayarak, SB’ne karşı Soğuk Savaş 1947’de başlattı. Kore ve Vietnam savaşlarını şiddetlendirerek, bu sıcak savaşlarla dünya çapında SB’ne karşı savaş yoklaması yaptı. Hatta Churchill ve bazı ABD generalleri, atom bombasının Japonya’ya atıldığı gibi SB’ne de atılmasını ABD emperyalist yönetimine önerdiler. Ama dünya halklarının yüksek düzeydeki devrimci mücadelesi, Kore ve Vietnam savaşları deneyiminin kanıtladığı üzere ABD’nin SB ve halk demokrasisi ülkelerine karşı savaşı kazanamayacağı gerçeği, dahası 1949 gibi erken zamanda SB’nin de atom bombasını keşfetmiş olması, kıtalararası balistik füzeyle ABD’den sonra SB’nin de sahip olması, ABD’nin SB’ne karşı bir dünya savaşını gerçekleştirmesini o süreçte engelledi.

Elbette, SB ve sosyalist bloka karşı Soğuk Savaş eğer dünya çapında bir savaşa dönüşseydi, bu yeni bir dünya savaşı olurdu, ama emperyalistlerin kendi aralarındaki yeniden paylaşım

[2] V.I. Lenin, Collected Works Cilt 26, s. 163-169

savaşı değil, onların sosyalist dünyaya karşı savaşı olarak gerçekleşirdi.

Sonrasında SB, kapitalist restorasyon sürecine girdi. Siyasi ve askeri bakımdan yine bir dünya gücüydü. ABD'nin Soğuk Savaşına karşı uzlaşma yolunu seçti. En son Afganistan işgaline çağrılı olarak başvurdu. O koşullarda da ABD, Pakistan yönetimi, politik islamcılar ve aşiretleri savaşta silahlendirip kullanarak, SB'ni yenilgiye uğratma yolunu tuttu. İki ülkenin orduları doğrudan savaşa girmede.

1990'da SB'nin içten yıkılmasıyla yeni bir süreç başladı.

“ABD Yüzyılı” Ve Rakiplerin Hızlanan Gelişmesi

Yeni süreçte, ABD emperyalizmi, SB'nden boşalan alanları ve geçmişte Soğuk Savaşın güç dengelerini kendi milliyetçilikleri yararına kullanan devletleri tamamen ele geçirerek, ABD'ci “Yeni Dünya Düzeni”ni kurmaya girişti. Bu düzen eskisinden

farklı değildi. Yeni olan şey, SB'nin ve nüfuz alanlarının ortadan kalkmasının, ABD için, ele geçirecek yeni bir av sahası yaratmış olmasıydı.

ABD, eski SSCB coğrafyası dahil kimi bazı Doğu Avrupa ülkelerini, sermayenin gücüne dayanarak hakimiyeti altına soktu. Bununla kalmadı, SB'nin dağılmasıyla kurulan devletlerden bazılarını NATO içine de aldı: Çekya, Slovakya, Bulgaristan, Macaristan, Romanya, Polonya, üç küçük Baltık ülkesi... Hatta Rusya Federasyonu'nu geçici bir süre misafir olarak NATO toplantılarına kattı. Bu, Rusya Federasyonu'nun siyasi-askeri rakip olarak ortaya çıkmasını engelleme politikasıydı. Rusya Putin döneminde askeri sanayisini geliştirdiğinde ise NATO toplantılarına katılmasına son verildi.

ABD, Alman emperyalizminin Doğu Almanya'yı ilhak etmesini destekledi. Arnavutluk ise, Batılı emperyalist sermayenin bağımlılığı altına girdi, NATO'ya iltihak etti.

Yugoslavya ve milliyetçi iktidarlara sahip çeşitli Ortadoğu ülkeleri, savaşlarla ABD'nin nüfuz alanına dahil edildi.

Amerikan emperyalizmi, Yugoslavya'yı savaşla parçalayarak ele geçirdi. Hırvatistan ve Slovenya'yı Avrupalı emperyalistlerin ele geçirmelerini desteklerken, Bosna-Hersek, Sırbistan ve Kosova'yı savaşla hakimiyeti altına aldı. Slovenya, Hırvatistan ve Karadağ'ı, AB emperyalistleriyle ortaklaşa, NATO içine aldı.

ABD, IMF ve Dünya Bankası, Uluslararası Ticaret Örgütü aracılığıyla sermaye ihracını yönlendirerek, Çin'i ve Vietnam'ı Batılı kapitalist dünyanın bir parçası haline getirme politikası izledi. Vietnam ABD'ye askeri bakımdan da bağımlı hale geldi.

ABD, AB'li ortaklarıyla birlikte, Senegal, Tanzanya, Angola ve Mozambik'i "barışçı" yolla ve bu ülkelerin yönetimleriyle işbirliği içinde, Somali'yi ise iç savaşla ve işgal kuvvetlerini kullanarak hakimiyeti altına aldı.

Emperyalist ABD, 1991 Irak savaşıyla başlayarak, Afganistan, 2. Irak savaşı, Libya ve Suriye işgalleri ve iç savaşlarıyla, "Geniş Ortadoğu"nun bir kısmında egemenlik kurdu, bir kısmında da savaşları sürdürüyor.

ABD, IMF ve Dünya Bankası, Uluslararası Ticaret Örgütü aracılı-

ğıyla sermaye ihracını yönlendirerek, Çin'i (1990 öncesinden başlayarak) ve Vietnam'ı Batılı kapitalist dünyanın bir parçası haline getirme politikası izledi. Vietnam ABD'ye askeri bakımdan da bağımlı hale geldi.

Geçmiş itibarıyla ABD-SB güç dengesinden yararlanmış burjuva bir ülke olan Hindistan, "barışçı" yolla ve sermaye ihracının yoğunlaştırılmasıyla, ABD'nin ve Batılı emperyalistlerin bağımlılığı altına girdi.

Gürcistan ve Ukrayna savaşları ise, Rusya Federasyonu'nun Putin döneminde askeri sanayisini geliştirmeye ve gaz-petrol ihracına dayanan canlanmasına karşı, dolaylı savaşlardı. Fakat ABD ile Batılı emperyalistlerin bu dolaylı savaşları başarısızlığa uğradılar. Bu, Rusya'nın emperyalist askeri özgüveninin gelişmesine yol açtı.

Sürecin sonunda ABD emperyalizmi, "ABD Yüzyılı"nı inşa edemedi. Kapitalist emperyalizmin eşitsiz gelişme yasası işledi. ABD, işgallerle ve savaşçı güç gösterileriyle rakiplerinin dünya gücü haline gelmelerini frenleyebildiyse de, tamamen önleyemedi.

ABD'nin başlayan görece gerilemesi, rakiplerinin, özellikle Çin ve Almanya'nın hızlanan mali-ekonomik gelişmesi, ABD'ci "Yeni Dünya Düzeni"nin kurulmasının altını oydu. ABD, giriştiği savaşlarla, emperyalist rakiplerinin askeri potansiyellerini birkaç on yıl etkili kullanmalarını belki engelleyebildi. Ama sonuçta kendisi de, hem işgal ettiği alanlarda kurabildiği zayıf hakimiyetine hegemonya yoksunluğu ekledi, hem de ekonomik olarak rakiplerinin hızlanan gelişmesine yeni koşullar yarattı.

ABD emperyalizminin hegemonya kuramaması durumu, en belirgin olarak, Irak, Libya, Somali gibi ülkelerde yaşandı. Halklar üzerindeki siyasal nüfuzu sıfıra yaklaşırken, burjuvaziler üzerindeki siyasal etkisi de güçlenemedi. Irak'ta savaşın zafereyle oluşturduğu ilk yıllardaki himayeci sömürgeciliği nüfuzsal hakimiyete geriledi, hatta nüfuzunu İran'la bölüşmek zorunda kaldı. Somali ve Libya'da politik islamcı burjuva güçleri iktidar yapmak zorunda kaldı. Bütün bunlar, Amerikan emperyalizminin, burjuva güçlerden kuvvetli ve istikrarlı ABD işbirlikçisi siyasi iktidarlar yaratamadığının kanıtı oldu.

Dahası Suriye'de, Rusya'nın doğrudan askeri güçleriyle, İran'ın da milisleriyle savaşa girmelerini önleyemediği gibi, dolaylı güçlerle yürüttüğü Suriye savaşında başarılı olmadı. Yemen'deyse, Suudi teokratik diktatörlüğü eliyle yürüttüğü işgalde, büyük oranda yenilgiye uğradı.

Siyasi alanda AB, bağımsız emperyalist güç odağı olarak belirlemeye başladı. AB'nin patronu Alman emperyalizminin ve büyük askeri güce sahip Fransa'nın liderleri, AB'nin ABD'den farklı bir yol izlemesi, Avrupa ordusu kurması gerektiğini açıkça vurguladılar: "*Avrupa'da kendi kaderimizi kendimizin belirlemesi için daha fazla sebep var.*"³

Macron, 2018'in sonlarında Avrupa 1 radyosuna verdiği demeçte, emperyalist güç odağı olma amacını gizleyerek bile olsa, "gerçek bir Avrupa ordusu" kurulmadan Avrupalıların

kendilerini savunamayacaklarını belirtti, "Çin, Rusya ve hatta ABD'ye karşı" kendilerini savunabilmek için Avrupa ordusu önerdi.⁴ Macron'un bu görüşü Merkel tarafından desteklendi: "*önemli olan, gerçek bir Avrupa ordusunun kurulması vizyonu için çalışmamızdır.*"⁵

Bu, ABD'nin, AB'li emperyalistleri kendi dünya hakimiyetini kabul etmek zorunda bırakan avantajını yitirdiğinin açık kanıtı. ABD emperyalizmi, Trump döneminde, mütte-

Dahası Suriye'de, Rusya'nın doğrudan askeri güçleriyle, İran'ın da milisleriyle savaşa girmelerini önleyemediği gibi, dolaylı güçlerle yürüttüğü Suriye savaşında başarılı olamadı. Yemen'deyse, Suudi teokratik diktatörlüğü eliyle yürüttüğü işgalde, büyük oranda yenilgiye uğradı.

fiki İngiltere'yi AB'den bu nedenle ayırmak istiyor.

Ekonomik alanda da ABD, dünya ekonomisi üzerindeki hakimiyetinde görece bir gerileme yaşadı.

2003 Irak işgaline karşı çıkan AB'li emperyalistlere, işgal sonrası Irak'ta ABD hakimiyetini dayatsa da, Irak petrolüne sermaye yatırımı yapmaları tavizini verdi. Savaşı sessizce geçiştiren Çin'e de benzer ekonomik olanaklar sunmak zorunda kaldı.

[3] A. Merkel, tr.euronews.com, 30.05.17

[4] E. Macron, dw.com.tr, 10.11.18

[5] A. Merkel, dw.com.tr, 13.11.18

Daha önemlisi, sürecin başlangıcında dünya kapitalist ekonomisi içinde önemsiz bir yer tutan Çin kapitalizmi, ABD'nin gücüne yaklaştı.

“2017’de ... Çin’in GSYH’sı 12,2 trilyon dolar; ABD’nin GSYH’sı ise 19,3 trilyon dolar” idi, bu rakamlar 2018’de Çin için 13,6, ABD için de 20,4 trilyon dolar oldu.⁶

“2017’de Çin, dünyanın en büyük emtia ihracatçısı oldu. Toplam dünyaya emtia ihracatının %13’ü Çin tarafından gerçekleştirildi. Çin’in dış ticaret fazlası 421 milyar dolar idi.

ABD, askeri gözdağı yoluyla Çin’in dünya çapında siyasi aktör haline gelmesini şimdiye dek önleyebildiyse de, mali-ekonomik alanda dünya gücü haline gelmesini engelleyemedi. Şimdi sert bir ticaret savaşıyla Çin’in ekonomik gelişmesini frenlemeyi hedefliyor.

Ne var ki, hizmetler ihracatında ABD birinci, Çin ise beşinci sıradaydı.”⁷

“21. yy. ABD ekonomisi giderek artan oranda ileri bilgi ve teknoloji sektörlerine dayalı gelişmektedir. Bu sektörlerin ABD GSYİH içindeki payı yüzde 38’dir ve bu rakam tüm büyük ekonomiler içerisinde en büyük orandır. Ancak bu sektörlerin GSYİH’den yüzde 35’lik pay aldığı Çin de ABD’nin ensesindedir.” Ka-

pitalist gelişkinliğin daha ayırt edici ölçüsü olan saat başına üretkenlikte, Çin’in emek üretkenliği seviyesi ABD’nin henüz sadece yüzde 20’si kadardır. Ancak Çin 2000’den bu yana üretkenliğini dörde katlamıştır. Dışarıya doğrudan sermaye yatırımları stoku 1,3 trilyon dolara varmış, ABD’den hemen sonra ikinciliğe yükselmiştir.⁸

Çin’in bundan sonraki süreçte ABD’yle başa baş bir düzeyi yakalaması büyük olasılıktır.

ABD, askeri gözdağı yoluyla Çin’in dünya çapında siyasi aktör haline gelmesini şimdiye dek önleyebildiyse de, mali-ekonomik alanda dünya gücü haline gelmesini engelleyemedi. Şimdi sert bir ticaret savaşıyla Çin’in ekonomik gelişmesini frenlemeyi hedefliyor. Bu dayatmayı, AB’ye karşı da uygulamaya koymakta. Birinci Dünya Savaşı öncesi ABD-İngiltere arasında yaşanan sert ticaret savaşı, şimdi ABD ile Çin ve AB emperyalistleri arasında yaşanıyor. Bunun frenleyici rolünün ne derece etkili olacağını süreç gösterecek.

Ama Çin, ABD’nin askeri meydan okuması karşısında, en azından Güney Çin Denizi üzerinde karşı meydan okumayı göze aldı. Savaşa hazır olduğunu deklare etti. Ordusunu, deniz ve hava kuvvetleri ağırlıklı olarak, yeniden örgütleyip geliştirme planını devreye soktu. Çin, 2025 stratejik plan hedefiyle, mali-ekonomik bakımdan ABD’ye yetişip geçmeyi, ordusunu dünya operasyonel gücü haline getirmeyi resmen de benimsedi.

[6] Veriler worldbank.org sitesinden.

[7] Veriler Dünya Ticaret Örgütü çalışmalarından.

[8] Michael Roberts, ABD Ekonomisindeki Büyük Durgunluk Ve Uzun Bunalım, www.abstrakt-dergi.net

Rusya, Putin iktidarı döneminde, bölgesel çapta ve hinterlandında askeri hakimiyet sağlama ve bu yolla nüfuz kazanma imkanına sahip hale geldi. Akdeniz'e açılan tek askeri üsünün bulunduğu Suriye'de savaşa askeri olarak katılmaktan ve Suriye rejimini korumaktan geri durmadı. Aynı şeyi Gürcistan-Osetya savaşında daha önce yapmıştı. Ukrayna'da darbeye ve sonrası savaşa karşı, etki alanını, Kırım'ın ilhakıyla ve Güneydoğu Ukrayna'ya destekle kısmen koruyabildi. Bölgedeki bu savaşlara katılımı, elbette askeri sanayisini koruyup geliştirebilmesi sayesinde olanaklı olabildi. Silah, gaz ve petrol sanayileri ile kısmen madencilikteki gelişkinliği dışında ekonomik gücünün zayıf olması, Rusya'yı, tek başına ancak bölgesel çapta ABD'nin rakibi olarak savaşlara katılabilmekle sınırlıyor.

Buna karşın Rusya, nükleer ve gelişkin teknik silahlarda ABD'yle boy ölçüşecek donanıma sahip. Bu avantajı, Rusya'nın herhangi büyük bir emperyalist güçle (örneğin Çin'le) ittifak içinde dünya çapında paylaşım savaşına katılabilmesi imkanını sağlıyor.

AB'nin patronu Alman mali oligarşisi, dünya çapındaki mali-ekonomik güçlerden biri haline geldi. Değindiğimiz gibi, politik alanda ABD baskılaması ve tehdidine, bağımsız politika izleyeceği yanıtını veriyor. ABD'nin ticari korumacılık silahına karşı, Almanya'nın da Çin gibi küresel sermaye dolaşımı politikasındaki ısrarı, bu rekabetten kaynaklanıyor.

ABD'nin Rusya dışındaki muhtemel rakipleri, askeri ar-ge ve si-

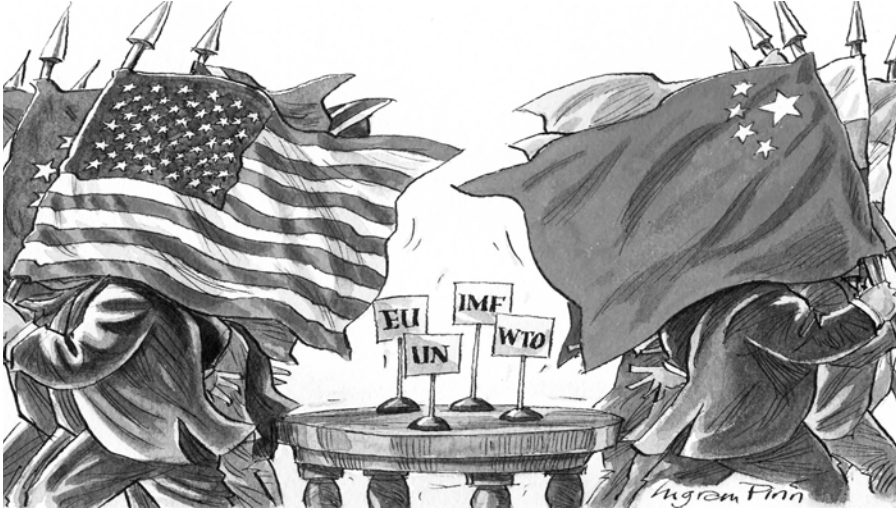
lah sanayisinin gelişmesinde henüz ABD'yle boy ölçüşen durumda değiller. Fakat özellikle Çin'in silahlanma bütçesi hızla yükseliyor.

ABD'nin 2018 askeri bütçesi 649 milyar dolardı, 2020 yılı için önerilen ise 750 milyar dolar (diğer askeri bütçe kalemleriyle beraber 1 trilyon dolara yaklaşıyor). Çin'in aynı yılki askeri bütçesi 250 milyar doları buluyor. Öte yandan ABD, savaş harcamalarının büyük bir bölümünü bağımlılığı altındaki ülkelere yüklüyor. Şiddetlenen bu ekonomik-politik-

Buna karşın Rusya, nükleer ve gelişkin teknik silahlarda ABD'yle boy ölçüşecek donanıma sahip. Bu avantajı, Rusya'nın herhangi büyük bir emperyalist güçle (örneğin Çin'le) ittifak içinde dünya çapında paylaşım savaşına katılabilmesi imkanını sağlıyor.

askeri rekabet, ABD ve muhtemel rakipleri arasında dünyayı yeniden genel bir paylaşım savaşına, basit deyimle 3. dünya savaşına doğru götürüyor.

Rekabeti şiddetlendirme ve orduyu büyük çaplı savaşa hazırlama yönelimi, Trump ABD'sinin benimsediği Ulusal Güvenlik Stratejisi belgesinde, düşmanların resmen belirlemesinde de yansdı: "Yeni bir rekabet çağında yaşadığımızı kabul ediyoruz. Dünya çapında güçlü askeri, ekonomik ve siyasi yarışların döndüğünü kabul ediyoruz." "Amerikan etkisine,

değerlerine ve zenginliğine meydan okuyan rakiplerimizle, ki bunlar Rusya ve Çin, karşı karşıyayız.”⁹

ABD'nin, daha küçük çaplı ama yaygın ve uzun süreli “terörizm”le savaş stratejisi yerine, büyük çaplı savaş stratejisine geçişini ele alan “ABD Ordusu Yeni Bir Savaşa Hazırlanıyor” başlıklı makalesinde, Micheal T. Klare şunları söylüyor:

“12 Mart'ta (2019) açıklanan 2020 mali yılı için 750 milyar dolarlık bütçe önerisinin bu yaklaşımla tamamen uyumlu olduğu söylenebilir. Dönemin Savunma Bakanı Shanahan ‘Bu bütçe tarafından desteklenen operasyonlar ve kabiliyetler, ABD ordusunu on yıllar boyu sürececek büyük güç rekabeti için güçlü bir şekilde konumlandıracaktır’ diye vurgulamıştı.

Amiral Philip Davidson, USINDO-PACOM olarak bilinen şimdiki ABD Hint-Pasifik Filosu Komutanı olarak ... ABD'nin ‘uzun menzilli saldırılar’ için ‘tüm istikamet açılarından gelen gelişmiş hava, seyir, balistik ve hiper-

sonik tehditleri tespit edebilen, takip edebilen ve bunlara müdahale edebilen gelişmiş füze savunma sistemleri’ gibi bir dizi saldırı ve savunma sistemlerini geliştirmesi ve yayması gerektiğini de sözlerine eklemiştir.”¹⁰

Trump’ın “bitmeyen savaşları bitiriyorum” demesi, süreğen ve yaygın, güç yıpratıcı savaşları “son”landırarak, aslında dünya çapında savaşa hazırlanma stratejisine geçişin itirafıdır.

ABD emperyalizmi, hakimiyetini korumak için rakiplerine karşı savaş kışkırtıcılığını tırmandırmakta olduğunu, geçmişte hakimiyeti altına alma hesabıyla Rusya Federasyonu ile yaptığı nükleer silahları sınırlandırma anlaşmalarını bugün iptal etmekle de kanıtıyor. Nitekim kısa ve orta menzilli nükleer başlıklı füzeleri sınırlandıran INF anlaşmasını ABD tek tarafı olarak iptal etti.

Saldırganlıkta açık ara önde olduğunu dikkate alırsak, 1. ve 2. emperyalist paylaşım savaşlarının aksine, yeniden paylaşım savaşını tuttu-

[9] Trump UGS'ni açıkladı: Rusya, Çin rakip, BBC Türkçe, 18.12.2017

[10] Micheal T. Klare, ABD Ordusu Yeni Bir Savaşa Hazırlanıyor, gazeteduvar.com.tr, 12.08.19

racak olanın, yeni gelişen ve yeni gücüne göre paylaşım talep eden emperyalistlerden çok, dünya haki-miyeti zayıflayarak süren ABD ola-cağı görülüyor.

Nükleer Dehşet Dengesi Engelleyebilir Mi?

Nükleer silahın yok ediciliği, kul-lanılmasını engelleyemedi. ABD emperyalizmi, ilk ve tek nükleer güç iken, atom bombasını, fiilen teslim olmuş ve resmen de teslim olacak olan Japonya'ya karşı 1945 yılında Nagazaki ve Hiroşima'da kullanmak-tan geri durmadı. Japonya'dan daha çok SB'ne gözdağı vermek istedi.

1949'da SB'nin de atom bombası-nı keşfi, dünya çapında sosyalist blo-ka karşı savaş çıkarmakta ABD'yi frenleyici bir etken oldu.

ABD ve SB arasındaki silahlanma yarışı, SB'nin ekonomik birikimin-den genişletilmiş yeniden üretime daha çok pay ayrılmasını engeller ve onun gerilemesinin başlıca etkenle-rinden biri olurken, yine de SB, nükleer silahı ilk kullanan olmayacağı taahhüdünü bütün dünyaya verebili-yordu. Fakat bunun karşısında, nükleer silahlanmada görece daha üstün olan ABD, hiçbir zaman ilk kullanan olmayacağı taahhüdünü vermedi. ABD'nin bu tavrı, nükleer silahla-rı kullanabileceğinin işareti olduğu gibi, halihazırdaki nükleer dehşet dengesinin yeni bir emperyalist dünya savaşının tutuşmasını ancak frenleyici olabileceğine, ama mutlak engelleyici olamayacağına da işaret ediyor. Üstelik iki nükleer süper güç, geçmişte bir dönem sınıf düşmanla-rydı. Bugün bu durum tamamen de-

ğişti. Bugün ABD, hele de Rusya'yı ittifak gücü olarak yanına veya taraf-sız konuma çekerse, nükleer silahı, örneğin Çin gibi gitgide güçlenen bir rakibine nüfuz ve bağımlılık alanla-rı üzerine rekabette boyun eğdirme enstrümanı olarak –hangi ölçüde kullanacağından bağımsız olarak– pekala devreye sokabilir.

Sonuç olarak, nükleer silah denge-si, bu denge ABD-SB arasında açık bir dünya savaşının patlak vermesini frenlediği halde, savaşı engelleyen temel neden değildi.

ABD emperyalizmi, haki-miyetini korumak için rakiplerine karşı savaş kış-kırtıcılığını tırmandırmakta olduğunu, geçmişte haki-miyeti altına alma hesa-bıyla Rusya Federasyonu ile yaptığı nükleer silahları sınırlandırma anlaşmalarını bugün iptal etmekle de kanıtıyor.

Birincisi, ABD kapitalist dünya-nın tek egemeni olarak, kapitalizmi derinliğine geliştirme yoluyla de-vasa kar kütlesi devşirebiliyordu. SB ise ekonomik rekabet yürütecek güçte değildi. İkincisi, belki de daha önemlisi, Hitler faşizmini yenilgiye uğratan SB'ye ve halk demokrasisi ülkelerine dünya çapında açılacak yeni bir savaş, Batılı emperyalist ül-kelerin halklarından da büyük tepki toplar, savaş karşıtı devasa direniş-leri yükseltirdi. Üçüncüsü, Kruşçev döneminden başlayarak SB yöneti-

mi, ABD'nin Soğuk Savaşına boyun eğdi. Dünya komünist hareketini reformlaştırarak tasfiye etti. O koşullarda ABD'nin, SB'yle ve onun nüfuz alanındaki devletlerle dünya çapında savaş başlatma ihtiyacı azaldı.

Bugün Çin, ABD'nin ekonomik alanda öne çıkan kapitalist rakibi. Rusya ise askeri sanayide, nükleer ve tekniği gelişkin silahlarda öne çıkan rakibi durumunda.

ABD ile Rusya arasında var olan nükleer dehşet dengesi, bugün de

ABD'nin bu tavrı, nükleer silahları kullanabileceğinin işareti olduğu gibi, halihazırdaki nükleer dehşet dengesinin yeni bir emperyalist dünya savaşının tutuşmasını ancak frenleyici olabileceğine, ama mutlak engelleyici olamayacağına da işaret ediyor.

frenleyici rolüne rağmen, savaşı tümünden engellemeye yeterli olamaz.

Emperyalist Küreselleşme Koşulları Ve Paylaşım Savaşı

Lenin'in emperyalizmin karakteristik özelliklerine ilişkin tanımında, konumuz açısından iki öğe dikkat çekici.

Birincisi, sömürgecilik tekeli, azami karı, kapitalist rakiplerine karşı da azami karı güvenceye alıyordu. O dönemde dünya toprak olarak çok büyük ölçüde emperyalistler tarafın-

dan paylaşılmış, yeniden paylaşımın kaçınılmaz olarak savaşla sonuçlanacağını vurgulamıştı.

Bugün eski tip emperyalist sömürgecilik yıkıldı. Lenin'in tanımındaki vurgulardan birincisiyle bağlantılı olarak ikincisi, emperyalizmin başlangıç dönemi için, dünyanın tekel grupları tarafından mali ve ekonomik olarak da paylaşılmaya başladığı ve bunun sürdüğü görüşüdür. Emperyalist küreselleşme döneminde, tekellerin geçmişteki mali güçleriyle kıyaslanmayacak sermaye gücüne ve ekonomik örgütlenme tekeline sahip dünya tekelleri, bu paylaşımı büyük ölçüde tamamladılar.

Rusya'nın ve Çin'in entegrasyonu ile eski SB'nin boş nüfuz alanları sermayeye zaman ve alan kazandırdı. Fakat beklediklerinin aksine, küresel emperyalist kapitalizmin süregelen krizini çözemedi, çözememizde. Çünkü bu dönemde kapitalizm varoluşsal kriz içinde.

Bu koşullarda emperyalist devletler içinde konuşlanan ve çıkarları bu devletlerin her biri tarafından dünya pazarında korunup kollanan dünya tekel grupları, azami kar için kıyasıya rekabeti şiddetlendiriyorlar.

Bu bir yandan, boş alanları "barışçı" ve savaşı yollarla ele geçirme biçiminde sonuçlara yol açtı. "Barışçı" yolla ele geçirilen alanlar da, eski bağımlı alanlar da, dünya tekel gruplarının mali-ekonomik sömürgeciliğinin tam boyunduruğu altına alınıyor. Savaşla ele geçirilen alanlar, himayeci sömürgecilik altında tutuluyor, mali-ekonomik sömürgecilik böyle güvenceye alınıyor. Himayecilik aşınırsa, geçmişte İngiliz em-

peryalizmine aşırı karı güvenceleme avantajı sağlayan Commonwealth'e benzer sonuçlar ortaya çıkıyor. Savaşla hakimiyet kuran emperyalist devletin dünya tekelleri grubuna mali-iktisadi ayrıcalık sağlayacak siyasi tahakküm imkanı doğuyor, o grubun mali-ekonomik sömürgecilğine alan açılıyor.

Diğer yandan, "barışçı" yolla tamamlanan mali-ekonomik tam hakimiyet, varoluşsal kriz koşullarında, birleşik tek dünya pazarında, çeşitli dünya tekeli gruplarının, emirlerindeki devasa emperyalist devletleri aracılığıyla "ticaret savaşları"nın şiddetlendirmelerine, dahası devasa militarist aygıtlarıyla silahlanma ve savaş kışkırtıcılığını tırmandırmalarına yol açıyor. Varoluşsal krizin daha da şiddetlendirdiği rekabet, dünya çapında yeniden emperyalist paylaşım savaşını gitgide kaçınılmaz kılıyor.

Nükleer silahların yanı sıra, yüksek teknikli konvansiyonel silahlar, gelişkin hava silahları ve araçları, öncelikle askeri alanda geliştirilen teknoloji sayesinde savaş araçlarının sağladığı ilerleme, siber savaş yöntemiyle bilişimin istihbaratı bir tıkla elde edilebilir kılması, orduların ve savaş araçlarının son derece hızlı nakliyesi ve merkezden çok uzaktaki hava silahlarının bilişim sistemleriyle yönetilebilmesi, yapay zekalı robotik silahları geliştirme imkanı, bu alanda önde olan emperyalist güce savaş üstünlüğü sağlıyor. Savaş tehdidiyle rakibi bastırma imkanı yaratıyor. Daha kısa sürede galip gelebilmeyi olanaklı kılıyor ve bu da dünya savaşına başvurma iştahını kabartıyor.

Fakat bütünleşmiş dünya kapitalizmi içinde eşitsiz gelişmenin hızlanması, emperyalist rakiplerin de bu gelişkin teknik araçları elde edebilmelerini sağlayarak, bir dönem bu üstünlüğü elde tutanla başa baş hale gelmelerine yol açıyor. Rusya'nın, gelişkin tekniğe sahip savaş araçlarında, ekonomik olarak çok gerisinde olduğu ABD'ye yetişmesi, bu eşitsiz gelişmeyi çarpıcı biçimde gösteriyor. Çin'in veya diğer bir emperyalist gücün öndekilere pekala yetişebileceğine de işaret ediyor.

Bugün eski tip emperyalist sömürgecilik yıkıldı. Lenin'in tanımındaki vurgulardan birincisiyle bağlantılı olarak ikincisi, emperyalizmin başlangıç dönemi için, dünyanın tekel grupları tarafından mali ve ekonomik olarak da paylaşılmaya başladığı ve bunun sürdüğü görüşüdür.

ABD'nin 1945-90 Arası İşgal Ve Savaşları 3. Dünya Savaşı Mıydı?

Soğuk Savaşın dünya savaşı olduğu tezi, EZLN lideri Marcos'un ileri sürdüğü bir görüş:

"Eğer, üçüncü dünya savaşında kapitalizm ve sosyalizmin çeşitli alanlardaki ve değişken yoğunluk derecelerindeki mücadelelerini gördüysek; bu dördüncüsü büyük finans merkezleri arasında, dünya çapında, müthiş ve sürekli bir yoğunlukta cereyan ediyor.

Kötü bir adlandırmayla 'soğuk' denilen savaş, çok yüksek sıcaklık derecelerine ulaşmıştı: uluslararası casusluğun dehlizlerinden Ronald Reagan'ın ünlü 'yıldızlar savaşı'nın gezegenler arası uzayına, Küba'nın Domuzlar Körfezi'nin kumlarından, Vietnam'daki Mekong deltasına kadar; nükleer silahların çılgınca yarışından Latin Amerika'daki vahşi askeri darbeler; NATO ordularının karanlık manevralarından Che Guevara'nın öldürüldüğü Bolivya'daki CIA ajanlarının tertiplerine kadar. Bütün bu olaylar dünya ölçeğinde sistem olarak sosyalist kampın çökertilmesi ve toplumsal alternatif olarak çözülmesi ile sonuçlandı."¹¹

Bu tez, ABD'nin dünya çapında, işgalci savaş, askeri darbe, burjuva devletleri çatıştırma, dünyayı askeri üsleri vasıtasıyla militarist kuşatma altına alma, silahlanma yarışını uzayı silahlandırma düzeyine vardırmayı hedefleme gibi savaşçı ve tasfiyeci saldırılarını, dünyayı yeniden bölüşmek üzere emperyalistler arasında yaşanan dünya savaşıyla karıştıran bir görüş. Daha doğrusu, savaşçı, katliamcı, işgalci, darbeci, halklara cehennemi bu dünyada yaşatan bu iki farklı saldırı stratejisini birbirinden ayırt edemiyor.

ABD'nin yazının ilk bölümünde değindiğimiz Soğuk Savaşı, elbette Kore ve Vietnam-Laos-Kamboçya gibi sıcak savaşları, sayısız ABD'ci faşist darbe ve katliamları, kıskırttığı Irak-İran savaşını ve politik islamcı güçleri SB'nin üzerine sürdüğü savaşları kapsıyordu. Bu Soğuk Savaşta on milyonlarca insan canını yitirdi.

Bunlar doğru ve buna duyulan devrimci öfke yerinde. Fakat unutmamak gerekir ki, sosyalist kampın lideri SB, örneğin 2. emperyalist paylaşım savaşındakinden farklı olarak, doğrudan askeri güçleriyle, dünya çapında ABD ve işbirlikçilerine karşı savaşa girmede. Mao'nun Çin'i Kore savaşına doğrudan askeri güçleriyle katıldı, ama SB de Çin de Vietnam savaşına doğrudan askeri güçleriyle girmediler. Sonuçta SB ve Çin'in bu tavırları, belki de, sosyalist ve demokratik devletler ile ABD ve emperyalist devletler arasında doğrudan dünya çapında savaş çıkmasını önledi.

Marcos, aynı yanlış bakış açısını SB'nin dağılmasıyla başlayan süreç için dile getirerek, buna da "dördüncü dünya savaşı" adını veriyor. Marcos'un dördüncü, Öcalan'ın ise üçüncü diyerek birleştikleri tezin anafikri, bu sürecin bir nevi dünya savaşı olduğu görüşüdür.

Bölgede Paylaşım Savaşı, Dünya Paylaşım Savaşının Öncü Depremi

1990'da başlayan süreci "dördüncü" olarak adlandırıp dünya savaşı olarak nitelendiren Marcos, bundan esasen, mali sermayenin küresel çapta hakimiyet tekeline ve sonuçlarını anlıyor. Bu sonuçları, ulus devletin eski biçimiyle tasfiye edilerek, mali sermayenin küresel iktidar tekeline bağlı olarak yeniden şekillendirilmesi; eski SB'den doğan boşluğu ele geçirmek için bölgesel savaşların, iç çatışmaların tımandırılması; kitlesel kronik işsizliğin yasa haline gelerek kitlesel göçe yol açması; tekellerin

[11] Ne İçin Savaşıyoruz? Dördüncü Dünya Savaşı Başladı, Birikim, Eylül 1997, s. 101

madenler ve tarım alanları için yerli halkların yaşam alanlarını tahrip etmesi vb. olarak içeriklendiriyor:

“Üçüncü dünya savaşının sonunda fethedilecek (eski sosyalist ülkelerden) ve yeniden fethedilecek ülkelerin varlığından zaten bahsetmiştik. Buradan kaynaklanan piyasaların üçlü stratejisi: ‘Bölgesel savaşların’ ve ‘iç çatışmalar’ın çoğalması; sermayenin alışık olmadığımız bir birikim hedefi takip etmesi ve büyük emekçi kitlelerinin yer değiştirmesi.”

“Kötülük İmparatorluğu’nun yenilgisi, zaptedilmesi bir yeni -dördüncü- dünya savaşını, tahrik eden yeni pazarlar açtı.”

“Dördüncü savaş sürecinde malî dev bombalar bir başka niteliktedirler. Onlar, egemenliklerinin maddi temellerini tahrip ederek, yeni ekonomiye ayak uyduramayan herkesi (örneğin yerlileri) dışlayarak, bizzatihi kendi gelişmelerini üreterek bölgelere (ulus-devletlere) saldırmaya yarıyorlar. Ama malî merkezler aynı zamanda ulus-devletlerin yeniden inşâsını da yürütüyor ve onları yeni mantığa, ekonominin toplumsal ele geçirme mantığına göre yeniden örgütüyorlar.”

“Dördüncü dünya savaşının başlangıcı ile, örgütlü suç etkinliklerini dünya ölçekli hale getirdi.”¹²

Marcos, emperyalist küreselleşme döneminin başlıca özelliklerini, toplumsal ve burjuva yönetsel biçimleri, boşlukta kalan nüfus alanlarının emperyalizm tarafından ele geçirilmesi için açılan savaşları dünya savaşının kanıtı olarak sunmakla ve süreci dünya savaşı olarak nite-

lemekle yanılıyor. Yanılmakla kalmıyor. Emperyalist paylaşım savaşı olgusunu, dünyayı hangi emperyalist grubun soyacağını ve talan edeceğini yeniden belirlemek üzere devasa militarist aygıtlarla dünya çapında tutuşulan savaş tezini ve kanıtlanmış gerçeğini çarpıtmış oluyor.

Marcos’un kanıt olarak sundukları içinde, yalnızca, emperyalist devletlerin doğrudan veya himayelerindeki devletler aracılığıyla, fetih ve nüfuz için gerçekleştirdikleri bölgesel işgalleri emperyalist paylaşım oluyor. Fakat

Marcos, aynı yanlış bakış açısını SB’nin dağılmasıyla başlayan süreç için dile getirerek, buna da “dördüncü dünya savaşı” adını veriyor. Marcos’un dördüncü, Öcalan’ın ise üçüncü diyerek birleştikleri tezin anafikri, bu sürecin bir nevi dünya savaşı olduğu görüşüdür.

dünya çapında değil, bölgesel çapta, doğrudan kendi kuvvetleriyle savaştan şimdilik kaçınarak ve daha sınırlı savaşlarla. Rakip emperyalistler doğrudan kendi ordularıyla birbirlerine karşı savaşmaktan henüz kaçınmaya devam ediyorlar. Dönemdeki örneklerinde, 2. Irak savaşında ABD-İngiltere ile işgale karşı çıkan Almanya-Fransa, Suriye savaşında karşı karşıya kalan ABD ile Rusya, yani emperyalist rakipler, ordularıyla doğrudan karşılıklı savaşmaktan kaçındılar.

Marcos, aynı zamanda, bir bölüme liderlik ettiği yerlilerin mücadelesini, emperyalist küreselleşme döneminde de yükseltme gereğine teorik temel hazırlamak kaygısıyla bu tezi ileri sürüyor. Emperyalist küreselleşmenin, demokratik bir dünya değil, kaos, işgal, savaş, yoksulluk, kitlesel göç ve özellikle dünya tekellerinin azami karı uğruna yerli halkları –maden ve yeni tarım alanları için– yaşam alanlarından söküp atan saldırganlık olduğunu vurguluyor. Dünya savaşlarının halkların hafızasındaki dehşet duygusunu, emperyalist küreselleşmenin acımasız sonuçlarına karşı mücadelede de harekete geçirmek için, çubuğu dünya savaşı yaşıyor fikrine büküyor.

Öcalan, Marcos'tan farklı olarak, Soğuk Savaş dönemini değil, 1990'da başlayan süreci üçüncü dünya savaşı olarak niteliyor:

*“Ortadoğu’da kendine özgü bir tarzda üçüncü dünya savaşının yaşandığı bir gerçektir.”*¹³

*“ABD’nin başını çektiği blok ve kaos imparatorluğunun başı olarak ABD, tıpkı Bir ve İkinci Dünya Savaşları’na girmişçesine, Afganistan ve Irak işgalleri ile bir nevi Üçüncü Dünya Savaşı’ni yaşamaktadır.”*¹⁴

*“1990 sonrası Ortadoğu’da Körfez Savaşı bağlamında başlatılan olguyu ‘Üçüncü Dünya Savaşı’nın önemli bir versiyonu olarak değerlendirsek...”*¹⁵

*“11 Eylül 2001’de New York’taki İkiz Kulelere düzenlenen komplo olasılığı yüksek saldırı, aslında kapitalist sistemin ‘Üçüncü Dünya Savaşı’ni başlatma girişimiydi.”*¹⁶

Öcalan, ABD’nin, 1990’da SB ve revizyonist blokun çökmesiyle doğan boşluğu, bu devletleri kendi bağımlılığı altında yeniden şekillen-

[13] Abdullah Öcalan, Ortadoğu Çözümü: Demokratik Uluslar Birliği, Demokratik Modernite dergisi, sayı 20, s. 6

[14] Agy, s. 7

[15] Agy, s. 12

[16] Agy, s. 13

dirme yoluyla doldurmak, ABD’ci emperyalist dünya imparatorluğu kurmak amacıyla bu savaşları başlattığını doğru olarak tespit ediyor. Dahası, bu savaşların, aynı zamanda muhtemel rakiplerini “nötralize etmek”, gözdağı vererek baskılamak anlamına geldiğini de doğru olarak tespit ediyor.

Emperyalist hakimiyet “boşluğu”nu kendi emperyalist tekeller grubu lehine ve emperyalist dünyanın tek hakimi olmak amacıyla “doldurmak”, elbette emperyalist paylaşım demektir. Ama bölgesel çapta bir emperyalist paylaşım. Bu paylaşım rakip emperyalistler karşılık ver(e) meyince tek yanlı emperyalist işgal/savaş, Suriye örneğindeki gibi bazıları karşılık verinceyse –dünya çapında paylaşım savaşına henüz dönüşmemiş olan– bölgesel emperyalist paylaşım savaşı olur. Bunlar, dünya çapındaki bir paylaşım savaşını hazırlayan öncü depremler/savaşlar olarak kalır.

Buna geçmişten de örnekler verilebilir. 1905 Rus-Japon, 1911-12 İtalya-Osmanlı vb. savaşlar, Birinci Dünya Savaşı’nın öncü depremleri ve bölgesel savaşlardı. Ne zaman ki Avusturya ve Almanya 1914’te karar vererek rakip emperyalistlerle savaşı başlattılar, o zaman bu öncü depremler dünya savaşına dönüştü.

1931’de Japonya’nın Mançurya (Kuzey Çin) işgali ve sonrasında işgali genişletmesi, İtalya’nın Habeşistan ve Libya işgalleri de, 2. emperyalist paylaşım savaşının öncü depremleri ve bölgesel savaşlardı.

Ancak 1939’da Almanya’nın işgalleri bunları tamamlamaya baş-

ladığında, İtalya Balkanlar’daki işgallere başladı, Japonya da Çin’de işgali genişletti, ABD üssü Pearl Harbour’a saldırdı ve devamla Güneydoğu Asya ülkelerini işgale girişti. Böylece öncü depremler, emperyalist genel paylaşım savaşına, faşist Mihver devletlerinin rakip egemen emperyalistlere karşı dünya çapında savaşına dönüştü.

Günümüzdeki öncü depremlere örnekler, Yugoslavya’yı bölen savaşlar, Afganistan işgali, Somali savaşı, Ukrayna savaşı, Suudilerin

Öcalan, 1991’den itibaren Ortadoğu’da şiddetlenen emperyalist ve bölgesel rekabet, işgal, savaş ve milliyetçi-mezhepçi boğazlaşma kaosunun varlığını doğru tespit ediyor. Fakat bunu, hatalı biçimde, “bir nevi 3. dünya savaşı” tespitine vardiıyor.

Yemen’i işgali, iki Irak savaşı, Libya savaşı, Erdoğan’ın Kuzey ve Doğu Suriye’yi işgal savaşına girişmesi, İsrail’in Golan Tepeleri’ni ilhakı ve Filistin’le savaşlarıdır.

Suriye’deki paylaşım Rusya doğrudan askeri kuvvetleriyle karışınca, ABD, Irak işgalinden farklı olarak, doğrudan askeri güçleriyle savaşa katılmaktan kaçındı. Erdoğan’ın, NATO desteğinde Türk burjuva ordusuyla Suriye işgaline girişmek yönlü önerisini de kabul etmedi. Bunun nedeni, nükleer silahlara sa-

hip Rusya ile doğrudan bir savaşın dünya çapında savaşı tutuşturma riskiydi.

Sırf bu örnek bile, bölgesel paylaşım savaşının henüz dünya savaşına dönüşmediğinin kanıtıdır.

Öcalan, 1991'den itibaren Ortadoğu'da şiddetlenen emperyalist ve bölgesel rekabet, işgal, savaş ve milliyetçi-mezhepçi boğazlaşma kaosunun varlığını doğru tespit ediyor. Fakat bunu, hatalı biçimde, "*bir nevi 3. dünya savaşı*" tespitine vardırıyor.

Bu yanlış, bölgesel paylaşım savaşıyla sınırlı olanı dünya çapında paylaşım savaşı ilan etmekle kalmıyor. Öcalan, kaos ve savaşların Kürdistan devrimini ve Kürt özgürlük hareketini tasfiye etme amacı da taşıdığı gerçeğinden hareketle, Kürdistan devriminin amaç haklılığına ve halkların demokratik güçleriyle ittifak ve ortak "demokratik konfederal" hedefinin doğruluğuna teorik temel oluşturmak için, çubuğu abartılı biçimde, "bölgesel paylaşım ve kaos"tan ve öncü depremlerden, dünya çapında paylaşım savaşına büküyor.

Haklı ve doğru olarak, Kürdistan devriminin, eğer bu demokratik hedefler doğrultusunda kararlılık göstermezse, tıpkı Güney Kürdistan gibi,

bu emperyalist paylaşımcı bölgesel savaşın, kaosçu stratejilerin yedeği bir konuma düşeceğini vurguluyor. Güney örneğinde söz konusu olduğu gibi, İsrail benzeri bir oluşumun doğacağını belirtiyor. Bu arada, sınıfsal ve siyasal içeriği emperyalistler ve bölge gerici devletleriyle uzlaşma ve işbirliği olmasına rağmen, Güney'in, ekonomik-askeri güç bakımından ikinci İsrail olamayacağını geçerken belirtelim.

Sonuç olarak:

ABD, rakiplerine karşı mali-ekonomik rekabeti şiddetlendirerek, bölgesel işgal ve paylaşım savaşlarını yaygınlaştırarak, 3. dünya savaşını hazırlıyor.

Emperyalist küreselleşme koşullarında kapitalizmin varoluşsal krizi, bu süreci hızlandırıyor.

Fakat, dünya savaşının öncü depremleri sayılabilecek olan bu işgaller ve bölgesel çaptaki paylaşım savaşları, henüz 3. dünya savaşı değil. Ne zaman ki ABD, bu öncü depremleri, dünya gücü olarak öne çıkan emperyalistler ve ittifak güçlerine karşı doğrudan kendi kuvvetlerine dayalı ve dünya çapında bir savaşa sıçratırsa, o zaman dünya savaşı gerçekleşmiş olur.

Robotlu Üretim, Kapitalizm, Sosyalizm

Olcaı Çelik

Eğer sosyalist üretim tarzının inşası zafere ulaştırılmış ve sosyalizm kapitalist restorasyondan korunabilmiş olsaydı, robotlu üretim teknolojisi de çoktan geliştirilmiş olacaktı. Bugünkü sosyalist devrimler, bayrağı şüphesiz daha ileri bir noktadan devralacak, kapitalizmin beceremediğı ve hiçbir zaman da beceremeyeceğı şekilde robotlu üretimi daha da yaygınlaştıracak, böylece insanlığın doğanın zorunluluklarına karşı ortak zaferi olan robotlar insanlar için işsizlik, sefalet ve yabancılaşma üretmenin değil, tam istihdam, refah ve özgür zaman yaratmanın aracı olacaktır.

Her yerde üretici güçlerde yeni bir devrimin eşiğinde olduğumuzdan söz ediliyor. G-7'den Dünya Bankası'na, TÜSİAD'dan McKinsey'e kadar sermayenin küresel ve yerel bütün örgütlü unsurları üretimde geleceğın robotlarda olduğundan bahsediyor. Burjuva ideologları televizyonlarda, gazetelerde ve sosyal medyada kitleleri ve hükümet yetkililerini krizden çıkış için "4. sanayi devrimi" olarak adlandırdıkları bu süreci yakalamaya çağırıyor.

Verilere baktığımızda da robotlu üretimde önemli gelişmeler yaşandığını görebiliyoruz. 2008 yılına kadar düşük ve sabit bir seyir izleyen endüstriyel robot satışları, 2008-09 krizinden sonra çok hızlı bir biçim-

de tırmanarak 2017'de kriz öncesi dönemin yaklaşık dört katına ulaştı. 2017'de 381 bin adet robot satıldı ve robot yoğunluğunun ölçütü olarak kabul edilen 10 bin işçi başına düşen robot sayısı ortalama 85'e yükseldi. Artış trendinin devam etmesi, 2021'de kurulu endüstriyel robot sayısının 3,8 milyonu bulması bekleniyor.¹

Buharlı makinenin icadı kapitalizmin hakim üretim tarzı olmasını sağlamış, daha sonra elektriğın üretimde kullanılması kapitalizmin 19. yüzyılın sonlarında girdiğı yapısal krizden çıkmasına yardımcı olmuş, 1970'lerde girilen yapısal krizden çıkışa da emeğın mikroişlemci tabanlı programlanabilir mantık devrelerinin ica-

[1] International Federation of Robotics (IFR) İstatistikleri, www.ifr.org/free-downloads

dı eşlik etmişti. Üretici güçlerdeki bu devrimler, üretimin otomasyon seviyesini önemli ölçüde yükselterek, toplam zenginliği muazzam ölçüde artırmışlardı. Hammaddeleri insanın becerebileceğinden çok daha büyük bir hassaslıkla, çok daha hatasız ve çok daha hızlı bir şekilde işleyebilecek olan, kendi kendine öğrenebilen, gelecekteki ihtiyaç ve imkanları tahmin edip üretimin esneklik düzeyini en ileri seviyeye çıkaracak olan robotlar, otomasyon seviyesinde yeni ve öncekilerden çok daha büyük bir niteliksel sıçramayı ifade ediyor.

Peki, robotlu üretimde yaşanan hızlı gelişmeler kapitalist üretim tarzını içinde bulunduğu son krizden çıkarabilir mi? Kapitalizm üretici güçleri insan emeğinin neredeyse tamamen gereksiz hale geleceği bir otomasyon seviyesine ulaştırabilir mi?

Kapitalist meta üretimi sadece bir değer yaratma faaliyeti değil, aynı zamanda bir artıdeğer yaratma faaliyetidir. Eğer artıdeğer üretimi yoksa, kapitalist üretim tarzı da yoktur. Dolayısıyla bu sorulara bir cevap verebilmek için, emeğin toplumsal üretkenliğinde yaşanacak söz konusu sıçramanın artıdeğer üretimini nasıl etkileyeceğine bakmak gerekiyor.

Artıdeğer Ve Emeğin Toplumsal Üretkenliği

Kapitalist, pazardan bulduğu makineleri, hammaddeleri ve emek-gücünü üretime koşar. Ancak üretim sonunda yaratılan metaların toplam değeri, üretime giren unsurların değerinden daha fazladır. Aradaki fark artıdeğer olarak kapitaliste kalır. Bu artıdeğerin yatırılan toplam sermayeye oranı bize kar oranını verir. Kapitalistin tüm amacı kar oranını artırmak ve elde ettiği karları yeniden üretime sokarak daha büyük karlar elde etmek, yani sermaye birikimini artırmaktır.

Peki, bu artıdeğer nereden gelir? Değer metalar arasında değil, insanlar arasındaki toplumsal bir ilişkidir. İnsanların birbiriyle değiştikleri şeyler metalar değil, emekleridir. Aynı değere sahip metalar aynı miktarda toplumsal olarak gerekli emek-zaman içerirler. Bir metanın içerisinde elbette o metanın yapımında kullanılan makine ve hammaddelerin değerleri de bulunur. Ancak artıdeğerin kaynağı bunlar değildir. Bunlar, önceki emeğin ürünleri olarak kendi değerlerini nihai metaya aktarırlar. Yeni değeri sadece ve sadece üretime katılan canlı emek yaratır. Dola-

yısıyla artıdeğerin kaynağı da canlı emeğin yarattığı bu yeni değerdir. Kapitalist, üretilen bu yeni değerden işçiye sadece kendisini yeniden üretmesini sağlayacak geçim araçlarının değerini öder, kalanına da el koyar. Böylece işçi işgününün belli bir saatine kadar (gerekli emek-zaman) kendi ücretini üretirken, kalan zamanda da (artı emek-zaman) patron için artıdeğer üretmiş olur. Yani artıdeğer canlı emeğin sömürülmesinden doğar.

Hem işçilere karşı bir sınıf savaşı veren, hem de kendi sınıf kardeşleriyle rekabet eden kapitalistler için sömürdükleri artıdeğeri artırmanın iki yolu vardır: işgününü uzatmak ya da gerekli emek-zamanı kısaltmak. Kapitalizmin tarihsel rolünü oynaması, yani toplumun üretici güçlerini geliştirerek toplumsal zenginliği artırması, Marks'ın "nispi artıdeğer sömürüsü" dediği bu son yolla gerçekleşir.

Makineler yoluyla emeğin üretkenliğinin artması sonucu, bir işgünü büyüklüğündeki emek-zaman artık çok daha fazla sayıda metada cisimleştiği için, metaların bireysel değeri toplumsal değerinin altına düşürülmüş olur. Metaları bireysel değerinin üzerinde satan kapitalist, diğer kapitalistlere kıyasla aynı uzunluktaki bir işgününde ve aynı emek maliyetiyle daha fazla değeri ele geçirir. Böylece işçi, kendi geçim araçlarının değerini daha kısa sürede üretmiş olacağı için kapitalistin karşılığını ödemedi el koyabileceği artıdeğer artmış olur. Diğer bir deyişle, nispi artıdeğer sömürüsü, makineler yoluyla metaları ucuzlatıp, işçinin kendi geçim araç-

larını üretmek için çalıştığı işgünü kısmını kısaltarak gerçekleştirilir. Buradan, makinelerin artıdeğer yaratmadıkları, ancak canlı emekten sızdırılacak artıdeğeri artırmak için kullanıldıkları ortaya çıkar.

Kar Oranlarının Düşme Eğilimi Yasası Ve Robotlu Üretim

Zaman içinde diğer kapitalistlerin de aynı teknolojiyi işe koşup emeğin üretkenliğini artırmalarıyla, metaların toplumsal değeri giderek düşmeye başlar. Bireysel ve toplumsal değer arasındaki bu fark ortadan

Kapitalist, üretilen bu yeni değerden işçiye sadece kendisini yeniden üretmesini sağlayacak geçim araçlarının değerini öder, kalanına da el koyar. Böylece işçi işgününün belli bir saatine kadar kendi ücretini üretirken, kalan zamanda da patron için artıdeğer üretmiş olur.

kalkınca, teknolojiyi ilk kullanan kapitalistin ek kar avantajı da böylece kaybolur. Bu artıdeğer sömürüsüne "nispi" karakterini veren de tam olarak budur. Kar oranını tekrar yükseltmek isteyen kapitalistler üretimi tekrar tekrar devrimciileştirmek, yeni bir nispi artıdeğer sömürüsü hamlesine girişmek zorundadırlar.

Ne var ki, üretici güçlerin sürekli büyümesine yol açan kapitalistler arasındaki bu ekstra kar rekabeti sonsuz bir döngü değildir. Bilakis,

gitgide kapitalist üretim tarzının altına oyan bir çelişkiyi içinde barındırır. Marks, bu çelişkiyi Kar Oranlarının Düşme Eğilimi Yasası ile açıklamıştır.² Buna göre, aynı sayıda işçinin aynı işgünü uzunluğu ve emek yoğunluğunda gitgide artan miktarda hammaddeyi ürüne çevirebilir hale gelmesi demek olan üretkenlik artışı, üretimde canlı emek kullanımının, makine ve hammadde kullanımına kıyasla azalacağı anlamına gelir. Diğer bir deyişle, üretimde kullanılan canlı emek mutlak olarak artsa bile,

Küresel istihdamın artış hızı yüzde 1'e kadar gerilemiştir ve 2019-20 yılında bu oranın da altına inmesi beklenmektedir. Robotlu üretimin ilerlemesiyle, sonraki yıllarda istihdamdaki büyümenin sifıra yaklaşım negatife dönmesi sürpriz olmayacaktır.

üretkenliğin tanımı gereği makine ve hammadde kullanımındaki artış çok daha fazla olacaktır. Canlı emeğin nispi olarak azalıyor olması (artan bir sömürü oranında dahi) ondan sızdırılacak artıdeğerin toplam sermayeye oranının, yani kar oranının da zaman içerisinde bir düşme eğilimi

içerisinde olacağını gösterir. Özetle, emeğin toplumsal üretkenliği arttıkça, karlılık düşecektir.

Kapitalizmin bu temel hareket yasası, yeni değeri canlı emeğin değil, tüm üretim faktörlerinin (emek, makineler, hammadde vb.) ortaklaşa yarattığını savunan, dolayısıyla toplam sermayenin artmasıyla kar oranlarının da artmasını bekleyen burjuva iktisatçıları için elbette kabul edilemez niteliktedir. Ancak Zachariah, Roberts, Maito gibi marksist iktisatçıların da gösterdiği üzere, dünya kar oranları Marks'ın öngördüğü şekilde tarihsel olarak düşmektedir.³ Yani Kar Oranlarının Düşme Eğilimi Yasası bilimsel olarak birçok kez doğrulanmıştır.

Buradan, özünde emeğin üretkenliğini radikal bir şekilde artıracak makinelerden başka bir şey olmayan robotların, onları ilk kullanan kapitaliste ek kar avantajı sağlasalar bile, üretimde kullanımlarının yaygınlaşmasıyla birlikte emeği üretimden daha fazla dışlayacakları ve bu yüzden kar oranlarını daha da düşürecekleri sonucu çıkar. Güncel veriler de bunu göstermektedir. Küresel istihdamın artış hızı yüzde 1'e kadar gerilemiştir ve 2019-20 yılında bu oranın da altına inmesi beklenmektedir.⁴ Robotlu üretimin ilerlemesiyle, sonraki yıllarda istihdamdaki büyümenin sifıra yaklaşım negatife dönmesi sürpriz olmayacaktır. Canlı emek kullanımının-

[2] Karl Marks, Kapital, Üçüncü Cilt, çev. Alaattin Bilgi, Sol Yayınları, İstanbul 2011, s. 189

[3] Esteban Maito, "The Historical Transience of Capital", <https://thenextrecession.files.wordpress.com/2014/04/maito-esteban-the-historical-transience-of-capital-the-downward-trend-in-the-rate-of-profit-since-xix-century.pdf>; Michael Roberts, "Towards a World Rate of Profit", <http://gesd.free.fr/mrwrate.pdf>; David Zachariah, "Determinants of the average profit rate and the trajectory of capitalist economies", <http://gesd.free.fr/zacha10.pdf>

[4] ILO 2019-2020'de istihdam artış hızının yüzde 1'in de altına düşeceğini öngörüyor. ILO Veritabanı, <https://www.ilo.org/ilostat>

daki bu nispi ve mutlak gerileme kar oranlarını da sert bir biçimde aşağı çekecektir.

Dünyadaki tüm üretimin robotlu hale geldiği ve canlı emeğin üretimden bütünüyle dışlandığı (hatta robotları da robotların ürettiği) “ideal” bir dünyada ise hiçbir şekilde değer ve artıdeğer üretimi olamaz. Diğer bir deyişle, işçi yoksa kar yoktur! Böyle bir dünya kapitalist üretimin koşullarının ortadan kalktığı bir dünya olur. Kısacası, eğer tam otomasyon varsa kapitalizm yoktur, kapitalizm varsa da tam otomasyon mümkün değildir ve olamayacaktır.

Ancak meselenin böyle ortaya konuşu, kapitalizmin toplumun üretici güçlerini kar oranı yüzde 0'a ulaştırana kadar geliştirmeye devam edebileceği anlamına da gelmez. Marks'ın gösterdiği üzere, kapitalist krizler kar oranlarının dibe vurduğu noktada değil, kar oranlarındaki azalışın kar kütesinde elde edilecek bir artış ile telafi edilemediği noktada başlar. Dolayısıyla doğru soru, genel kar oranlarının robotlu üretim nedeniyle kaçınılmaz olarak yaşayacağı düşüşün telafi edilip edilemeyeceğidir.

Kapitalist Kriz Koşullarında Robotlu Üretim

Marks'ın kapitalist kriz tanımına göre, kapitalistler kar oranlarının azalma eğiliminden doğan kayıplarını kar kütesindeki artışla telafi edebilmek için, aynı üretkenlik düzeyinde, toplam sermayeyi karlılık-taki düşüş oranında artırıp, üretim hacmini büyütürler. Bu, makine ve hammadde kullanımı ile beraber ek

emeğin de kullanılmasını, yani istihdamın artmasını gerektirir. Üretkenlik seviyesindeki artış artık her bir metada biriken canlı emek (dolayısıyla artıdeğer) miktarının çok azalmasına, dolayısıyla üretilen toplam artıdeğerin gerçekleştirilebilmesi için devasa miktarda metanın satılabiliyor olmasına bağlıdır. Ancak bir yerden sonra kitlelerin nispi olarak daralan toplam alım gücü, bu metalar kitlesini emmeye yetmez. Toplam sermaye ne kadar artırılırsa artırılınsın, kar kütesinin artmamaya başladığı

Dolayısıyla, robotlu üretimin sadece şu ya da bu sektörü değil, bir bütün olarak kapitalist üretimi etkisi altına alacağıнын konuşulduğunu düşündüğümüzde, burjuva ideologlarının canlı emek kullanımını nereden artırdıklarını anlamak mümkün değildir.

noktada aşırı üretim ve aşırı sermaye birikimi gerçekleşmiş, yani kapitalist krize girilmiş olur.⁵ Üretim ve yatırımlar durur, işçiler sokağa atılır. Bir yanda devasa bir zenginlik, öbür yanda milyarların açlık ve yoksulluğu birikmiş olur.

Genel kar oranlarında robotlu üretim nedeniyle yaşanacak bir düşüşün de kar kütesindeki bir artış ile telafi edilmesi gerekecektir. Ancak birim metada cisimleşen canlı emek (dola-

[5] Karl Marks, Kapital, Üçüncü Cilt, s. 222-3

yısıyla artıdeğer) miktarı eskiye kıyasla muazzam azalacağı için, artık eski telafi çabalarında olduğundan daha yüksek sayıda metanın satılması gerekecektir. Ek emek emme kapasitesi iyice azalan kapitalist üretim tarzı için bu durum yeni bir aşırı üretim krizine çok daha hızlı gireceği anlamına gelir. Yani robotlu üretim koşullarında kar oranlarındaki azalışın toplam sermaye yatırımlarının artırılması yoluyla kar kütesinde bir artış sağlayarak telafi edilmesinin koşulları radikal bir biçimde daralmış olacaktır.

Kabaca reel sektör hacmini veren yatırımlar ve nihai tüketim harcamalarının küresel toplamı bugün 77 trilyon dolar iken, küresel borç stoku, türev ve hisse senedi pazarlarının toplam büyüklüğünün 275 trilyon dolar ile reel sektörün yaklaşık dört katına ulaşması bunu kanıtlıyor.

Bu noktada burjuva ideologları, robotlu üretim birçok kişiyi işinden edebilecek olsa da, diğer yandan yeni meslekler, yeni uzmanlıklar yaratılacağını, istihdamın daha da artacağını, dolayısıyla endişelenmeye gerek olmadığını belirtmektedirler. Örneğin McKinsey, robotlu üretim sonucunda

2030 yılına değin 400 milyon istihdam kaybı yaşanacağını, ancak yeni istihdam kazanımları neticesinde işgücü talebinin 555 milyon kişiye ulaşacağını iddia etmektedir.⁶

Marks'ın zamanında da burjuva ideologları aynı tezi dillendirmekteydi. Marks, makineleşme bir yandan işçi kıyımına yol açarken, diğer yandan makineleşen sektörün artan makine ve hammadde ihtiyacını sağlayan sektörlerde, üretilen meta sayısının ve ticaretin artması ile lojistik ve taşımacılıkta ve toplumsal zenginliğin artmasıyla ortaya çıkan yeni ihtiyaçların karşılanacağı işkollarında işgücüne olan talebin artacağını kendisi de göstermiştir. Ancak Marks'a göre, bu alanlarda istihdamın sağlanması için de bir sermayeye ihtiyaç vardır ve bu sermaye son tahlilde makineleşen sektörlerden atılan işçilerin kapitalist için yarattığı tasarruf ile sağlanabilir. Bu yeni işkolları için yeni makine ve hammadde de lazım olacağından, istihdam için ayrılan sermaye, dolayısıyla istihdam edilebilecek işçi sayısı da azalmış olur. Yani, burjuva ideologlarının iddia ettiklerinin aksine, makineleşmenin sokağa attığı işçilerin sadece az bir kısmı bu makineleşmeden doğan yeni işkollarında istihdam edilebilir.⁷

Marks'a göre daha da önemlisi, makineleşme diğer sektörlerde de yayılmaya başlayınca, bu sınırlı istihdam imkanı çok daha fazla daralacaktır.⁸ Gerçekten de, robotlu

[6] "Jobs Lost, Jobs Gained", McKinsey, <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/featured%20insights/future%20of%20organizations/what%20the%20future%20of%20work%20will%20mean%20for%20jobs%20skills%20and%20wages/mgi-jobs-lost-jobs-gained-report-december-6-2017.ashx>

[7] Karl Marks, Kapital, Birinci Cilt, çev. Alaattin Bilgi, Sol Yayınları, İstanbul 2011, s. 419-26

[8] Age.

üretim bugün sadece sanayiye değil, aynı zamanda inşaatı, tarımı, hatta hizmetler sektörünü de ilgilendiren bir olgudur. Örneğin, “hizmet robotları” tanımı altına giren ve mağazalarda, okullarda, otellerde, kamu hizmetlerinde, müzelerde, rehabilitasyon merkezlerinde, tıpta kullanılan robotların satışları bugün endüstriyel robotların üçte birinden az olsa da, 2019-2021 arasında yarısı oranına yaklaşacağı tahmin ediliyor.⁹ Dolayısıyla, robotlu üretimin sadece şu ya da bu sektörü değil, bir bütün olarak kapitalist üretimi etkisi altına alacağını konuşulduğunu düşündüğümüzde, burjuva ideologlarının canlı emek kullanımını nereden artırdıklarını anlamak mümkün değildir.

Teknoloji İlerliyor Mu?

Burjuva ideologları robotlu üretimin geleceğine ne kadar methiye dizerlerse dizesinler, aslında kapitalist sınıf bu ideale ulaşmak için neredeyse doğru düzgün çaba dahi harcamıyor. Teknolojik üretimin gelişim seyrinin görüleceği yerler sabit sermaye (makine, teçhizat, bina vb.) oluşumu ve üretkenlik verileridir. Sabit sermaye oluşumundaki artış 2008’den bu yana giderek yavaşlamaktadır.¹⁰ Toplam faktör üretkenliğindeki artış da 2008’den bu yana

durmuş, hatta yerini gerilemeye bırakmış durumda.¹¹ IMF 2008-09’dan itibaren kapitalist üretim tarzına yerleşen bu durgunluğun 2030’a kadar düzelmesini beklemiyor.¹²

Daha “dolaysız” verilere bakalım. Robotlu üretim pazarının 2023’teki büyüklüğünün 71 milyar dolar olacağı öngörülmüyor.¹³ Yani dünya hasılasının sadece binde 1’i! Ar-Ge harcamaları da on yıllardır dünya hasılasının sadece yüzde 2’si civarında yatay bir çizgide salınıp duruyor.¹⁴ Bilimin sınırlarını zorlamayı gerektiren yapay zeka ve robotlu üretim

[9] International Federation of Robotics (IFR) İstatistikleri, www.ifr.org/downloads

[10] Dünya Bankası Veritabanı, <https://data.worldbank.org/>

[11] Buttonwood, “The Curious Case of Missing Global Productivity Growth”, The Economist, <https://www.economist.com/buttonwoods-notebook/2017/01/11/the-curious-case-of-missing-global-productivity-growth>

[12] IMF World Economic Outlook 2019, <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2019/01/11/weo-update-january-2019>

[13] “Artificial Intelligence Robot Market Report”, Markets and Markets, https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/Industrial-Robotics-Market-643.html?gclid=EAlaIQobChMl6KP1gIXN4AIVgwvTCh2pZgbdEAYASAAEgIXWVD_BwE

[14] Dünya Bankası Veritabanı, <https://data.worldbank.org/>

araştırmaları şüphesiz bundan çok daha fazla kaynağın bu alana ayrılmasını gerektiriyor.

Peki, kapitalist sınıf üretimi üretici güçleri doluduzgin geliştirerek sürdürüremiyorsa, nasıl sürdürebiliyor? Cevap: görece artıdeğer sömürsünden ziyade mutlak artıdeğer sömürsünün dibini kazıyarak. Uluslararası tekeller bu kapsamda, özellikle 1990'lardan itibaren üretim sürecini parçalayıp ucuz işgücü cennetlerine taşıdı, çalışma yaşamını esnek ve güvencesiz hale getirerek emeğin kaza-

Bir yandan kitleler so-
kağa atılırken, diğer
yandan ise çalışanların
mesaisi uzar. Oysa sosya-
list üretim tarzının temel
hedeflerinden biri, refah
kayıbı olmaksızın işçinin
mesai saatlerini kısalt-
mak, kendi yeteneklerini
geliştirebileceği özgür
zamanı yaratmaktır.

nımlarını tırpanladı ve “sosyal devletin” maddi temelini çözüp, eğitim ve sağlık gibi sosyal harcama “yüklerini” ciddi oranda sırtından attı. Bugün 3,5 milyar olan çalışan nüfusun 2,4 milyarı esnek, güvencesiz ve kayıtdışı işlerde çalışırken, 4 milyar insan da sosyal güvenlik şemsiyesinin dışında yaşıyor.¹⁵ Bunların yanında, “ücret” kavramı da bozunuma uğruyor. Emek-gücünün değerini geçim

maddelerinin değerinin altına düşüren kapitalist sınıf, işçilerin aradaki farkı ve daha fazlasını kredi kartı ve tüketici kredileriyle borçlanmalarını sağlıyor, karların gerçekleşmesi için gereken tüketim seviyesine de böylece ulaşıyor. Nitekim OECD ülkelerinde insanların borçları ortalama olarak gelirlerinin yüzde 125’ini aşmış vaziyette.¹⁶

Ancak mutlak artıdeğer sömürsünün bu çılgın düzeyi de sermayenin karları korumasına yetmiyor. Bu yüzden üretimden gelen karların büyük kısmı uzun bir süredir yeniden üretime değil, üretim dışı alanlara yönlendiriliyor. Kar oranlarının düşmesini engelleyemeyen ve bu düşüşü kar kütlesindeki büyüme ile de telafi edemeyen kapitalistler, çareyi, üretilmiş olan artıdeğeri yeniden paylaşmaya ve gelecekte üretilecek olanı da bugünden gasp etmeye dayalı olan hayali sermaye pazarlarında, yani borsa, tahvil, türev ve döviz kuru ticaretinde arıyor. Kabaca reel sektör hacmini veren yatırımlar ve nihai tüketim harcamalarının küresel toplamı bugün 77 trilyon dolar iken, küresel borç stoku, türev ve hisse senedi pazarlarının toplam büyüklüğünün 275 trilyon dolar ile reel sektörün yaklaşık dört katına ulaşması bunu kanıtlıyor.¹⁷

Bugün ise ne hayali sermaye vurgunculuğu sürdürülebilme, ne de mevcut mutlak artıdeğer sömürsü düşen kar oranlarını telafi edecek bir üretim düzeyini sürdürmeye yetmektedir. Üretimin yavaşlaması kapita-

[15] ILO Veritabanı, <https://www.ilo.org/ilostat>

[16] OECD Veritabanı, <https://data.oecd.org/hha/household-debt.htm>

[17] Bank of International Settlement Veritabanı, <https://www.bis.org/>; Dünya Bankası Veritabanı, <https://data.worldbank.org/>

listlerin yeniden paylaşacağı ve gasp edeceği zeminin altını oydukça, hayali sermaye vurgunculuğunun imkanları da daralmaktadır. İşte bu, kapitalizm yeni açmazdır: yeterli kar getirmeyeceği için üretmeyip, hayali sermaye vurgunculuğuna yönelen kapitalist sınıf, bu vurguna devam edebilmek için ise üretimi büyütmek zorundadır! Ancak üretimden gelen karı bir süre daha mutlak artıdeğer sömürüsü ile sağlamanın koşulları da giderek fiziksel sınırlarına yaklaşmıştır. Bu yüzden robotlu üretim, ekstra-kar rekabeti dahilinde görece yeni yeni geliştirilmeye başlanmıştır ve onu ilk kullananlara bir süre daha avantaj sağlayacaktır.¹⁸ Elbette ki, söz konusu teknoloji yaygınlaşma eğilimi göstermeye başladığı andan itibaren, bu rekabet kapitalist sınıfın varlık zemininin altını oyan bir nite-lik kazanacaktır.

Tüm bunlar bize, kapitalizmin üretici güçleri devrimcileştirme yeteneğine hala sahip olduğunu değil, bilakis, bu güçleri çok geç bir zamanda, sermaye birikiminin çok az bir kısmını kullanarak ve yukarıda da gösterdiğimiz üzere sınırlı bir süreliğine geliştirebilecek kadar hasta olduğunu gösteriyor. Kısacası, insanlığın doğa zorunluluklarına karşı ortak zaferi olan makineler, insanlar için sefaletten başka bir şey üretmediği gibi, artık bu sefalet üretimi dahi sürdürülemez hale gelmiş durumda.

Robotlu Üretim Ve Sosyalist Üretim Tarzı

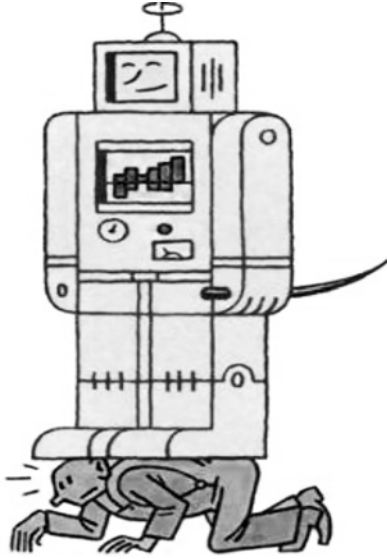
Marks'ın diliyle söylersek, gelişmelerinin bu aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri, bu zamana kadar içinde hareket ettikleri mevcut üretim ilişkilerine ya da bunların hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan mülkiyet ilişkilerine ters düşmektedir. Üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olan bu ilişkiler, onların engelleri haline gelmiştir. O zaman bir toplumsal devrim çağı başlamalıdır!¹⁹ Kar için üretimin ve

Elbette sosyalizm üretici güçleri geliştirirken, üretici güçler de sosyalizmi geliştirecektir. Hatta muzaffer bir sosyalizm sadece bu güçlerin son derece gelişkin olmasını gerektirir. Bunu sadece bolluğun artması çerçevesinden düşünmemek gerekir.

üretim anarşisinin hüküm sürdüğü kapitalist üretim tarzının aşılması ve üretici güçlerin gelişmesine devam edebilmesi ancak sosyalist üretim tarzı ile mümkün olacaktır. Sosyalizmde üretim de, dağıtım da toplum için ve merkezi bir plan dahilinde gerçekleşir. Çünkü üretim araçları az

[18] Şüphesiz kapitalist sınıf iç çelişkilerinden azade, yekpare bir bütün değildir. Özellikle mali sermaye gücünü elinde bulunduran emperyalist ülkeler ile üretici tözü giderek ele geçiren Hindistan, G. Kore ve Çin gibi sanayi ülkeleri arasındaki güncel çelişkiler, şüphesiz hem robotlu üretimin yakın geleceğini, hem de bir bütün olarak kapitalist krizi derinden etkilemektedir. Konu bütünlüğünün dağılmaması için bu çelişkilerin gelişimi ayrı bir yazının konusu olacaktır.

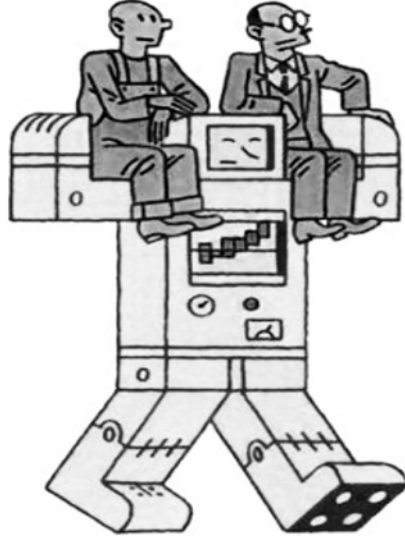
[19] Karl Marks, Ekonomi Politığın Eleştirisine Katkı, çev. Sevim Belli, Sol Yayınları, Ankara, 1976, s. 41

sayıda asalağa değil, artık tüm topluma aittir.

Sosyalist üretim tarzında karlı bir şekilde üretip satma derdi ortadan kalktığı için, emeğin toplumsal üretkenliğinin geliştirilmesi kapitalist rekabete bağımlı olmaktan kurtulur, dolayısıyla artık işçilerin sokağa atılmasını gerektirmez. Böylece bizim yarattığımız makineler bizim için artık işsizlik ve yoksulluk değil, olması gerektiği gibi, tam istihdam ve refah üretir hale gelir.

Kapitalizmde kar oranları daralınca yeni yatırımların durduğunu, sermayenin borsa, faiz ve türev vurgunculuğuna yöneldiğini gördük. Kar gibi bir dar ufukla sınırlanmamış olan ve üretimin merkezi bir plan dahilinde, toplum için yapıldığı sosyalizmdeyse, toplumsal ihtiyaçlar giderildikten sonra kalan fazlanın tamamı yatırımlara ve üretici güçleri geliştirmeye ayrılabilir.

Kapitalist üretimde makineleşme hiçbir zaman için işgününün kısaltılmasına yol açmaz. Aksine, bir yandan kitleler sokağa atılırken, diğer yandan ise çalışanların mesaisi uzar. Oysa sosyalist üretim tarzının temel hedeflerinden biri, refah kaybı olmaksızın işçinin mesai saatlerini kısaltmak, kendi yeteneklerini geliştirebileceği özgür zamanı yaratmaktır. Böylece *“hiç kimsenin kesin bir faaliyet alanına sahip olmadığı, dilediği her alanda kendini yetiştirebildiği (...) bugün bu işi, yarın bir başka işi yapabileceği”* bir toplumsal düzenin nesnel koşulları da yaratılmış olur.²⁰

Bunlar sadece teorik çıkarımlar değil, bizzat hayatla sınanmış gerçeklerdir. 1913'ten 1956'ya kadar ABD'de kişi başına ulusal gelir 2 kat, sanayi üretimi ise 3,5 kat artarken, büyük oranda sosyalist üretim tarzını uygulayan SSCB'de artış sırasıyla 13 ve 46 kat olmuş, sağlanan yüksek yatırım oranı sayesinde nüfu-

[20] Karl Marks, Friedrich Engels, Alman İdeolojisi, çev. Tonguç Ok, Olcay Geridönmez, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2013, s. 25

sunun yüzde 80'i köylü olan bir ulus sadece 45 sene içerisinde, yani yüzlerce yıllık birikimi olan kapitalist devletlerden bile daha önce insanlığı uzaya çıkaracak teknolojiyi geliştirebilmişti.²¹ Üstelik tüm bunlar mesai saatlerinin yer yer 4 saate kadar düştüğü, temel gıda maddelerinin fiyatlarının sürekli gerilediği, reel ücretlerin arttığı, eğitimin ve sağlığın ücretsiz, konut kiralalarının sembolik düzeyde, işsizliğin ise (1931 itibariyle) yüzde sıfır olduğu bir refah düzeyinde gerçekleşmişti.

Eğer sosyalist üretim tarzının inşası zafere ulaştırılmış ve sosyalizm kapitalist restorasyondan korunabilmiş olsaydı, robotlu üretim teknolojisi de çoktan geliştirilmiş olacaktı. Bugünkü sosyalist devrimler, bayrağı şüphesiz daha ileri bir noktadan devralacak, kapitalizmin beceremediği ve hiçbir zaman da beceremeyeceği şekilde robotlu üretimi daha da yaygınlaştırabilecek, böylece insanlığın doğanın zorunluluklarına karşı ortak zaferi olan robotlar insanlar için işsizlik, sefalet ve yabancılaşma üretmenin değil, tam istihdam, refah ve özgür zaman yaratmanın aracı olacaktır. Robotların sahibi kapitalistler değil, toplum olacağı için, işsiz ve yoksul milyarlar ile devasa meta yığınları arasındaki kar dolayımı ortadan kalkacaktır.

Elbette sosyalizm üretici güçleri geliştirirken, üretici güçler de sosyalizmi geliştirecektir. Hatta muzaffer bir sosyalizm sadece bu güçlerin son derece gelişkin olmasını gerektirir. Bunu sadece bolluğun artması çer-

çevesinden düşünmemek gerekir. Bunun yanında, üretim sürecindeki gelişmelere ve bireylerin tüketim tercihlerine dair anlık değişimlerin etkisinin sürekli hesaba katılarak planlamanın esnekleştirilmesi, tedarik ve dağıtım zincirlerinin optimizasyonu ve işçi-emekçi meclislerinin siyasi karar alma süreçlerinin elektronik bir temele kavuşarak katılımın artırılması gibi birçok toplumsal ihtiyaç ancak yapay zeka ve robotlu üretimin gelişmesiyle etkin bir şekilde karşılanabilecektir.

Robotlu üretim tam otomasyonu sağlayacak kadar yaygınlaştıkça, bayrağında “herkese ihtiyacı kadar” yazılı olan ve eşitlik ilkesinin (daha doğrusu “derdinin”) ortadan kalktığı komünizme geçişin maddi temeli de sağlanmış olacaktır.

Sosyalist İktidar: Sovyetler Ve Robotlar!

Marksizm-leninizm perspektifinden, sosyalizm mücadelesi özünde “zenginden alıp fakire verecek” bir sosyal adalet projesi ya da “üretim çılgınlığını” sona erdirip, makinelerden kurtulup yeniden doğaya ve köye dönmemizi sağlayacak bir ekoloji projesi değildir. Aksine, bu perspektifler kendini bölüşüm alanına kısıtlayan sosyal demokrasiye aittir. Oysa gelir ve servet bölüşümünü çarpık kılan şey, üretim ilişkilerindeki çarpıklıktır. Doğayı katleden de üretim değil, kar için üretimdir. Altyapıyı belirleyen kapitalist üretim tarzı devam ettiği müddetçe, üstyapı kurumları olan vergilendirme ve denet-

[21] İbrahim Okçuoğlu, “SSCB: Mitler ve Gerçekler”, Abstrakt Dergisi, <http://www.abstraktdergi.net/sscb-mitler-ve-gercekler/>

leme çabaları da beyhude kalacak, hatta SSCB’de sınıf savaşının kaybedilmesinden sonra tüm dünyada iktidara gelen sosyal demokratların icraatlarından da şahit olduğumuz üzere, dönüp dolaşıp yine emekçileri mülksüzleştirmeye hizmet edecektir.

Sosyalizm mücadelesi, her şeyden önce, yeni bir üretim tarzı iddiasıdır. O, sadece adil bölüşümün ve ekolojik bir üretimin gerçekleşeceği değil, aynı zamanda emeğin kendi ürünlerine yabancılaşmasının da ortadan kalkacağı, artan ve çeşitlenen ihtiyaçların kapitalizmin beceremeyeceği bir bollukla karşılanabileceği ve bireyin fiziksel, zihinsel ve toplumsal olarak kendini en iyi şekilde var etmeye başlayacağı güncel üretim tarzıdır. Bunlar, toplumun mülkiyeti ve kontrolü altındaki üretici güçlerin son hızla geliştirilmeye devam edilmesiyle mümkün olacaktır. Sosyalizm mücadelesinden bu iddiayı çı-

kardığımızda, geriye en iyi ihtimalle “adil bir şekilde paylaşılmış yoksulluk” ve insan ihtiyaçlarının dinamik karakterini reddeden bir postmodern özcülük kalacaktır. (Elbette tersi de doğrudur. Sosyalizmden paylaşım adaletini ve ekolojik perspektifi çıkardığımızda da, geriye Çin tarzı kapitalizm ve nükleer yıkım kalır.)

Bu yüzden sosyalistler, sanayiye, üretime ve teknolojiye burun kıvıranlar değil, bilakis, bunlardaki ilerlemenin artık sadece sosyalist üretim tarzı ile mümkün olabileceğini en yüksek perdeden ve büyük bir özgüvenle iddia edenler olmalıdırlar. Lenin, dün sosyalist iktidarı “sovyetler ve elektrifikasyon” olarak özetlemişti. Halk meclisleri demek olan sovyetler fikri hala günceldir, ancak üretici güçlerin gelişim seviyesini göz önüne alarak bu çağırımı belki de şu şekilde yenilemenin vakti gelmiştir: “sovyetler ve robotlar!”

“İklim Adaleti” Mücadelesinde FfF

Deniz Boran

Genç komünistler, başta Almanya gelmek üzere, Avrupa’da ikili bir taktik izliyorlar. Bir taraftan kimi kentlerde ve merkezi Enternasyonalizm Komisyonu’nda etkinliklerini güçlendirir ve çalışmaları antikapitalist ve devrimci çizgiye çekerken, FfF içinde başkaca antikapitalist örgütlerle Change for Future’u (antikapitalist platform) kurup, emekçi sol güçlerin ve antikapitalist bireylerin iç örgütlülüğünü güçlendiriyorlar. Hem hareket içinde devrimci çizginin organikleşmesini ve iradeleşmesini hedefliyorlar, hem de yakın gelecekte oluşabilecek muhtemel bölünmelere hazırlanıyorlar.

“Bazı insanlar okulda olmam gerektiğini söylüyorlar. Bazı insanlar okuyup bilim insanı olarak iklim krizini çözümlenebileceğimi söylüyorlar. Lakin iklim krizi çoktan çözümlenmiştir. Bütün bilgiler ve çözümler bizde. Ve bugün geleceği savunan olmazsa, belki hiç olmayacak bir gelecek için neden okuyayım ki? Ve öğretilen bilgilerin çoğunun toplumumuz açısından hiçbir değerinin olmadığı bir bilgiyi neden öğreneyim?”¹ Greta Thunberg

Giriş: Ayaklanmalar Çağına Gençlik Ve Ekoloji Aşısı

21. yüzyıl bir ayaklanmalar çağı olarak gelişmeye devam ediyor. Patlak veren *iklim krizi* ve krize karşı bölgesel ve giderek küreselleşen ik-

lim isyanı, bu ayaklanmalar çağına “yeşil” bir sayfa açtı.

Fridays for Future (FfF) ile doruğuna ulaşan, ama ulusal ve bölgesel çapta farklı biçimlerde açığa çıkan ekoloji mücadeleleri, 21. yüzyıl girişi, özellikle de 2007-2008 sonrası ayaklanmalar zincirinin bir bileşeni olarak yükseliyor. Fransa’da Sarı Yelekliler hareketi de, 8 Mart kadın grevinde zirveleşen küresel kadın isyanı da, eşzamanlı olarak –kesintilerle birlikte– akmaya devam ediyor.

FfF öncülüğünde yükselen küresel iklim isyanının perde arkasında da –tıpkı Sarı Yeleklilerde olduğu gibi– kapitalizmin kendini yeniden üretme koşullarını yitirmiş olması ve kendini “düzeltmesinin” imkansızlığı² yatıyor.

[1] Greta Thunberg’in Katowice’de BM genel sekreteri António Guterres’e konuşması: “Liderlerimiz çocuk gibi davranıyorlar”, 03.12.2018

[2] Sarı Yelekliler ile ilgili bakınız: Arif Çelebi, Sarı Yelekliler: Ezilenlerin Patlayan Öfkesi, Ezilenlerin Çaresizliği, Marksist Teori sayı 35, Ocak-Şubat 2019

Kapitalizmin üretim güçlerini geliştirme, dolayısıyla teknolojiyi üretime uyarlama yeteneğini kaybetmesiyle, tekeller, bir taraftan mali ve spekülasyon alanına yönelirken, diğer taraftan da doğanın ve emek gücünün vahşi sömürsünü artırarak kar elde etmeye, mutlak artıdeğer üretimine yöneliyorlar, bu doğrultuda üretimlerini mali-ekonomik sömürgelere taşıyorlar. Kapitalizmin “yeni” ve “yeşil” dönüşümünün, yani “yeşil” kapitalist üretime geçişin imkansızlığının güncel nedeni, işte bu yapısal ekonomik bunalımın temelinde yatan burjuva toplum krizidir.

İklim krizi gizlenemeyecek kadar “felaket öncesi” bir aşamaya gelince, kapitalistler ve burjuva politika, gelişen ekolojik bilincin de baskısıyla,

kimi sınırlamalar/düzenlemeler yapmak zorunda kaldı. Ne var ki, bu düzenlemeler emperyalist merkezlerde yoğunlaştırıldı. Oysa emperyalist küreselleşmeyle, karbona dayalı üretim mali-ekonomik sömürgelere taşınmış, emperyalist merkezler birer mali sermaye ülkelerine dönüşmüştü. Somut “ekolojik düzenlemeler”, sorunun ana kaynağı karbona dayalı kapitalist üretimi dönüştürecek uygulamalar değil, “petrol vergileri”, “aşırı karbon ile çalışan araçların kentlerden çıkarılması”, “karbon sınırlamaları” gibi tali uygulamalardı ve bu düzenlemelerle burjuvazi, ekolojik krizin de bedelini emekçilere ödetmenin yollarını aradı.³ Sarı Yeleklilerin sözde “iklim düşmanlığının” altında yatan gerçek de buydu.⁴

[3] Yaşam Uzun, Ekolojik Krizden Nasıl Bir Çıkış?, Marksist Teori sayı 37, Mayıs-Haziran 2019

[4] Akaryakıt vergisi zamlarına karşı protesto sonrasında Macron hükümeti, vergi zammının iklimi koruma amacıyla yapıldığını vurguladı. Sarı Yeleklilerin “çok fazla vergi, çok fazla zengin, çok fazla yoksul, çok fazla intihar” sloganı ise farklı bir hakikate işaret ediyordu. Sarı Yelekliler özelinde “hem iklimi savunun diyorsunuz, hem de uygulamalara karşı ayaklanıyorsunuz” ucuz demagojisi, uçaklar için kullanılan kerozine vergi uygulanmaması, iklim için otomobillerle kıyaslanamayacak kadar zararlı yolcu gemilerinin zamdan muaf tutulması, Macron’un “Ekolojik Dönüşüm Programı”na ayırdığı bütçenin kısıtlanmasıyla ve zenginlere yaptığı vergi hediyeyle teşhir edilmişti.

Bugünün sanayi ülkelerinde ekolojik bilincin ve hareketin zayıflığı da eklenince, bütün bu düzenlemelerin, “felaketi” merkezden kaçırmanın veya zayıflatmanın dışında bir şeye yaramadığı ortada. Kapitalizmin varoluş krizine bağlı şiddetlenen emperyalistler arası rekabet, bozulan dengeler, gelişen çok kutupluluk ve bütün bunların sonucunda Birleşmiş Milletler, G7, G20 gibi küresel regülatör örgütlerin işleyememesi, küresel hedeflerin ve planların somutlanmasını ve uygulanmasını imkansızlaşmaya yakın zorlaştırıyor.

Dikkat edilirse Fff, Paris Anlaşması'nın uygulanmasını istiyor. Paris Anlaşması, Aralık 2015'te Birleşmiş Milletler İklim Zirvesi'nde imzandı ve küresel ısınmanın 2°C altında kalmasını hedefliyor. Bu hedefin bile “yetmediği” bilimsel olarak kanıtlanmışken, Paris Anlaşması yürürlüğe sokulamıyor. Türkiye de dahil olmak üzere birçok ülke anlaşmayı imzalasalar da, kendi ülkelerinde uygulamaya sokulması için “onay” vermiyorlar. Trump ABD'si ve Bolsonaro Brezilya'sı ise anlaşmayı iptal edeceklerini açıkladılar. İklim krizini çözemeyecek olan, ama emperyalistlerin büyük bir gösteriyle açıkladıkları Paris Anlaşması'nın uygulanması, dolayısıyla, aslında düzen içi bir talep iken, kapitalizmin varoluş krizi bağlamında, *düzensizleşmeye* yönelen bir hareketin kalkış noktası olabiliyor.

Kapitalizmin varoluş krizi, karbona dayalı kapitalist üretim temelinde

yaşayan insanlar ile doğa arasındaki ilişkinin “geri dönüşsüz” bozulmasının eşliğine gelmişliğiyle de karakterize olur. Dolayısıyla iklim krizi *günceldir ve acildir*.⁵

Emperyalist küreselleşmenin halk gençliğinde yol açtığı yıkım, “okumuş” gençlerin kitlesel ve kronik işsizliğe mahkum edilmeleri, “sınıf atlama” olanaklarının “hiç yok düzeyine” yaklaşması, yükseköğrenim görmüş olmanın ebeveynlerinden daha iyi yaşam koşulları veya daha yüksek ücretli iş garantisi sağlama-

İklim krizi gizlenemeyecek kadar “felaket öncesi” bir aşamaya gelince, kapitalistler ve burjuva politika, gelişen ekolojik bilincin de baskısıyla, kimi sınırlamalar/düzenlemeler yapmak zorunda kaldı. Ne var ki, bu düzenlemeler emperyalist merkezlerde yoğunlaştırıldı.

ması, yani halk gençliğinin proletaryayla kader birliğine itilmesi, ekolojik bakımdan da neoliberalizmin teorik ve pratik tükenişi sonucu, toplumsal geleceksizlik hakim ruh hali olarak ortaya çıkmıştı.

İklim kriziyle buna, “gelecekte dünyanın yaşanılabilirliği”, dolayısıyla bir “fiziki yok oluş”, “yok oluşu” koşullayan küresel ekolojik felaket tehlikesi, “fiziki geleceksizlik” de eklenmiş oldu.

[5] İklim krizinin tanımı, hareketlerin değerlendirmesi ve marksizmin ekoloji sorununa yaklaşımı için Marksist Teori'nin “Marksizm ve Ekoloji” dosya konulu 37. sayısına bakınız.

Genç komünistler, “*Daha birkaç yıl öncesine kadar olduğu gibi, bu mücadele torunlara güzel bir dünya bırakma mücadelesi değil. Halklar iklim krizinin ve doğanın barbarca sömürsünün kalıcı hasarlarını şimdiden hissetmektedir*”⁶ derken, FfF’in ve gençliğin ekoloji mücadelesindeki öznelleşme dinamiklerini açıklamışlardı.

Öğrenci gençliğin öncülüğündeki 2018-2019 küresel iklim isyanı, işte bu nesnel zeminin üzerinde yükseliyor.

İklim krizini çözemeyecek olan, ama emperyalistlerin büyük bir gösteriyle açıkladıkları Paris Anlaşması’nın uygulanması, dolayısıyla, aslında düzen içi bir talep iken, kapitalizmin varoluş krizi bağlamında, düzensizleşmeye yönelen bir hareketin kalkış noktası olabiliyor.

Kısa Kronoloji Ve Hareketin Gelişim Aşamaları

15 yaşındaki Greta Thuneberg, 20 Ağustos 2018’den başlayarak, üç hafta boyunca dersleri boykot edip, Stockholm’de bulunan İsveç parlamentosu önünde oturma eylemi yaptı. Eyleminde Greta, “Skolstrejk for klimatet”⁷ dövizini taşıdı. İsveç’te 9 Eylül’de düzenlenen milletvekili

seçimleri sonrası Greta, eylemini her Cuma gerçekleştireceğini açıkladı. Greta’nın temel talebi, İsveç’in Paris Anlaşması’na uymasıydı. Greta’nın eylemi farklı ülkelerden öğrenci gençliğin ilgisini çekti ve *Fridays for Future* İsveç’ten sonra Avustralya, İngiltere, İtalya, Almanya, Hollanda, Belçika, Kanada, Fransa, İsviçre, Avusturya, İrlanda ve İskoçya’dan başlayarak, Mart 2019’da ABD, Japonya, Meksika, Şili, Filipinler ve Hindistan’a da yayılarak, küresel bir harekete evirildi.

Henüz Greta Thuneberg’in çağrısı Almanya’ya ulaşmamışken, Ekim 2018’de Young Struggle üyeleri, Hambach Ormanı’nın yıkımına karşı Köln’de “ders boykotu” çağrısı yapmış, “yeni bir dünyaya okul gezisi” düzenleyerek 200 öğrenciyle Hambach Ormanı’nı ziyaret etmişti.⁸

Anlaşılabacağı üzere, hareket bir “ders boykotu” veya “öğrenci grevi” biçiminde gelişti ve gelişmeye devam ediyor. Eylem biçimi, hareketin toplam gelişim niteliği ve dinamikleri açısından belirleyici bir yerde duruyor. Emperyalist merkezlerde on binlerce çocuğun ve gencin kitlesel olarak derslere katılmayışı düzen için ciddi bir sorun teşkil ediyor. Reformcu talepleri bir yana, FfF’in merkezinde durduğu ekoloji hareketleri *fiili meşru zeminde* yükseliyorlar. Belli bir politik talep etrafında kitlesel “ders boykotu”, burjuva okul düzeninin yapısal olarak sorgulanmasına yol açıyor.

[6] KGÖ Avrupa Komitesi’nin “Geleceğimiz İçin Genel Grev Genel Direniş” başlıklı açıklamasından.

[7] Skolstrejk for klimatet: İklim için ders boykotu

[8] YS’li Weingartz: Küresel İklim İsyânında Devrimci Seçeneği Geliştirelim, www.etha1.com/Haberler/ysli-weingartz-kuresel-iklim-isyanda-devrimci-secenegi-gelistirelim/18/13551

Kapitalizmin içinde bulunduğu derin politik kriz, aslında *düzen içi bir talebin, düzen dışı potansiyel taşıyan eylem biçimlerine*, burjuva okul düzeninin aylara yayılmış bozulmasını sağlıyor. Denklemi tersinden kurup soruyu şu şekilde soralım: Örneğin, bir yıldan fazladır, AB ülkelerinde ise Ocak’tan bu yana, yüz binlerce öğrencinin “boykotu” nasıl olur da yasaklanmaz veya önlenmez?

Kuşku yok ki, devletler göz yumuyor. Eylemin ilk haftalarında sağcı burjuva partiler, öğretmen sendikalarına, okul idarelerine ve ebeveynlere, çocukları okullara gönderme çağrısı yaptılar. Ne var ki Fff, ailelerin *Parents for Future*, bilim insanlarının *Scientists for Future*, üniversitelilerin *Students for Future* isimleri altında bir araya gelmeleriyle zenginleştirilince ve gençler ile çocuklara karşı toplumsal sempati yüksek, tersinden toplumun büyük kısmının burjuva partilerin *bu sorunu çözebileceğine güveni de düşük* olunca, devletler şimdilik süregelen ve kitlesel “ders boykotuna” karşı savaş açmıyor ve zamanla *sönümlenmesi taktiğini* izliyor.

Hareketin en küçük örgütlülük birimleri, okul sınıfı temelinde “arkadaş grupları”. Araştırmalar hareketin gelişimini tetikleyen iki temel etkenin varlığına işaret ediyor. Birinci etken WhatsApp grupları iken, ikinci etken arkadaş gruplarının toplu katılımıdır.

Fff ile eşzamanlı olarak *Extinction Rebellion* (Yokoluş İsyanı), daha radikal görünümlü, “boykotu” aşan dolaysız eylem biçimleriyle, Birleşik Krallık’tan dünyaya yayıldı. Kitlesellikten çok etkin eylemlerle,

yol kesmelerle, die-in, flashmob ve işgallerle kitle isyanını örgütlemeye çalışan Extinction Rebellion’ın da 49 ülkede 330’u aşan kent örgütü oluştu.

Düzenlenen “Global Climate Strikes for Future”, yani “Küresel İklim Grevleri”, hareketin küreselleşmesi ve birleşik hattan yükselmesi açısından ayırt edici bir role sahipler. Birincisi, 15 Mart’ta düzenlenen küresel grev ile birlikte Fff, yüzden fazla ülkede 1700 eylem yaparak, küresel bir olguya dönüştü. 24 Mayıs’ta, 1,8 milyon

Hareketin en küçük örgütlülük birimleri, okul sınıfı temelinde “arkadaş grupları”. Araştırmalar hareketin gelişimini tetikleyen iki temel etkenin varlığına işaret ediyor. Birinci etken WhatsApp grupları iken, ikinci etken arkadaş gruplarının toplu katılımıdır.

insanın katılımıyla, dünyanın her köşesinde 1350 eylem düzenlendi. Hareketin merkezine dönüşen Almanya’da, 24 Mayıs’ta 200’ün üzerinde kentte yüz binlerce genç sokaklara çıktı.

Hareketin gelişiminde genç bireylerin inisiyatifi belirginleşti. Fff, her zamankinden çok, tek tek genç bireylerin öne çıktığı, burjuva siyasetle ve toplumla “muhataplaştığı” bir harekettir. Fakat “başta” inisiyatif gösteren genç bireylerin hareketteki manevi otoritesi, gelinen aşamada

bir “şeffaflık” ve “demokrasi” sorununu açığa çıkarıyor. Çünkü bu, çoğu zaman burjuva basın tarafından da bilinçli öne çıkarılan gençlerin hareketi yönlendirmesine yol açıyor. Örneğin, FfF’in en güçlü olduğu Almanya’da, burjuva Yeşiller Partisi’nin hegemonyasındaki genç bireyler öne çıkarıldı.

Greta ise, öncü etkinliğiyle davet edildiği düzen kürsülerine başı dik çıkmayı ve inmeyi, dolayısıyla “iklim adaleti” mücadelesine sadık kalmayı başardı ve başarıyor.

Fff ilk süreçte burjuva basının ve burjuva siyasetin “muhataplaşacakları” kimi yüzler ortaya çıkarmıştı ve bu gençler bugün bir ülkenin koordinasyonunu oluşturabiliyorlar. Tabii bu, hareketin niteliğine aykırı antidemokratik bir tehlikeye dönüşebiliyor.

“25 yıldır insanlar, Birleşmiş Milletler iklim konferanslarının karşısında durdular ve ülkelerimizin liderlerinden emisyonların durdurulmasını talep ettiler. Ve emisyonların devam etmesinden de açıkça görüleceği üzere, bu başarılamadı.

Dolayısıyla ben, onlardan hiçbir şey istemeyeceğim.

Onun yerine ben, basına krizle kriz gibi ilişkilenebilir başlaması çağrısı yapacağım.

Onun yerine ben, dünyanın her yerindeki insanlara, politik liderlerin başarısızlıklarını ve bu sorunu çözmeyeceklerini görmeleri çağrısı yapacağım.

Çünkü biz, bir varoluşsal tehditle karşı karşıyayız ve bu aptalca yolda ilerleyecek zamanımız yok.”

Ağustos’ta düzenlenen Lozan Konferansı’nda, dünyanın birçok ülkesinden aktivistler, irade birliğini geliştirmek ve hareketin gelişimini tartışmak üzere bir araya geldiler. Ne var ki konferans, talepler konusunda ancak bir *aşgari* sonuca varırken (eylemde barışçılık, küresel ısınmanın 1,5°C sınırını geçmemesi), hareketin “sosyal” niteliği bağlamında da geleceği sıcak tartışmalara yol açtı. Konferansta, FfF’in “yeşilcileri” ve “antikapitalist ekolojistleri” arasındaki saflaşma belirginleşti.

20 Eylül küresel iklim grevi de, hareketin toplumsallaşması, küresel iklim isyanı ve onun taleplerinin diğer toplumsal mücadelelerin gündemine sokulması açısından belirleyici bir yerde durmaktadır. Başta “genel grev” niteliğiyle planlanan ve geliştirilen, daha sonra reformcu damarın “politik grev yasak” kaygısıyla küresel iklim günü ve haftası olarak düzenlenen 20 Eylül-27 Eylül grevini sendikalar da destekledi, bazı şirketlerse “işçilerine” eylemlere katılmak üzere izin verdiler. Üçüncü iklim grevi kapsamında mali-ekonomik sömürge ülkelere de yayılan eylemlere, Almanya’da 1,5 milyon, dünya genelindeyse 4 milyon insan katıldı.

[9] Greta Thunberg’in Katowice’de BM genel sekreteri António Guterres’e konuşması: “Liderlerimiz çocuk gibi davranıyorlar”, 03.12.2018

Aylardır inşa edilen ve beklendiği gibi yaz sürecinde sonra sönümlemek yerine küresel iklim greviyle yeniden canlanan Fff:

a) Liseli ve öğrenci gençliğin politizasyonunu ve toplumsal güç olarak yeniden dizilişini geliştirdi, burjuvaziye kendisiyle “muhataplaşmaya” zorladı.

b) İklim krizini ve küresel iklim isyanını hem burjuva devletlerin, hem de emekçi solun gündemine soktu, burjuvazinin çözümsüzlük ekseninde politik krizini derinleştirdi.

c) Hareket içinde gençleri demokrasi ve politika okulundan geçirdi, yerelde meclislerle ve komisyonlarla yönetme ve doğrudan demokrasi örnekleriyle özgüven kazandırdı, burjuva demokrasisinin seçilmiş parlamenterler temelinde “düzgün işleyişini” bozdu.

d) Mekan olarak “liseleri” politikleştirdi, ideolojik olarak eğitimin ve okulun “her şeyin üstünde” olduğu varsayımını yıktı.

e) Küresel iklim isyanının kuruluşunda muazzam bir itilim ve öncülük rolü oynadı, “iklim adaleti” mücadelesini küreselleştirdi.

f) Kent ayakları güçlü örgütlenmesi ve eylemiyle, Almanya’nın ve Avusturya’nın bazı belediyelerini “İklim Acil Durumu”¹⁰ bildirimini yapmaya zorladı.

Fff öncülüğünde yükselen yeni dalga ekoloji mücadelesi, talep eden, bunun için eyleme ve pratiğe geçen, konuşmalarıyla ve eylemiyle düzene ve burjuva politikaya meydan okuyan ve küreselleşen bir *atılım durumunda*.

Engeller Ve Hareketin Gelişim Dinamikleri

Her kendiliğinden kitlesel hareket gibi Fff’in da gelişim engellerini ve olanaklarını kendi iç dinamikleri belirliyor.

Fff, homojen bir yapılanma olmadığı gibi, iklim krizine karşı “harekete geçme” eksenli irade birliğiyle eyleme yöneliyor. Kent örgütlerinin ve komisyonların bileşimi ve politik-fikirselsel yapısı oldukça değişken. Şimdiye değin belirleyici olanlar, toplantılara katılanlar, telekonfe-

Reformculuk, eylem biçimlerindeki duranlıkla da besleniyor. Başta güçlü bir fiili meşru mücadele çizgisi oluşturan “Cuma derslerinin boykotu”, yeni ve daha da etkin fiili ve meşru eylem biçimleriyle geliştirilmezse, “geri düşüş” ve “yorgunluk” engellenemez.

ransları kaçırmayanlar ve emek verenler oluyordu.

Gelinen aşamada Almanya, İsviçre ve kimi başka ülkelerde, değişken olmayan sistemler inşa edilmiş durumda. Örneğin, Fff ilk süreçte burjuva basın ve burjuva siyasetin “muhataplaşacakları” kimi yüzler ortaya çıkarmıştı ve bu gençler bugün bir ülkenin koordinasyonunu oluşturabiliyorlar. Tabii bu, hareketin niteliğine ay-

[10] İklim Acil Durumu Bildirimi, yasama ve yürütme kurumları tarafından açıklanabilecek bir deklarasyondur; climateemergencydeclaration.org

kırı antidemokratik bir tehlikeye dönüşebiliyor.

Bu gerçek aynı zamanda, sosyal medyanın ve WhatsApp/Telegram gibi iletişim araçlarının sınırlarına işaret ediyor. İlk dönemde özellikle WhatsApp'ta kurulan gruplar üzerinden örgütlenen Fff, artık kongreler ve konferanslara, ulusal ve bölgesel buluşmalara yöneliyor. Telekonferanslar ile “somut” eylemler planlanabilirken, hareketin yön birliği ve sistemler oluşturulamıyor.

8 Mart kadın grevinde de sorunlaşan bu demokratik merkezîyetçilik sorunu, yani oldukça heterojen bir kitle hareketinin kendi “yönetimini” örgütlemesi ve sistemini inşa etmesi sorunu, Fff'ın güç kaynağı Almanya'da antidemokratik ve burjuva biçimde çözüldü. Türkiye gibi henüz bu tarza bulaşmamış kimi ülke Fff'ları ise, sorunun demokratik ve devrimci çözümünü yaratarak örneklendirebilirler.

Ne var ki, tek tek kentlerde ve merkezi komisyonlarda hareketin antikapitalist niteliğini geliştirme olanakları halen mevcut. Ayrıca belirtmek gerekir ki, bu örgütsel sistem inşasının burjuva biçimde ilerleyişinde komünistlerin ve emekçi solun “gecikmesi” büyük bir rol oynuyor. Komünist hareketin hem “politik öngörü zayıflığı”, hem de kendiliğinden kitle hareketlerine yer yer “üstten” yaklaşımı, bu hareketi antikapitalist bir zemine oturtma fırsatlarını değerlendirmeyi zorlaştırıyor.

Hareketin emekçi ve devrimci yönden ilerlemesinin önündeki bir başka engel, “beyaz” ve “orta sınıf” ağırlıklı oluşu. Fff, emperyalist merkezlerde doğdu ve gelişti. Mali-ekonomik sömürgelerde ise hareket zayıf. Bundan ziyade, Fff'ın güçlü olduğu emperyalist merkezlerde de, hem göçmenlerin, hem de yoksul ailelerin çocuklarının harekete katılım oranı çok zayıf. Hareketin merkezi Almanya'da yapılan bir anket sonucu, katılımcıların yarısına yakınının üst-orta tabakadan, dörtte birinin ise alt-orta tabakadan çocuklar olduğu ortaya çıktı. İşçi ailelerinden gençlerin katılım oranı ancak yüzde 5-6'larda. Katılan gençlerin yaklaşık yarısının ebeveynleri yükseköğrenim görmüş, yüzde 96,9'luk ezici çoğunluğu Almanya'da doğmuş ve sadece yüzde 16,8'i göçmen.¹¹

Fff en kitlesel görünürlüğüne Almanya'da kazandığı için buradan örneklendirdik, ama bu veriler Fff somutunda toplam ekoloji hareketlerinin bir sorununa işaret etmektedir. Emperyalist merkezlerdeki yoksul-

[11] www.protestinsitut.eu/wp-content/uploads/2019/03/Befragung_Fridays-for-Future_online.pdf

ların ve göçmenlerin kazanılması, hareketin devrimci ve emekçi yönden ilerlemesi açısından belirleyici bir yerde durmaktadır.

Sarı Yeleklilerin ekoloji düşmanı olup olmadıklarını soran bir gazeteciye, eylemci bir kadın, “*egemenler dünyanın sonu hakkında endişeliler; biz ise ay sonu hakkında endişeliyiz*” cevabını vermişti. Komünistler, işte “ay sonunu getiremeyenleri”, “dünyanın yaşanılabilir geleceğini” savunma mücadelesine dahil etmeye kilitlenmelidirler.

Bu hattı, küresel bakımdan da, Türkiye, Brezilya, Hindistan gibi iri mali-ekonomik sömürge ülkelerde Fff’nin kuruluşu ve geliştirilmesi muazzam besleyecektir.

Hareketin en umutlandırıcı gücü, genç kadınların öncü dinamik olarak öne çıkmalarıdır. Almanya’da katılımcıların yüzde 57,6’sı kadın, yüzde 41,8’i erkek ve yüzde 0,6’sı non-biner. Dolayısıyla küresel iklim isyanı, genç kadınların öncülüğünde gelişirken, küresel kadın isyanını da besliyor ve geliştiriyor.

Fff içinde devrimci ve reformcu çizgiler arasındaki gerilim hatları giderek keskinleşiyor. Bu gerilim, Fff’nin bir bölüm temsilcisinin Fransa’daki G7 zirvesine katılması, diğerlerininse sokakta polisle çatışmasında, 20 Eylül’ün “genel grev” olarak ilan edilip edilmemesi tartışmalarında veya küresel iklim grevi çağrısının muhatabının “şirketler mi, işçiler mi” olması gerektiği yönündeki tartışmalarda yeniden ve yeniden alevleniyor.

Reformculuk, eylem biçimlerinde ki durağanlıkla da besleniyor. Başta

güçlü bir fiili meşru mücadele çizgisi oluşturan “Cuma derslerinin boykotu”, yeni ve daha da etkin fiili ve meşru eylem biçimleriyle geliştirilmezse, “geri düşüş” ve “yorgunluk” engellenemez. Burjuva devletlerin dört gözle bekledikleri de bu.

Emperyalist merkezlerde komünist hareketlerin zayıflığı ve hatta “kaçamakçı” yüzeyselliği ile Fff içindeki reformcu öğelerin antikomünizmi birleşince, ortaya çıkan tablo komünistler ve emekçi sol için dezavantajlı görünebilir.

Ne var ki, Fff içinde çalışan genç komünistler, planlı çalışmakla ve emek vermekle, kentlerde ve merkezi komisyonlarda hareketi antikapitalist çizgiye çekmenin mümkün olduğunu her defasında deneyimliyorlar.

Genç komünistler, başta Almanya gelmek üzere, Avrupa’da ikili bir taktik izliyorlar. Bir taraftan kimi kentlerde ve merkezi Enternasyonalizm Komisyonu’nda etkinliklerini güçlendirir ve çalışmaları antikapitalist ve devrimci çizgiye çekerken, Fff içinde başkaca antikapitalist örgütlerle Change for Future’u (antikapitalist platform) kurup, emekçi sol güçlerin ve antikapitalist bireylerin iç örgütlülüğünü güçlendiriyorlar. Bu platform ile genç komünistler, hem hareket içinde devrimci çizginin organikleşmesini ve iradeleşmesini hedefliyorlar, hem de yakın gelecekte oluşabilecek muhtemel bölünmelere hazırlanıyorlar.

Greta’yı dışta tutmakla birlikte, yönetimin ve “tanınmış sınıfların” büyük bir bölümü burjuva yeşilci çizgide sabitlenmiş olsalar da, “iklim adaleti” için dünyanın yedi kıtasında

sokaklara çıkan gençlerin mesajı net: “*Bu dünyanın en zengin yüzde 1’i, bütün insanlığın geleceğini, kendi karları uğruna yok edemez.*”

“İklim adaleti” sloganının sosyal içeriği nesnel olarak antikapitalisttir ve devrimcidir. Burjuva ekoloji hareketinin gelişim ve çözüm üretme olanakları her zamankinden daha da sınırlıdır. Bu nesnel zemin üzerinden komünistlerin emeği, planı ve özverişi yüz binlerce gencin dönüştürücü coşkusuyla birleşince, FfF tükenmez, ekolojik bir düzenin kurucu kadrolarını yaratır.

Sonuç

Öğrenci gençliğin kendiliğinden eylemiyle ortaya çıkan FfF öncülüğünde küresel iklim isyanı ilmek ilmek örülüyor.

Emperyalist küreselleşme her zamankinden fazla “geleceksizlik” ile karakterize olurken, “gelecek” vurgusuyla sosyalizmin ekolojik karakteri öne çıkarılmalı, “geleceğin savunuculuğunu” toplumsal mücadelelerle birleştirmenin yol ve yöntemlerinin keşfine yoğunlaşılmalıdır.

Emperyalist merkezlerde ve iri mali-ekonomik sömürgelerde gençlerin kendiliğinden eylemiyle deneyimledikleri üzere, “dünyanın yaşanılabilir geleceği *bugün* savunulmalıdır”.

Bilimsel sosyalizmin aydınlığıyla krizin özünü kavrayan komünist hareketin, çözümlerini ve çıkış yollarını FfF ve ekoloji hareketlerine özgüvenle haykırmasının zemini var-

dır. FfF ve ekoloji hareketlerindeki marksist etkinlik, aynı zamanda, neoliberalizmin beslediği antikomünizme güçlü bir darbe vurmak için de bir olanak olarak değerlendirilmelidir.

Öyleyse öncelikli görev, liseli ve öğrenci gençliğin FfF’ını büyütme, yaygınlaştırmak ve geliştirmektir. Bu yolla küresel iklim isyanının inşasına girişmek ve “iklim adaleti” mücadelesini güçlendirmektir. İlan edilen 29 Kasım dördüncü küresel iklim grevi, bunun için güçlü bir kaldıraç olabilir.

“Genç kuşaklar üzerinde geleneksel inanç kalıplarının ve ahlak normlarının, geleneksel burjuva ana akım partilere bağlılığın etkisi daha sınırlı olduğundan, hele de iletişim ve ulaşım araçlarının bugün varmış oldukları gelişmişlik düzeyinde, eski düşünüş biçimlerinin her yerde hızla çözülmesinin ve yeni düşünüş biçimlerinin hızla evrenselleşmesinin devasa olanakları birikiyor. Gençliğin kapitalizme bağlanışlıktan nesnel kopuşu ve evrensel bir ‘kopuş kuşağının’ doğuşu, burjuva ideolojik hegemonyanın çöküşünün, işçi sınıfı ve tüm ezilenlerin burjuva düzenden kopuşunun başlangıç noktasını simgeliyor.”¹²

21. yüzyıl devrimlerinin, aynı zamanda, “iklim adaleti” talepli “ekolojik” devrimler biçiminde de gelişeceklerinin işaretleri hayli güçlü.

Öyleyse başladığımız gibi, “kopuş kuşağının” bir öncüsünün, Greta’nın sözleriyle bitirelim: “*Her şey değişmeli. Ve değişim bugün başlamalı.*”

Dersleri Ve Deneyimleriyle Maraş Katliamı

Ali Haydar Saygılı

Faşist diktatörlük Maraş'ta Alevilere yönelirken, onların tek tek örgütlü olup olmadığıyla, devrimci saflarda yer alıp almadığıyla ilgilenmez. Alevileri tarihsel, toplumsal tehdit ve iç düşman kategorisinde görür. Hazır tuttuğu ve döneme göre geliştirdiği iç savaş araçlarını ve kapasitesini kullanmaktan çekinmez. Maraş'ta lokal bir iç savaş düzeyinde yaşanan da bu olmuştur. En büyük can kırımı devrimci mücadeleye mesafeli mahallelerde gerçekleşmiştir. Tüm zaaf ve yetmezliklerine rağmen devrimci örgütlenmenin olduğu mahallelerdeki direniş ve öz savunma ise hayat kurtarıcı olmuştur.

Aralık 1978'de gerçekleştirilen Maraş katliamı, '75-80 devrimci yükseliş ve faşist teröre karşı mücadele döneminin önemli dönüm noktalarındandır.

Maraş katliamı, faşist diktatörlüğün devrimci gelişmeyi boğma stratejisine bağlı olarak MİT tarafından organize edilmiş bir kontrgerilla operasyonudur. Kendisi de bir kontrgerilla örgütlenmesi olan faşist MHP ve ülkücü çeteler katliamda vurucu güç olarak kullanılmıştır. Bu gerçekler, Bülent Ecevit'in yıllarca gizlediği belgelerle de itiraf edilmiştir. Buna rağmen, yüzleşilmesi ve adalet talebinin karşılanması bir yana, hala Maraş'ta anması yapılmasına dahi tahammül edilmeyen bu vahşi katliam, Alevi halkımızın ve devrimci hareketin hesap sorma mücadelesinin konusudur.

Gerçek sayı daha fazla olmasına rağmen, resmi kayıtlara göre katliamda 111 kişi ölmüştür. Ölenlerin büyük çoğunluğu, faşist katliamcılar tarafından katledilen devrimciler ve Alevi halktır. Devrimcilerin silahlı savunması sonucu ölen saldırgan faşistler de olmuştur.

Aleviler ve devrimciler tüm hata, zaaf ve yetmezliklerine rağmen katliama karşı direnişe geçmişler, öz savunma gerçekleştirmişlerdir. Maraş katliamı ve ilgili dönem, rejimin karakteri ve tarihten güncel mirasını taşıdığı (yüzleşilip hesaplaşılmamış) soykırımcı, katliamcı geleneği ile faşizme karşı mücadele, sivil faşist harekete karşı tutum, öz savunma ve bunların devrimci stratejiyle bağının nasıl kurulması gerektiğine dair önemli dersler ve deneyimler sunar. Bu çalışmada zaman, mekan ve po-

litik özne bağlamlarıyla döneme ve derslerine yoğunlaşacaktır.

Katliamın Jestratejisi

Maraş bir Kürdistan sınır kentidir. Malatya-Sivas hattı boyunca uzanan Alevi-Kürt ağırlıklı Kürdistan çeperinde yer alır. Bu kuşak, ilgili dönemde devrimci örgütlerin tespit ve analizlerinde bu açıklıkla kavranmamış olsa da, Türkiye-Kürdistan birleşik devriminin gelişimi bakımından stratejik konumdadır. Kürdistan ile Batı'daki toplumsal-siyasal mücadelenin coğrafi geçiş ve etkileşim sahasıdır. Bölgede yerleşik olan Türk ve Kürt Aleviler ise ezilen inanç kimlikleriyle muhalif bir damar olarak bu mücadeleler için toplumsal ve siyasal köprü oluşturmaktadır. Nitekim bu nitelikleri ve mücadele dinamikleriyle devrimci hareketin hızla taban bulduğu bir bölge olmuştur.

Bugünden bakınca faşist diktatörlük, yaslandığı devlet akli ve deneyimiyle, Maraş'ı da içine alan bu sınır şeridinin stratejik önemimi daha iyi

kavramıştır denebilir. Zira karşıdevrimci stratejisinde buraya özel bir önem atfettiği, ortaya çıkan devlet pratiğinde açıkça görülebilir.

'75-80 dönemi itibarıyla faşist diktatörlüğün stratejik amacı devrimci atılımı boğmak, devrimci hareketi ezmektir. Türkiye-Kürdistan devrimi ve bunun dolaysız öznelere olan devrimci komünist örgütler bu stratejik planın hedefinin odağındadır. Planın odağında aynı zamanda, bu dönemde devrimci, antifaşist mücadeleye kitlesel olarak katılan, devrimci hareketin toplumsal tabanı ve kadro yatağına dönüşen Aleviler vardır. Türkçü-islamcı, inkarcı faşist diktatörlük ideolojik ve politik olarak Alevileri kazanamayacağına bilincindedir. Soykırımcı, katliamcı devlet geleneği ve gerçeğiyle halklarımıza karşı (cumhuriyet döneminde de) defalarca başvurduğu iç savaş yöntemleri ve tedip-tenkil siyasetiyle, bu konjonktürde Alevilere yönelir. Alevileri yola getirmek, devrimci mücadeleye akışlarını en-

gellemek ve geriletmek, faşist saldırılarla yıldırıp yalıtarak devrimci hareketin toplumsal tabanını ve yayılım alanını daraltmak gayesi güder. Öncüleri ve örgütlü kuvvetleri zor yoluyla ezerken, geniş Alevi yığınları için ibret olacak bir cezalandırma ve yerinden yurdundan etme siyaseti işletir.

Bu amaçla, NATO patentli “Gayri Nizami Harp” konsepti uyarınca gerici iç savaş siyaseti ve hukuku devreye konur. Eğitilmiş ve silahlandırılmış sivil faşist çetelerin suikast ve bombalama saldırılarıyla estirdikleri faşist terör, Sünni-Alevi çatışması çıkarmak yönünde kışkırtmalarla tırmandırılır. Maraş kent merkezindeki Alevi mahallelerini hedef alan lokal bir iç savaşa dönüştürülür. Kentte Alevi kıyımına girişilir. Devamında Aleviler yerlerinden yurtlarından edilir, göçe zorlanır. Kent merkezi devrimcilerden, devrimcilikle özdeş görülen ve egemen devlet aklıyla düşman ya da tehdit olarak kodlanan Alevilerden “kurtarılmış” olur.

Bu faşist terör döneminde, Alevileri doğrudan devrimcilikle, komünistlikle özdeşleştiren faşist söylem ve ajitasyonlar da stratejik planın parçasıdır. Öncelikle Yavuz Selim’den beri kurulu devlet algısı ve siyaset geleneğini izler. Faşist diktatörlüğün an için ihtiyaç duyduğu Sünni-Alevi çatışması çıkarmak için özel olarak güncellenir. Aktüel olarak devrimci saflara yönelen örgütlü devrimci Alevileri ilk elden hedef gösterir. Ancak kapsamı ve yönü daha geniştir. Örgütlü olsun olmasın tüm Alevileri siyasal hasım olarak gören bir psikolojik harp söylemi olarak öne

çıkır. Alevilere devrimci hareketle aralarına mesafe koymaları, kendilerini ayırmaları, aksi halde başlarına neler getirileceği devlet lisanıyla söylenmiş olur. Üstelik bu, sözde bırakılmaz, pratik olarak gösterilir.

Maraş’la aynı coğrafi sınır şeridinde bulunan veya aynı faşist saldırı konseptinin hedefinde olan Malatya, Sivas ve Çorum’da da bu konjonktürde benzer katliam saldırıları ve provokasyonlar tertiplenir.

Kürdistan sınır kuşağının lokal iç savaş sahasına dönüştürülmesi, faşist

Bugünden bakınca faşist diktatörlük, yaslandığı devlet aklı ve deneyimiyle, Maraş’ı da içine alan bu sınır şeridinin stratejik önemimi daha iyi kavramıştır denebilir. Zira karşıdevrimci stratejisinde buraya özel bir önem atfettiği, devlet pratiğinde açıkça görülebilir.

diktatörlüğün Kürdistan ile Batı’daki mücadeleleri birbirinden yalıtma stratejik emeliyle hareket ettiğini de açıkça göstermektedir. Böylece sınır hattı boyunca “kurtarılmış” veya “denetime alınmış” kent merkezleri üzerinden devletin ideolojik-politik yörüngesinde milliyetçi ve politik islamcı bir nüfus ve nüfuz alanı tesis ve temin edilecek, devrimci hareketin Kürt isyan geleneğiyle buluşması engellenecektir.

Bu strateji, faşist diktatörlüğün stratejik saldırısı olan 12 Eylül aske-

ri faşist darbesine kadar adım adım yürütülür.

Maraş'ın "Kahramanlığı"

Türkiye Cumhuriyeti soykırım siyasetinin içinden gelen, Osmanlı devlet geleneğini ve siyasal aklını miras edinen kadrolarca kurulmuştur. "Kurtuluş Savaşı" olarak anılan dönemde emperyalistlerle doğrudan savaşılmamıştır. Batıda Yunan askeri işgalinin yanı sıra, esasta bir "iç savaş" yaşanmıştır. Zira savaş, aynı zamanda, Anadolu, Kürdistan ve Ermenistan coğrafyasının yerleşik halklarına karşı da yürütülmüştür.

Koçgiri'de Kürtlerle savaşılmıştır; batıda ve Karadeniz'de Rumlarla, doğuda ve güneyde ise Ermenilerle. Askeri saldırıların yanı sıra Topal Osman, İpsiz Recep çeteleri gibi silahlendirilmiş nice çete, bu "iç savaşın" vurucu gücü olarak, halklar üzerinde terör estirmiştir.

Koçgiri'de Kürtlerle savaşılmıştır; batıda ve Karadeniz'de Rumlarla, doğuda ve güneyde ise Ermenilerle. Askeri saldırıların yanı sıra Topal Osman, İpsiz Recep çeteleri gibi silahlendirilmiş nice çete, bu "iç savaşın" vurucu gücü olarak, halklar üzerinde terör estirmiştir. Fransızların siyasi himayesindeki yurtlarına dönmeye çalışan Ermeni fedailerin mücadelelerine rağmen, bölge temelli Ermenisizleştirilmiştir. Maraş'ta aslında Fransızlara değil, Ermeni fedailere

karşı sözde kahramanlık taslanmıştır. Böylece Maraş'ta Ermenilerin, genel olarak Hristiyanların kökü kazanmıştır.

Ermenisizleştirilen bu kentlere ve köylere, Maraş ilinden ve diğer bölgelerden getirilen nüfus yerleştirilir. Ermeni karşıtlığı, tehcir edilenlerin mallarına konan yerli büyük toprak sahipleri ve eşraf tarafından, daha küçük çaplı olarak bu ganimeti paylaşmış halk arasında da canlı tutulur. Daha önce iskan edilen Çerkeslerle birlikte Sünni Türk halkı ile az sayıdaki Sünni Kürt halkı bu yolla devletin siyasi ve ideolojik yörüngesinde tutulur.

Bu tarihsel dönüm noktası, Maraş'ın toplumsal ve siyasal çehresini köklü biçimde değiştirir. Kuzey Kürdistan, cumhuriyetin ilk yıllarında Kürt ulusal başkaldırıları ve direnişlerinin zor yoluyla ezilmesinin ve Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesinin sonuçlarını dolaysızca yaşar. Türk-İslam esasına göre örgütlenen burjuva cumhuriyetin kuruluş felsefi Kürtlerin ve Alevilerin inkarına dayanır. Maraş'ta ve yer aldığı Kürdistan sınır şeridinde hala bir Kürt-Alevi demografisinin bulunması, Türk Alevilerle kuvvetli bağlar taşıması ve Kürt ulusal mücadele dinamiği ile Batı arasında köprü oluşturmaması, bu kuşağı (hem coğrafi hem de toplumsal-tarihsel manada) sömürgeci devletin güvenlik siyasetinin ilgi alanında tutar. Nitekim '78 Maraş katliamına giden süreç ve katliam sonrasındaki gelişmeler, faşist diktatörlüğün açık bir tarih ve siyaset bilgisi ve iç savaş stratejisiyle hareket ettiğini göstermektedir.

Faşist Terör Ve Antifaşist Direniş

1960'lı yılların ikinci yarısında yükselen toplumsal mücadelenin ilk adımında karşılık bulduğu yerlerden biri de Maraş ve çevresidir. Keza faşist saldırıların yöneldiği ilk adresler arasındadır da.

Bu kapsamda ilk saldırı, 1967'de Elbistan'da yaşanır. MHP'nin komando kamplarında eğitilip silahlandırılan faşist saldırganlar, civardaki Sünni köylerde, "dinsiz Alevilere, komünistlere karşı dini ve Türklüğü koruma" ajitasyonu yaparlar, Alevilere dönük linç saldırısı için kışkırtmada bulunurlar. 1968'de Malatya'da Alevi-Sünni çatışması üzerinden Alevilere yönelik saldırılar tertiplenir. Mart 1971'de Kırıkhan'da yine Türklük ve İslam adına sivil faşistler eliyle bir katliam gerçekleştirilir.

12 Mart faşist darbesi, '71 devrimci çıkışı ezerek mücadeleyi bastırmak istese de, bunu başaramaz. Devrimci mücadele '74'den itibaren hızla kitleselleşir, atılıma geçer. Faşist diktatörlük de kontrgerilla tarafından örgütlenen resmi ve gayri-resmi faşist saldırıları yoğunlaştırır. Tırmandırılan faşist terör, devrimci mücadelenin antifaşist bir içerikte ilerletilmesi ihtiyacını doğurur. '77'nin ilk yarısına kadar olan dönemde kitleleri de seferber eden bir antifaşist mücadele yürütülür. Faşist diktatörlük, 1 Mayıs katliamıyla faşist terörü yeni bir düzeye çıkarır; suikast, bombalama ve provokasyonlarla ivmelendirir. '78 başından itibaren Sünni-Alevi, Türk-Kürt çatışmalarını kışkırtarak, Alevilere dönük kitle kıyımlarını yeniden gerçekleştirmeye başlar, bunun üzerin-

den gerici bir iç savaş geliştirmeyi hesaplar. 16 Mart Beyazıt katliamına karşı DİSK'in öncülüğünde gerçekleştirilen "Faşizme İhtar Eylemleri", faşist suikastlara karşı teşhir, devrimci savunma ve misilleme eylemleri ile antifaşist mücadelede dozun daha da yükseldiği bir döneme girilir.

Faşist diktatörlüğün stratejisinde özel bir yer tutan Kürdistan sınır şeridi yoğun saldırılara maruz kalır. Nisan '78'de Adana, Adıyaman, Malatya ve Maraş-Pazarcık'a bombalı paketler yollanmasının ardından, Malatya'da Alevilere ve devrimcile-

**Katliam öncesinde saldırı-
Kacak hedeflerin tespiti
için nüfus sayımı yapılır,
PTT işlemi ve belediyenin
adres numaralarını düzenle-
me çalışmaları maskesiyle
Alevilere ait evler işaretle-
nir. Katliamı sevk ve idare
edecek eğitilmiş faşist ka-
tiller, çoğu Milli Piyangocu
kılığında, kente getirilir.**

re dönük katliama girişilir. Mayıs'ta Elazığ'da bir provokasyon daha tezgahlanır. Eylül'de Sivas katliamı yaşanır. "Aleviler Müslümanları öldürdü, camiyi bombaladı" tahrikle-riyle örgütlenen katliamın başında, o dönem Ülkü Ocakları Genel Başkanı olan Muhsin Yazıcıoğlu vardır.

'78 Maraş Katliamı

Adeta bağıra bağıra gelen katliamın startı, ülkücü faşist çetelerin Esir Türkleri Kurtarma Ordusu (ETKO)

adıyla yaptıkları saldırılarla verilir. Faşist ETKO, Maraş'ta devrimcilerin etkin olduğu, Alevilerin yaşadığı Yörükselim Mahallesi'nde Nisan başında otomatik silahlarla kahvehane tarar. Saldırılarını Nisan ayı boyunca sürdürür. 13 ayrı saldırı, yaralama, bombalama ve politik cinayetin faileri olan ETKO'lu ülkücü faşistler kısa sürede yakalanıp tutuklanırlar. Bu nedenle, Maraş merkezindeki faşist terör geçici bir süre tavsar. Ancak sınır şeridindeki saldırılar sürer. Haziran-Temmuz'da Elbistan'da bir provokasyon girişimi devrimcilerin uyanıklığı ve önlemleri sonucu boşa çıkarılır.

Kasım '78'de, Maraş merkezde Ülkü Ocakları –resmi kapatılma nedeniyle– ÜGD adıyla yeniden açılır. Katliam hazırlıkları yeniden ivme kazanır. AP'li, MHP'li yöneticiler, Maraş belediye başkanı, MİSK temsilcileri ve patronlarla gizli toplantı yapılır. “Alevi komünistleri yok etmek, elbirliği ile Maraş'ı komünistlerden temizlemek” üzere anlaşılır. Sonradan açığa çıktığı gibi, MİT'in Güney ve Güneydoğu yöneticilerininin MHP'li olanları bu hazırlıkların örgütlü yöneticileridir. CIA ajanı Robert Alexander Peck de Maraş'tadır. Aynı kişi Çorum katliamı arifesinde Çorum'da da ortaya çıkar.

Katliam öncesinde saldırılacak hedeflerin tespiti için nüfus sayımı yapılır, PTT işlemi ve belediyenin adres numaralarını düzenleme çalışmaları maskesiyle Alevilere ait evler işaretlenir. Katliamı sevk ve idare edecek eğitilmiş faşist katiller, çoğu Milli Piyangocu kılığında, kente

getirilir. Tüm bu hazırlıklar dahi katliamın birkaç sivil faşistin boyunu fersah fersah aşan, MİT ve CIA'nın dahilini gerektiren geniş çaplı bir kontrgerilla (resmi ifadeyle Özel Harp) operasyonu olduğunu ortaya koyar.

19 Aralık '78'de faşistlerin film gösterimi yaptıkları sinemaya kendileri tarafından provokatif ses bombası atılmasıyla katliamın fitili ateşlenir. Ancak başlangıçta ne Aleviler ne de devrimciler saldırının çapını kestirebilirler. 20 Aralık'ta Karamaşa Mahallesi'nde Alevilerin uğrağı olan bir kahvehanenin bombalanması da, o dönemde sık yaşanan faşist saldırılardan biri olarak görülür. Peşi sıra gelen fırtına sezilemez. 21 Aralık'ta TÖB-DER'li iki devrimci öğretmen faşistlerce katledilir. Tırmanan saldırılar karşısında devrimcilerin müdahaleleri direniş ve mücadele içerikli genel ajitasyonların ötesine ancak kısmen geçer. Gerek örgütlü kuvvetleri gerekse kitleleri özsavunma temelinde hazırlama perspektifi çok zayıftır. Katledilen öğretmenlerin cenaze töreni 22 Aralık'ta yapılmak istenir. Kontrgerilla, “cami bombalandı, Alevi komünistler Kur'an yakıtı” kışkırtmalarıyla civar köylerden getirttiği ve kent merkezinde seferber ettiği kitleyi cenaze törenine saldırtır. Cenaze korteji dağıtılır. Jandarma müdahale etmez. İlk bakışta görünmez bir el kenti faşist saldırganlara teslim etmiştir. Bu aşamadan sonra saldırılar Alevi mahallelerini ve önceden işaretlenmiş olan evleri hedef alan kitlesel kıyıma ve Alevi avına dönüştürülür.

Mahalle Mahalle Katliam Ve Direniş

Cenaze töreni ve kitle dağıtılınca halk -dışarından gelenlerle birlikte- Yörükselim Mahallesi'ne çekilir. Kitleyi izleyen saldırganlar mahalleyi kuşatırlar. Yörükselim, Maraş merkezinin en büyük mahallesidir. Alevilerin yoğun, devrimcilerin en örgütlü olduğu yerdir. Devrimciler katliamın çapını kestiremezler, yeterli hazırlıkları olmasa da hızlı bir savunma refleksi gösterirler. Her yönden saldırıya uğrayan mahallede, örgütlü devrimcilerin öncülüğünde topyekün bir direniş ve savunma gerçekleştirilir. Faşist saldırganlar tüm uğraşlarına rağmen mahalleye giremezler. Halk daha sonra, subaylar tarafından ve muhtemelen zarar vermek amacıyla, yakındaki askeri kışlaya götürülür, mahalle boşaltılır.

Yörükselim'de sınırlı olanaklarla da olsa gösterilen direniş ve öz-savunma kitlesel bir kıyımı önler. Ama hemen bitişiğindeki Mağaralı Mahallesi'nde yaşayan az sayıda Alevi'den yakın mahallelere ka-

çamayanlar katledilir. Serintepe Mahallesi'nde Kürt Aleviler yoğundur, ama evler dağınık ve korumasız, halk ise örgütsüzdür. Devrimci örgütlenmenin de pek olmadığı bu mahallede ve benzer özellikteki birçok yerde bedel daha ağır olur. Yusufklar, Dumlupınar, Sakarya, Yenimahalle, İsadıvanlı, Duraklı ve Namık Kemal mahallelerinde de Aleviler sayıca az ve savunmasızdır. 22 Aralık'tan itibaren Maraş kent merkezindeki tüm mahalleleri kasıp kavuran bu kanlı faşist terör 25 Aralık'a kadar sürdürülür. Saldırıların hedefinde olan Karamaraş Mahallesi'nde de tüm hazırlıksızlığa, olanaksızlığa rağmen, örgütlü olmanın, devrimci örgütlenmenin hayati faydası görülür. Burada da refleks tarzında öz-savunma ve direniş gösterilir, saldırganlar engellenir, halkın çekilmesi için fırsat ve zaman yaratılır.

Katliam tüm kent merkezine yayılır. Maraş'a gelen çevre yollar da saldırganlarca kesilir. Kent merkezinde devrimciler –başta TKP/ML Hareketi ve Dev-Savaş– direnişe aktif öncü-

lük etmişlerdir. Şehit düşen devrimciler aktif direniş içinde hayatlarını kaybetmişlerdir. Bunlar içinde Sünni halktan olan devrimciler de vardır.

Öte yandan, katliam günlerinde Pazarlık ve Elbistan'dan kente gelmeye çalışan devrimciler engellenmiş, çok azı kente girebilmiştir. Katliamın hemen üstüne faşist diktatörlük, sıkıyönetimin kapsamını genişletir. Alttan alta orduya müdahale etmesi çağrılarını başlar. Mahkeme sürecinde de devlet geleneği ve düşman siyaseti sıkı sıkıya sürdürülür. Katliama maruz kalan

Saldırıların hedefinde olan Karamaraş Mahallesi'nde tüm hazırlıksızlığa rağmen, örgütlü olmanın, devrimci örgütlenmenin hayati faydası görülür. Refleks tarzında öz savunma ve direniş gösterilir, saldırganlar engellenir, halkın çekilmesi için fırsat ve zaman yaratılır.

Aleviler ve devrimciler suçlu gösterilir. Hatta, geçmişte Ermeni fedailerin kendilerini savunma eylemlerini işaret edip "Ermeni mezalimi" diye propaganda eden ve soykırımı "karşılıklı çatışma" olarak tarif eden akıl, Maraş katliamını da "mukatele", yani "karşılıklı öldürme" olarak tanımlamaya çalışır. Dahası, katliama liderlik eden faşist elebaşılar yakalanmaz. Yakalanmış olan Ökkeş Kenger de beraatla ödüllendirilir.

Faşist diktatörlüğün, resmi ve sivil faşist saldırganların suçları gizli MİT

raporlarıyla belgelidir. Faşist devlet, suçlarını resmen kabul edip hesap vermediği gibi (ve hesap vermediği için), yeni katliamlarla bu suçlarına yenilerini eklemiştir. Devlet akıllı ve geleneğiyle hala icraatının arkasında durmaktadır.

Maraş Katliamı Ve Devrimci Hareket

Faşist diktatörlük Maraş'ta (ve sınır hattı boyunca) Alevilere yönlirken, onların tek tek örgütlü olup olmadığıyla, devrimci saflarda yer alıp almadığıyla ilgilenmez. Alevileri tarihsel, toplumsal tehdit ve iç düşman kategorisinde görür. İç savaş stratejisiyle hareket eder. Hazır tuttuğu ve döneme göre geliştirdiği iç savaş araçlarını ve kapasitesini kullanmaktan çekinmez. Maraş'ta lokal bir iç savaş düzeyinde yaşanan da bu olmuştur. En büyük can kırımı örgütlenmenin olmadığı veya devrimci mücadeleye mesafeli mahallelerde gerçekleşmiştir. Tüm zaaf ve yetmezliklerine rağmen devrimci örgütlenmenin olduğu mahallelerdeki direniş ve öz savunma ise hayat kurtarıcı olmuştur. Bu yüzden, Alevi halkımız ve devrimci hareket bakımından çıkarılacak derslerin başına, örgütlü olmak ve öz savunma kapasitesini hazır tutup geliştirmek konmalıdır.

Katliamın öngörülememesi, hazırlıksızlık ve yetmezlik sadece yerelde etkin olan ve direnişe öncülük eden devrimci kuvvetlerin değil, devrimci hareketin ortak gerçeği olarak dışa vurur. Devrimci hareketi ve ilgili dönemi daha geniş bir perspektifle tartışma ihtiyacı doğurur.

*Öncelikle dönem itibarıyla devrimci harekette katliamcı, soykırımcı devlet gerçeği ve geleneğine dair güçlü bir çözümleme eksikliği olduğu söylenebilir.

Osmanlı'dan güncele Alevi katliamları, Ermeni, Süryani ve Êzidi soykırımları, Kürtlere dönük tedip ve tenkil, soykırım ve tehcirler, yalnızca buna maruz kalan halkın belleğine kazınmış, ama diğer halklarda bilince çıkarılamamıştır. Öncü güçler açısından ise, N. Hikmet ve H. Kıvılcımlı, vaktiyle bunlara tarihsel haksızlıklar olarak işaret etmişler, ama devlet geleneğindeki ve siyasal stratejisindeki yerine varan bir devlet çözümlemesine götürmemişlerdir. Dahası, TKP'nin sosyal-şoven değerlendirmeleri bile olmuş, en azından devrimci ve ilerici güçler üzerinde devletin soykırımcı niteliğini muğlaklaştıran, unutturan bir bilinç yaratılmıştır. '68 devrimci gençlik hareketinde de böyle bir yola girildiği görülmez. '71 devrimci çıkışında İ. Kaypakkaya'nın kemalizm tahlili bir kopuş süreci başlatsa da, henüz soykırım ve katliamlar üzerinden esaslı bir devlet analizi sahasına taşınmaz.

Toplamda ise Osmanlı'dan cumhuriyete tarihsel ve siyasal mirası ve örgütlenişiyle soykırımcı, katliamcı devlet gerçeği ve geleneği, yürütülegelen iç savaş stratejisi, Teşkilat-ı Mahsusa ve MAH'tan MİT'e süreklilik arz eden kurumların rolleri, Hamidiye Alayları, Topal Osman, İpsiz Recep çeteleri ve onların devamcıları olan, önce politik islamcı MTTB ile MHP'li çetelerin ortaklaşa, sonra faşist MHP'li ülkücü çetelerin halkları birbirine karşı kırdırma taktik-

lerinin devlet stratejisindeki yerleri çözümlenip siyaset teorisi düzeyine çıkarılamamıştır. Devrimci siyasetin teorik, pratik bilincine dönüştürülememiştir. Maraş'ta lokal bir iş savaş stratejisi yürütüldüğünün öngörülememesi, bu yönleriyle devlet dersine yeterince çalışılmadığının pratik doğrulaması sayılabilir.

Bu durum, devrimci hareketin hem devlet pratiğinden, hem de halklarımızın mücadele tarihi ve deneyimlerinden dersler süzmesini zayıflatmıştır. Ancak başa geldikten

Katliamın öngörüle-mesi, hazırlıksızlık ve yetmezlik sadece yerelde etkin olan ve direniş öncülük eden devrimci kuvvetlerin değil, devrimci hareketin ortak gerçeği olarak dışa vurur. Devrimci hareketi ve ilgili dönemi daha geniş bir perspektifle tartışma ihtiyacı doğurur.

sonra eksikliği hissedilmiş, zamanla çözümlenmesine girişilmiştir. Soykırımların, katliamların toplumsal yüzleşme ve devletle, devlet geleneğiyle hesaplaşma konusu yapılması ise daha geriden gelmiştir.

*Devlet çözümlemesi eksikliği, ilgili dönemde rejimin karakterinin analizi ve buna uygun bir devrim stratejisini kurulması, sürdürülmesi sorunuyla pekişmiştir. Zira rejimin karakterine dair tespitler devlete ve sivil faşist harekete karşı yürütülen antifaşist mücadelenin taktiğini de

belirlemiştir. Bu dönemde iki taktik çizgi öne çıkmıştır.

Birincisi, marksist leninist komünistlerin öncellerinin de aralarında olduğu kimi devrimci örgütlerin faşist diktatörlük tespiti ve analize yaslanır. Faşizmi MHP ve ülkücü çetelerden ibaret görmeyi reddeder. Sivil faşist harekete karşı öz savunmanın yanı sıra siyasi bakımdan tecrit hedefi, faşist diktatörlük tespitine dayanır. Sivil faşist harekete karşı öz savunma, misilleme ve ezme-dagitma pratiğini öne çıkarır.

Dönemin direniş tarzı devrimciliğin kendiliğinden ve refleksif sonucudur. Ufku da bu sınırdadır. Örneğin, silahlı halk devrimi veya uzun süreli partizan savaşıyla ilişkisi kurulmadığı gibi, yüz yüze kaldığı lokal iç savaş gerçekliğine göre de oldukça zayıf ve yetersizdir.

İlk yaklaşım, faşist devletle sivil faşist hareketin bağına doğru kurmakla stratejik bakımdan üstün bir yan taşır. Ancak pratikte buna uygun bir örgütsel, siyasal plan ve hazırlıkla yürütüldüğü, özellikle mücadelenin iç savaşa doğru tırmandırıldığı koşullarda stratejinin yön verdiği taktik siyasetle (yeni araç ve biçimler oluşturmak, öncü ve önleyici vuruşların ve kitle şiddetinin kapasitesini ve düzeyini yükseltmek vb.) birleştirildiği söylenemez. Halkı geniş çapta silahlandırmak ve hazırlamak bakı-

mından stratejinin gereklerinin gerisinde kalınır.

En etkin ifadesini Dev-Yol pratiğinde bulan ikinci yaklaşım ise sivil faşist harekete karşı yaygın, yoğun ve etkili vuruşlar, misilleme ve cezalandırma eylemleriyle taktik bakımdan üstündür, ama iktidarı hedefleyen stratejik perspektifi zayıftır. Daha çok da, faşistlerle etkili çatışmaların yoğunluğu içinde, teorisinde yazan iktidar hedefi doğrultusunda strateji oluşturmayla uğraşmaz.

'78 başından itibaren sertleşen antifaşist mücadelede ikinci çizgi başat hale gelir. Stratejik miyopluk başlar ve ilerler. Taktik stratejinin yerine geçer. Antifaşist mücadelenin odağına sivil faşist hareket oturtulur. Faşist diktatörlüğün stratejik yönelimi gözden kaçırılır. Devrimci kendiliğindencilik hakim olur. Öyle ki, lokal bir iç savaşa evrilen saldırılar adeta sivil faşistlerden ve onların "olağan" eylemlerinden ibaret görülür.

*Dönem taktiği esasta aktif savunmaya denk düşer. Koşulları ve imkanları oluşsa da saldırı taktiğine geçilemez. Zira devrimci harekette politik iktidarı fethetme stratejik yönü kaybolmuştur. Devrim ufku daralmıştır. Devrimci mücadelenin yönü devrim yapmaktan devrimcilik yapmaya bükülmüştür. Örgütlenme ve politika yapma tarzı savunmaya denk gelen direnişçilik biçimine bürünmüş, savunma hali (ve taktiği) müzminleşmiştir. Aktif saldırı koşulları olduğu halde devrimci hareket yönünü tayin edememiştir.

Maraş ve Çorum katliamlarından yansıdığı haliyle öz savunma hazırlıkları ve pratiklerini de zamana ve

mekana yayacak kapasiteden yoksundur. Örgütleniş itibariyle öncülerden ibaret kalmış, öz savunma kapasitesi yaygın ve kitlesel halk milisleri halinde yükseltilememiştir. Zira dönemin direnişçi tarzı devrimciliğin kendiliğinden ve refleksif sonucudur. Ufku da bu sınırdadır. Örneğin, silahlı halk devrimi veya uzun süreli partizan savaşıyla ilişkisi kurulmadığı gibi, yüz yüze kaldığı lokal iç savaş gerçekliğine göre de oldukça zayıf ve yetersizdir. Bu nedenle, bu katliamlar karşısında sergilenen öz savunma önemli olmakla birlikte, kopuşulacak ve aşılacak bir kendiliğindencilikle maluldür.

*Devrimin iç savaş veya iç savaşlar serisinden geçerek ilerleyeceği gerçeğinin yeterince idrak edildiği, buna uygun bir politik askeri hazırlık fikri ve yönelimi oluştuğu da söylenemez.

Aslında katliam dönemi devrimci hareketin ve tek tek örgütlerin en kuvvetli oldukları zamandır. Ama politik askeri örgütlenme ve faaliyetler öncü örgütlü kuvvetleri aşip kitlelere doğru genişletilemez. Oysa örgütler kitleselleşmiş, silahlı mücadele zeminleri ve potansiyelleri coğrafya genelinde misliyle artmıştır. Fakat, sadece faşist diktatörlüğün iç savaşa başvuracağı öngörülemezle kalmamış, devrimin de zorunlu olarak iç savaş uğrağından geçeceği öngörüsü oluşmamıştır. Ya da iradi olarak devrim kuvvetlerini iç savaşa göre örgütlemek ve hazırlamak, bu kapasiteyi kazanmak yerine, devrimci kendiliğindencilik egemen olmuştur. Her halükarda bilinç açıklığıyla değil, el yordamıyla yol bulmaya çalışıldığı aşıkardır.

*Çok kuvvetli ve sürekliliği olan bir devrimci yükseliş yaşanmış, yıkıcı bir devrimci önderlik ihtiyacı olmuştur. Fakat devrimci hareket pratik öncülüğü aşacak stratejik devrimci önderlik yaratamamıştır. Birleşik mücadele cephesi örgütlemeyi başaramamıştır.

Başlangıçta kitleleri de kapsayarak gelişen antifaşist mücadele zemininde, devrimci örgütler arasında birleşik devrimci önderlik hedefi zayıf ve muğlaktır. Kitlesel mücadele için önerilen direniş komiteleri, halk

Politik islamcı yığınları Alevilere, Kürtlere, devrimci veya demokrat kesimlere karşı kışkırtmak yönünde gündelik politik söyleme de dönüştürülmüştür. Nitekim 8 Mart'ta faşist ajitasyon, iç savaş bakanının Maraş ve Çorum katliamlarını zikrettiği tehdide dönüşmüştür.

komiteleri gibi birleşik mücadele zeminleri öncülerle sınırlı kalır, emekçi yığınların siyasal bir ordu halinde örgütleneceği birleşik hareket düzeyinde ilerletilemez. Zamanla bu eğilim de tersine döner. Eylem birlikleri istikrarsızlaşır, tali duruma düşer. Örgütsel birlik girişimleri ayrışmalara dönüşür. Direniş komiteleri önerisi, örgütsel çekişmelerle, önerenle sınırlı kalır. İlerleyen dönemde, örgütlerdeki parçalanma, rekabet ve çatışmalar ortamında, devrimci harekette birleşememe hastalığı baş

gösterir. Bu hastalık Maraş katliamı sürecinden sonra daha da derinleşir. Böylece birleşik bir devrimci veya antifaşist cephenin örülmesi zemini zayıflar. Devrimci önderlik kapasitesi ve perspektifi, gerek genelde gerekse yerellerde, örgütlerin temel siyasal anlayışlarına ve örgütlenme tarzlarına parçalanır. Bu, katliamlara karşı direniş ve öz savunma dahil, her alanda sonuç alma düzeyini aşağı çeker. Zamanla mücadelenin kitle tabanında geri çekilme eğilimine ve daralmaya yol açar.

*Maraş'ın da içinde yer aldığı Kürt-Alevi ağırlıklı Kürdistan şeridinin faşist diktatörlüğün stratejisindeki yeri, o koşullarda devrimci örgütler tarafından anlaşılabilir.

Öncelikle devrimci harekette iki ülke, iki ulus gerçeğine dayanan birleşik devrim perspektifi ve programatik yönelimi henüz oluşmamıştır. Haliyle söz konusu sınır kuşağının birleşik devrim için stratejik önemine dair tespit ve analizler de yapılmaz. Bunun bir yönü devrimi zafere taşımak için gerekli stratejik,

programatik hattı kuramamakla ilgilidir. Maraş katliamı ve o dönemdeki saldırılarla ilgili yönü ise faşist diktatörlüğün aklını ve yönelimini okuyamamak, bölgenin toplumsal ve siyasal önemini görememek olarak ifade edilebilir. Faşist diktatörlüğün, tarihten güncel dikkat kesildiği bu hat üzerinde, büyük kitlesel katliamlar dahil her yola başvuru labileceğini anlamak, öngörmek bu bilinçle örgütlenmek de mümkün olmamıştır.

Maraş Katliamından Günümüze

Faşist diktatörlük soykırımcı, katliamcı geleneğini ve zihniyetini yeni suçlarla sürdürmüş, günümüze kadar getirmiştir. Örneğin 2 Temmuz '93'teki Sivas Madımak Oteli katliamı da Maraş katliamının kodlarını taşır. Henüz filiz halindeyken demokratik Alevi hareketini kırmak, onu devrimci hareketten ve Kürt ulusal mücadelesinden yalıtılmak emeli güder. Kontrgerilla tarafından yine Sünni yığınları Alevilere karşı kışkırtmak suretiyle gerçekleştirilir.

Ancak Maraş, Çorum katliamları ve 12 Eylül sürecinden sonra, Anadolu'nun birçok kentinde, bilhassa Kürdistan sınır kuşağındaki kent merkezlerinde Alevi varlığı ya kalmamıştır ya da çok az ve yalıtık durumdadır. Aleviler genelde metropollere yönelmişlerdir. Metropollerde ise yine '70'li yılların devrimci, antifaşist mücadelesinin mekanları olan Alevi ve Kürt nüfus ağırlıklı emekçi semtler toplumsal ve siyasal dokularını korumuşlardır. Alevilerin, Kürtlerin devrimcilerle iç içe olduğu, devrimci örgütlenmenin süreklilik arz ettiği yerler olarak öne çıkmışlardır.

Faşist diktatörlük '90'ların başında saldırı konseptini bu semtleri de kapsayacak biçimde genişletir. 1995 Gazi katliamı bu plana göre kontrgerilla tarafından tertiplenir. Öncelleri vasıtasıyla Maraş katliamının dolaysız hedeflerinden ve direnişin öncülerinden olan marksist leninist komünistler, kendi tarihinden de öğrenerek, kafa açıklığıyla saldırının failini ve amacını deşifre eder. Direnişi kent ve coğrafya geneline yayma perspektifi izler. Provokasyonun boşa çıkarılmasına ve halk ayaklanmasına öncülük ve önderlik eder.

Alevilerin Gezi-Haziran ayaklanması öncesi ve sürecinde demokratik taleplerle sokakta saflaşmaları, Kürt ulusal meselesinde demokratik barış talebini destekleyen adımlar atmaları, devrimcilerle, Kürt hareketiyle demokratik alanda yan yana durmaya çalışmaları, Batı'da devrimci duruma evrilen sürecin toplumsal tabanını oluşturmaları, onları yeniden devletin faşist güvenlik siyasetinin

odağına taşır. En yetkili ağızlardan yapılan tehditler ile DAİŞ ve politik islamcı faşist çeteler eliyle doğrultulan namlular aynı stratejiyi günceller: Alevi hareketini geriletmek, Kürt ulusal mücadelesinden ve devrimci harekettten yalıtılmak. Bu dönemde MİT ve kontrgerilla politik islamcı faşist şeffik rejimine göre yeniden örgütlenir. MİT'in doğrudan eğitip donattığı ÖSO ve politik islamcı çeteler ile DAİŞ bu dönemde vurucu gücü oluştururlar. Yanı sıra Osmanlı Ocakları, HÖH, SADAT gibi saraya bağlı sivil faşist çeteler kurulur, kamplarda eğitilir. Bunlara Suriye'de politik islamcı çete saflarında savaş tecrübesi kazandırılır. Bu politik islamcı faşist çetelerin, ırkçı ülkücü faşistlerle beraber, 15 Temmuz kontr-darbesi sürecinde doğrudan Alevilerin ve devrimcilerin yoğun olduğu semtlere saldırmaları kendiliğinden olmamıştır. Stratejik bir akılla yönlendirilmişlerdir. Yine devrimcilerin ve komünistlerin savunma refleksi sayesinde püskürtülmüşlerdir.

Öte yandan, faşist diktatörlüğün Kürdistan sınır şeridinde bakışı da değişmemiştir. Bu kuşaktaki kent merkezleri karşıdevrim için nispeten "güvenli" hale getirilmişse de, ilçelerde ve köylerde Kürt ve Alevi varlığı hala sürmektedir. Sırada, bu kent çeperlerinde bir nüfuz ve nüfus kuşağı yaratmak vardır. Böylece faşist diktatörlüğün eğitip donattığı politik islamcı faşist çeteler ile DAİŞ'in toplumsal ve siyasal tabanını oluşturan Suriyeli Arap göçmenlerin kaldığı kamplar, Maraş/Pazarcık'a ve Koçgiri'ye taşınır. Yerleşik Alevileri tehdit ve tedirgin eden bu pro-

vokasyon Kürdistan çeperinde Alevi ve Kürt karşıtı yeni bir demografik tampon kurmayı amaçlar.

Bugün politik islamcı faşist şeffik rejiminin yürüttüğü saldırılar Maraş ile Gazi katliamlarını ve Kürdistan'daki kirli savaşı birleştiren bir konsepte dayanmaktadır. Aynı faşist stratejiyi izlemektedir. Politik islamcı yığınları Alevilere, Kürtlere, devrimci veya demokrat kesimlere karşı kışkırtmak yönünde gündelik politik söyleme de dönüştürülmüştür. Nitekim 8 Mart'ta faşist ajitasyon, iç savaş bakanının doğrudan Maraş ve Çorum katliamlarını zikrettiği tehdide dönüşmüştür.

Batı'da Kürtlerin, Alevilerin ve devrimcilerin iç içe olduğu alanlar bugün genişleyen kent merkezlerinin içinde kalsalar da, faşizme karşı direniş odakları olma özelliklerini yitirmiş değillerdir. Birleşik antifaşist mücadelenin bu alanlarda örülmesi potansiyeli ve imkanları hala güçlüdür. Saldırlara karşı direniş ve öz savunma mevzileri olarak antifaşist mücadelede önem ve öncelik taşırlar. Bugün bu mecralarda yaşanacak bir katliam saldırısına karşı direniş

ve öz savunma pratiğinin düzeyi ve şiddetinin Maraş'ı, Çorum'u veya Gazi'yi misliyle aşacağı da öngörülmeledir. Bakur özyönetim direnişleri bunun düzeyi ve çapı konusunda açık ve net bir tablo sunmaktadır.

Tüm bunlar devletin geçmişten günümüze her dönem iç savaş yöntemlerini devreye koyduğunu, asli ve yardımcı kuvvetleriyle her zaman iç savaş kapasitesini hazır tuttuğunu göstermektedir. Koşullara ve karşıındaki düzeye göre bu kuvvetleri seferber etmekten, lokal (ya da geniş) iç savaş saldırılarına ve kitlesel kıyımlara başvurmaktan bugün de çekinmediğini, "iç düşman" tanımlamasında da bir süreklilik olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, gerek Aleviler gerekse devrimci ve antifaşist kesimler, kendilerini ve yaşam alanlarını doğrudan hedef alan bu faşist iç savaş konseptini boşa çıkaracak bir siyaset ve örgütlenme stratejisi oluşturmak, tedbirler geliştirmek, Maraş katliamından yansıyan tabloyu da göz önünde bulundurmak durumundadır. "*Amacı isteyen, araçlarını da istemelidir.*" (A. Gramsci)

